

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**HODNOCENÍ PRORODINNÉ ATMOSFÉRY
MEZI MLADÝMI VĚŘÍCÍMI**

(Evaluation of profamily atmosphere among young believers)

Magisterská diplomová práce

Autor: Hana Kotasová

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Olomouc

2015

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce PhDr. Marku Kolaříkovi, PhD. za odborné a vstřícné vedení, poskytování cenných rad, prokazovanou trpělivost a sdílené nadšení.

Děkuji všem přátelům, kteří mi poskytli inspiraci, podporu a pomoc při tvorbě práce a konstrukci a rozšíření dotazníku.

Nakonec bych chtěla poděkovat všem, kteří se ochotně zapojili do výzkumu a poskytli cenné informace, bez kterých by tato studie nemohla být realizována.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma: „Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími“ vypracovala pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V dne

Podpis

OBSAH

Úvod.....	- 4 -
Teoretická část.....	- 5 -
1. Definování prorodinné atmosféry	- 5 -
2. Církevní okénko	- 6 -
2.1. Právní zakotvení	- 6 -
2.2. Historie církve	- 6 -
2.3. Slezská církev evangelická augsburského vyznání	- 7 -
2.4. Římskokatolická církev	- 8 -
3. Hodnota manželství a rodiny ve společnosti	- 10 -
3.1. Hodnota manželství a rodiny ve společnosti v průběhu historie.....	- 10 -
3.2. Aktuální vnímání a stav manželství a rodiny ve společnosti	- 11 -
3.3. Aktuální postoj církví v otázkách manželství a rodiny	- 14 -
4. Křesťanské pojetí partnerských, manželských a rodinných vztahů ...	- 15 -
4.1. Biblické a církevní pojetí manželství	- 15 -
4.1.1. Sňatky z pohledu církve	- 18 -
4.1.2. Postavení muže a ženy v manželství.....	- 19 -
4.1.3. Biblický a církevní pohled na rozvody	- 21 -
4.2. Rodina a děti z biblického a církevního hlediska	- 22 -
4.3. Křesťanské pojetí předmanželských vztahů	- 24 -
4.3.1. Věková hranice navazování vztahů.....	- 24 -
4.3.2. Výběr partnera.....	- 24 -
4.3.3. Charakteristika vztahu.....	- 26 -
4.3.4. Sexuální čistota	- 26 -
4.3.5. Nemanželské soužití.....	- 30 -
4.3.6. Předmanželská příprava	- 31 -
4.3.7. Svobodný jedinec	- 32 -
Výzkumná část.....	- 35 -
5. Výzkumný problém	- 35 -
5.1. Přehled výzkumných otázek.....	- 35 -
6. Metodika výzkumu	- 36 -
6.1. Aplikovaná metodika a sběr dat	- 36 -
6.1.1. Sběr dat.....	- 37 -
6.2. Zpracování a vyhodnocování empirických dat.....	- 37 -
6.3. Etické aspekty.....	- 38 -
6.4. Výzkumný soubor	- 38 -
6.4.1. Strategie výběru respondentů.....	- 38 -
6.4.2. Charakteristika výzkumného souboru.....	- 38 -
7. Výsledky studie a jejich interpretace	- 42 -
7.1. Výzkumná otázka č. 1	- 42 -
7.2. Výzkumná otázka č. 2	- 44 -
7.3. Výzkumná otázka č. 3	- 47 -
7.4. Vyjádření k výzkumným otázkám.....	- 53 -
8. Diskuze	- 54 -
9. Závěr	- 60 -
Souhrn.....	- 62 -
Seznam použitých zdrojů a literatury	- 66 -
Přílohy.....	- 72 -

Úvod

S postupem času se mění zaměření společnosti a mění se hodnotový žebříček jejích členů. Dotýká se to i změn v přístupu k tématům, které se týkají partnerských vztahů, manželství a rodiny. V dnešní době, přestože partnerské vztahy stále hrají v životě jedince důležitou roli, hodnota manželství a rodiny ustoupila do pozadí. Namísto toho se prosazuje nezávislost, samostatnost a svoboda. Uzavírání manželství odsouváme do období našich životů, kdy již máme vybudovány pevné základy naší profesní kariéry, pokud tedy do manželství, vzhledem k alarmujícím rozvodovým statistikám, chceme vůbec vstoupit.

Jiný pohled, můžeme říci tradiční, nacházíme v církvi, která stále klade hodnotu manželství a rodiny na jednu z prvních příček. Vyvyšování a zdůrazňování těchto hodnot vytváří v církevním prostředí atmosféru, která celé prorodinné cítění ještě zesiluje. Snad proto lze sledovat, že křesťané jdou „proti proudu“ dnešní sekulární společnosti, a to zejména ve specifické formě a průběhu partnerských vztahů i období uzavírání manželství a zakládání rodin. Na zřeteli je ovšem důležité mít i to, jak tato atmosféra působí na svobodné věřící, ať už nezadanými zůstávají nedobrovolně nebo z vlastního rozhodnutí, a jak ovlivňuje jejich prožívání v daném sboru či širší společnosti věřících osob.

Přestože ne každý se pohybuje v církevním prostředí, považujeme za důležité rozšířit povědomí jak křesťanů, tak nekřesťanů o tom, co všechno zaměření církve na manželství a rodinu obnáší, a to na obecné i individuální úrovni. Empirická část práce se proto zaměřuje na hodnocení prorodinné atmosféry v církvi, a to zejména mladými věřícími, s ohledem na specifické charakteristiky těchto osob, jako je například rodinný stav, míra náboženské praxe apod. Očekáváme, že výstupy studie umožní proniknout hlouběji do této problematiky, otevřou dveře novým výzkumům, a zejména zefektivní práci církve a jednotlivých sborů v těchto otázkách, čímž případně zvýší i kvalitu prožívání věřících jedinců v jejich sborech i církvi obecně. Do široké společnosti snad pronikne alespoň odlesk toho, proč jsou hodnoty manželství a rodiny stále důležité.

Teoretická část

1. Definování prorodinné atmosféry

Jedním z klíčových pojmů této práce je termín „**prorodinná atmosféra**“. Přestože tento termín není ve slovnících definován, je možné se při jeho vysvětlení opřít o některé, již zavedené termíny.

V první řadě se můžeme odrazit od pojmu *rodinná atmosféra*, která je dána vztahy a procesy uvnitř rodiny. Zahrnuje všechny aktuální pozitivní i negativní aspekty rodinného prostředí, které rodinu zpětně ovlivňují. V širším hledisku se tedy jedná o to, jak daná skupina funguje, a jak je tímto zpětně ovlivňována, což už je proces, se kterým lze pracovat i v rámci definování pojmu „prorodinná atmosféra“ (Šoba, 2005).

Pro další upřesnění je užitečný také pojem *(pro)populační politika*, která představuje souhrn teorií a praktických postupů, kterými se stát snaží ovlivnit množství populace. Jedná se tedy o to, že stát vytváří takové právní normy, které se vztahují k podmínkám reprodukce obyvatelstva, čímž může zasahovat do demografického vývoje obyvatelstva. *Pro* představuje souhlas. Propopulační politika se svou koncepcí tedy zaměřuje na podporu reprodukce obyvatelstva¹ (Kocourková, in Kocourková (Eds.), 2002).

V této práci se obsah pojmu prorodinné atmosféry vztahuje ke kladnému hodnocení instituce manželství a rodiny, což vytváří specifické ovzduší, které zpětně ovlivňuje společnost ve směru podporování jejích členů k uzavírání manželství a zakládání rodin.

Na základě propojení uvedených termínů i záměrů práce můžeme *prorodinnou atmosféru* definovat jako:

„souhrn teorií, postupů a programů, které podporují instituci manželství a rodiny ve společnosti, a které následně zpětně ovlivňují ovzduší uvnitř této společnosti.“

Koncepce prorodinné atmosféry se v rámci této práce vztahuje k církevnímu prostředí. Církev, jakožto specifická sociální skupina, je tvořena jedinci – členy církve. Je tedy zřejmé, že tito členové k prorodinné atmosféře nejen přispívají, ale jsou jí i zpětně ovlivňováni, ať už pozitivně či negativně.

¹ Ve většině států Evropy není koncepce populační politiky vůbec vytvořena, což poukazuje na to, že populační aspekt ustoupil do pozadí (Kocourková, in Kocourková (Eds.), 2002).

2. Církevní okénko

Další část textu je zaměřena na stručný popis právního uchopení církví a historie křesťanské církve. Vybraně se pak blíže věnuje popisu Římskokatolické církve a Slezské církve evangelické augsburského vyznání. Římskokatolická církev je nejhojněji zastoupena církev v České republice a Slezská církev evangelická augsburského vyznání se zase rozmáhá na území České republiky, kde je podle výsledků sčítání lidu z roku 2011 jedna z největších koncentrací věřících osob (viz příloha č. 4).

2.1. Právní zakotvení

Podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech², § 3 písm. a) představuje církev a náboženská společnost „*dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby*“ (Česko, 2002). Zákon také definuje podmínky, za kterých může být církev registrována.

§ 6 a 7 zákona č. 3/2002 Sb. stanovuje obecná a zvláštní práva registrovaných církví a náboženských společností. Přehled zvláštních práv – viz příloha č. 5.

2.2. Historie církve

Ranou křesťanskou církev založili první apoštolové po smrti Ježíše Krista – hovoří se o tzv. apoštolském období. Na něj navazují už vlastní dějiny křesťanských církví. Zpočátku lze sledovat snahu o provázanost a jednotnost. Postupně ovšem z různých důvodů dochází ke štěpení jednotlivých nauk. Jen v prvním tisíciletí se uskutečnilo sedm koncilů, kde byly diskutovány jednotlivé náboženské otázky (Kokaisl, 2009; Pechová, 2011). Na obrázku č. 2 je zobrazen zjednodušený a přehledný vývoj křesťanských církví.

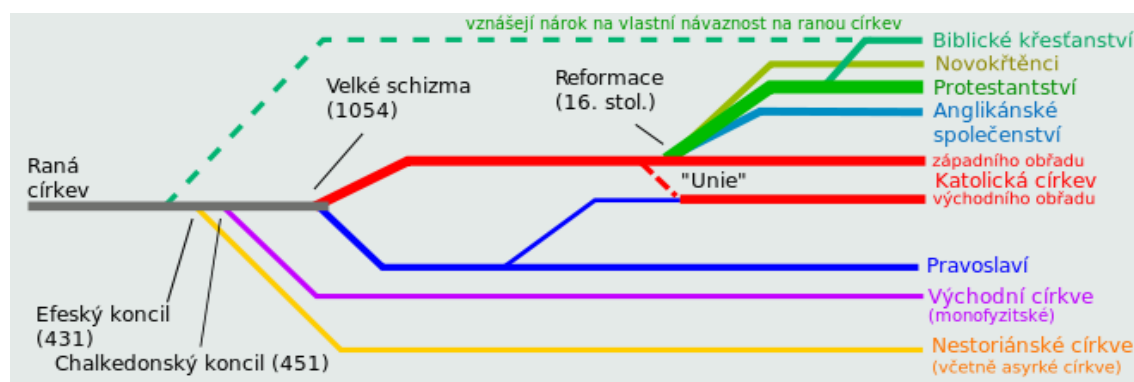
První zákon o registraci církví vznikl v roce 1992 (zákon č. 161). K tomuto roku bylo zaregistrováno celkem 21 církví. Aktuálně je v České republice registrováno celkem 36 církví a náboženských společností, z toho 18 z nich je vedeno jako České křesťanské církve. K registrovaným církvím se hlásí 12,4% české populace (Český statistický úřad,

² Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

2014; České křesťanské církve, 2014). Přehled registrovaných církví a počet členů z aktuálních statistik Českého statistického úřadu – viz příloha číslo 4.

V současnosti sledujeme i snahy o spolupráci mezi církvemi. Některé církve se sdružují do *Svazů církví a náboženských společností*, jejichž registrace je rovněž definována zákonem. K dnešnímu dni jsou registrovány celkem dva svazy – Vojenská duchovní služba, Ekumenická rada církví v České republice – oba od roku 2005 (IS CNS, 2014).

Obrázek č. 2 Historický vývoj křesťanských církví

Zdroj: Wikipedie, 2015.

2.3. Slezská církev evangelická augsburského vyznání

Slezská církev evangelická augsburského vyznání (dále jen SCEAV) se vyvíjela již od 16. století, oficiálně vznikla v roce 1923 a registrována byla v roce 1991. V České republice představuje největší luterskou církev – v roce 2011 se k ní hlásilo přes osm tisíc členů. K roku 2014 má SCEAV celkem 21 sborů (Spratek, nedat.).

Jak z názvu církve vyplývá, rozmáhá se zejména na Těšínském Slezsku v Moravskoslezském kraji. Jejím hlavním specifikem je to, že její členové přísluší k české i polské národnosti a bohoslužby se často konají v obou jazycích. Jako evangelická církev se hlásí k protestantskému proudu, zejména pak k odkazu reformace Dr. Martina Luthera. Pramenem všech luteránských církví je Augsburské vyznání. Dále pak vycházejí z apoštolského učení (SCEAV, 2004).

SCEAV ve svém učení vychází z vyznavačských spisů. Mezi tři nejdůležitější patří *Starocírkevní vyznání* (Apoštolské, Nicejsko-cařihradské, Athanasiovo), *Augsburské vyznání víry* a *Malý katechismus*³. Mezi další významné věrouky patří Apologie

³ Malý Katechismus je nejznámější Lutherovo dílo a vysvětluje všechny základní body křesťanské víry.

Augsburského vyznání, Šmalkadlské články, Pojednání o papežské moci a prvenství a Velký katechismus. Tyto spisy jsou zahrnuty do *Knihy svornosti* (SCEAV, nedat.).

Z novějších pramenů lze zmínit dokument *Zásady Slezské církve evangelické a. v.*, vydaný v roce 2004. Kromě historie, svátostí a základních činností SCEAVu, se dotýká také zásad života křesťana v církvi a hodnot. K aktuálním otázkám ze života církve se vyjadřuje také v měsíčním periodiku *Prítel – Przyjaciel*, vydávaným SCEAVem od roku 1885.

Nejvyšším orgánem SCEAV je Synod, který rozhoduje o všech církevních záležitostech. Mezi další orgány církve patří předsednictvo synodu, církevní rada, biskup a církevní kurátor. Základní organizační jednotkou, která sdružuje členy SCEAV, je farní sbor. Podle územního rozdělení jsou farní sbory sdružovány do seniorátů, kterých je v současné době celkem pět, v čele každého z nich stojí senior a seniorátní kurátor (SCEAV, 2014).

2.4.Římskokatolická církev

Římskokatolická církev (dále jen ŘKC) je součástí celosvětové katolické církve a hlásí se k latinskému obřadu. Je největší světovou církví a také v České republice má nejvíce členů (v roce 2011 přes 1 milion). Vyčlenila se během Velkého schizmatu v roce 1054 a registrována je od roku 1991 (Církev římskokatolická, 2012; Kokaisl, 2009).

Jako katolická, tedy všeobecná církev se hlásí k dědickému právu učení Ježíše Krista. Hlavou této církve je římský papež – biskup, čímž navazují na tradici prvního římského papeže, svatého Petra. V latinských církvích je patrná silná tradice svátostí (Pechová, 2011).

Mezi oficiální prameny ŘKC patří *Katechismus katolické církve* z roku 1992 a *Kodex kanonického práva* z roku 1983, který určuje organizační strukturu církve. Stejně jako SCEAV vychází z Nicejsko-cařihradského vyznání víry (Církev římskokatolická, 2012). Mezi další významné zdroje spadají texty a učení představitelů církve. Závazné jsou také Stanovy vydávané Českou biskupskou konferencí (dále jen ČBK). Rovněž v ŘKC vychází několik časopisů, jedním z nejznámějších je *Katolický týdeník*.

Záležitosti ŘKC řeší Apoštolský stolec, který dále zřizuje ČBK představující sbor biskupů. Ten řeší a rozhoduje v celocírkevních otázkách a záležitostech. Katolická církev je tvořena arcibiskupstvími a biskupstvími (tzv. diecézemi), které se dále dělí na farnosti, které se sdružují do dvou provincií. V čele farností stojí kněží, v čele provincií

arcibiskupové. Vedle těchto organizačních složek dále do ŘKC spadají řády a kongregace (Církev římskokatolická, 2012).

3. Hodnota manželství a rodiny ve společnosti

Přístup a postoj k instituci manželství a rodiny se ve společnosti během historie různě vyvíjel. Další část textu je proto věnována jeho přiblížení, se zřetelem na vývoj v církevní společnosti.

3.1. Hodnota manželství a rodiny ve společnosti v průběhu historie

V biblických dobách byl v **Izraelském národě** monogamní svazek muže a ženy velmi ceněn⁴, nicméně manželské lásce se nepřikládala velká důležitost. Manželství bylo zejména chápáno jako instituce k sjednocení rodu či kmene, nemělo privátní charakter jako v dnešní době. Izraelité kladli důraz na rodinu – plodnost byla znakem Božího požehnání a potomstvo umožňovalo přežívání rodu⁵. Čím byla rodina větší, tím větší byla její prestiž, moc a síla. V židovském národě byl v manželských vztazích a rodině zdůrazněn rozdíl muže a ženy, kdy obě pohlaví byla přisouzena ke specifickým a neprolínajícím se úkolům. Muž přitom zastával vůdčí pozici (Duka, 1992; Dolista, 1994).

V raných počátcích církve měla rodina výsostné postavení, protože setkávání více rodin tvořilo církev samotnou. To přispělo k tomu, že křesťanství si získalo a uchovalo obrovskou důležitost rodinné dimenze. Situace se změnila až později, kdy primární místo zaujala církev veřejná a rodina ustoupila do pozadí. Rodina již tedy nebyla v hlavním zájmu církve, ale stala se útočištěm křesťanského života (Dolista, 1994).

V dobách církevních otců se ve věcech partnerských vztahů zvýraznil rozpor v přístupu sekulární a církevní společnosti. Pod vlivem řecko-římské kultury a filozofických škol došlo k rozvolnění manželské morálky, rozšíření nevěry a rozvodů. Hodnota manželství se tak snížila a rodilo se také méně dětí. Církev se ovšem snažila instituci manželství chránit⁶ a oslavovat, neboť jeho hlavním účelem bylo plodit děti a chránit se před hříchem sexuální nevěry (ibidem).

⁴ Přesto se v Bibli dočteme, že v dobách soudců a králů byla rozšířena spíše polygamie (viz Genesis 4:19, Bible, 2001), což bylo dáno míšením Izraelců s ostatními národy a kulturami pohanských zemí, od kterých přejímali zvyky a tradice. Zároveň ve společnosti působila velká touha po velké rodině, zachování rodu, což je také jeden z důvodů, proč se rozšířila polygamie (Dolista, 1994).

⁵ Izraelité věřili, že po své smrti dále žijí ve svých potomcích (Duka, 1992).

⁶ Například Aurelius Augustinus (354 – 430) vypracoval první systematickou teologii na téma nerozlučitelnosti manželství, o kterou se církev do dnešní doby v některých bodech stále opírá. Podle Augustina má manželství ve své podstatě směřovat k vzájemnému dobru manželského páru. V širším slova smyslu jde o dobro celé lidské společnosti v souvislosti se zachováním lidské existence (Dolista, 1994).

Až do 4. století však nebyly otázky partnerství a rodiny příliš v popředí, v mnoha věcech převažoval ambivalentní přístup (např. ohledně celibátu či rovnosti pohlaví) a dogmaticky se vycházelo pouze z biblických veršů (ibidem).

Pro **církevní středověk** je charakteristické prosazování kněžství a řeholnictví a vyšší postavení žen ve společnosti. Rozvíjely se pastorační práce s manžely a koncepty církevního sňatkového obřadu, které měly nahradit sňatek občanský. Více začaly být rozpracovávány otázky sexuality⁷ (ibidem).

Až do 16. století přistupovali křesťané k otázce manželství jednotně v katolickém duchu. Během **Tridentského koncilu** (1545 – 1563) se reformátoři vyhradili proti celibátu a slibu čistoty⁸, a naopak začali kněze a duchovní podporovat, aby uzavírali manželské sňatky. Pro reformátory představovalo manželství a rodičovství naplňování Božího plánu. Reformátoři odmítli uznání manželství jako svátosti a uznali možnost rozvodu za určitých okolností. V otázkách rovnosti pohlaví se vrátili do dob starověku, protože vyvyšovali autoritu muže a ženu stavěli do podřízeného postavení⁹ (Kaleta, 2013).

Od 16. století má na hodnotu manželství a rodiny značný vliv **sekularizace**, individualizace a stanoviska různých věd (např. sociologie, psychologie), kdy se spirituální aspekt manželství v podstatě zcela vytratil. Hlavním důsledkem bylo snížení hodnoty manželské instituce, podpora mimomanželských vztahů a otevřený přístup k rozvodům. Příznivý vliv se ovšem projevil na emancipaci žen (Dolista, 1994).

Z dalších významných událostí, které ovlivnily partnerské vztahy, byla **sexuální revoluce**. Ta v České republice propukla až v 90. letech, kdy plně proniklo západní uvolnění. Nicméně už od roku 1968, kdy došlo k částečnému uvolnění sexuálních témat, začaly mnohé církve pořádat přednášky cílené pro snoubenecké páry se zaměřením na osobní odpovědnost a lepší komunikaci mezi partnery (Pohunková, in Vybíral, et al., 2008).

3.2. Aktuální vnímání a stav manželství a rodiny ve společnosti

⁷ Oproti augustinskému nahlížení na sexuální touhy jako na důsledek hříchu představitelé scholastiky uznali, že sexuální touhy jsou přirozené a hůře ovladatelnými se staly až důsledkem hříchu (Dolista, 1994).

⁸ Poukazovali přitom na nemorální život duchovních. Důvody pro odmítání celibátu kněží jsou uvedeny ve 23. článku dokumentu Augsburského vyznání víry.

⁹ V čele rodiny má stát muž, čímž je rodina koncipována patriarchálně (Dolista, 1994).

Od 2. poloviny 20. století se ve většině industriálních zemí snížilo procento manželství zhruba o třetinu a ztrojnásobilo se procento rozvodů (až 30 odloučení na 100 uzavřených manželství)¹⁰. Ve společnosti se zvětšila rozmanitost rodinných skupin (např. jednorodičovské, binukleární, složené apod.). Stále více se rozšiřuje skupina „singles“ (Sobotková, 2007; Fialová, 2006).

Od 90. let je v České republice patrné snížení porodnosti¹¹ a vyrovnávání rolí obou pohlaví. Mění se zejména ženská sexuální role – moderní ženy málo rodí, mají vyšší vzdělání, soustředí se na kariéru a samostatnost¹². Cílem je také dosažení rovnocenného rozdělení domácích povinností a rolí a péče o děti¹³ (Zvěřina, in Vybíral, et al., 2008).

I za posledních deset let můžeme sledovat změny v postojích Čechů, kdy podle výzkumů veřejného mínění (dále je VVM), je patrný trend snižování hodnoty manželství a rodiny (viz graf č. 1). Stále více převažuje názor, že manželství není životně důležité, což dokládá i to, že s výrokem „špatné manželství je lepší než žádné“ nesouhlasí 75% dotazovaných. Tuto tendenci potvrzuje také odkládání uzavření sňatku do pozdějšího věku – viz příloha č. 6 (Čadová, 2014).

Podle VVM zaujímá hodnota *vdát se, oženit se* u české populace čtvrté místo ze sedmi možných¹⁴. Hodnota *trvalého partnerského vztahu* ovšem představuje nejdůležitější hodnotu v životě. Druhou nejdůležitější hodnotou je hodnota *mít děti*¹⁵ a za ní hodnota *dosažení úspěchu v zaměstnání* (Šamanová, 2009).

Lze sledovat také posun ve vnímání účelu svateb: dříve byly sňatky cestou k osamostatnění se z původní rodiny, dnes představují omezení individuální svobody (a proto jsou mnohými páry odkládány)¹⁶. Naproti tomu je častější fenomén nesezdaného soužití „na hromádce“ (Pohunková, in Vybíral, et al., 2008).

¹⁰ Kašný charakterizuje západní společnost jako „společnost se stabilizovanou vysokou rozvodovostí“ (in Vybíral et al., 2008, 53).

¹¹ Míra plodnosti poklesla na 1,5 dítěte na ženu (Sobotková, 2007).

¹² S tím souvisí také rozmáhající se trend odkládání mateřství (Sobotková, 2007).

¹³ Důsledkem toho se ovšem jen oslabuje postavení mužů v rodině, a párové ani manželské vztahy nebývají vyrovnané povahy. Většina mužů s „rodinným“ vyrovnáváním proto nesouhlasí, a do rodin se vrací patriarchální model (Zvěřina, in Vybíral, et al., 2008).

¹⁴ Tyto výsledky jen potvrzují fakt, že od roku 1990 až do současnosti klesá v České republice sňatečnost a zvyšuje se průměrný věk uzavření prvního sňatku (Fialová, 2006).

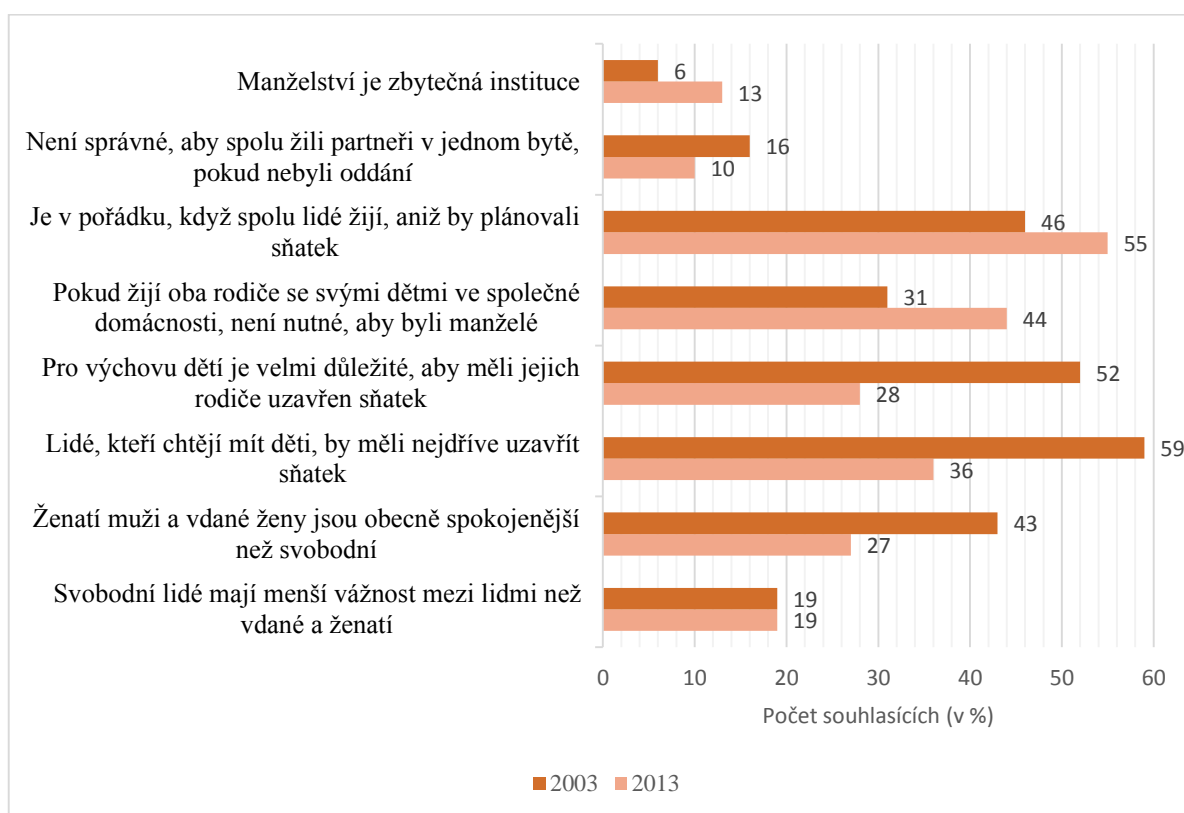
¹⁵ Tato hodnota byla často u žen dokonce nejdůležitější a s věkem vzrůstala i její důležitost (Šamanová, 2009).

¹⁶ Pohunková (in Vybíral, et al., 2008) vidí příčinu sníženého počtu uzavřených manželství zejména v sebestřednosti mladých lidí, jejich nedůvěře ve své vlastní schopnosti dodržovat sliby a celoživotně se vázat,

Od roku 2003 uvádí Češi tři hlavní důvody, proč lidé nechtějí vstoupit do manželství. Kontinuálně nejčastějším důvodem neuzavření svatby je věk a zdravotní stav. Další často zastoupení kategorie jsou špatná zkušenost a svoboda, přičemž *svoboda* si od roku 2003 do 2005 povýšila z třetího místa na druhé, které zaujímala i v roce 2009¹⁷ (Dimitrová, 2007).

Jako nejčastěji uznávaný účel uzavření manželství je *narození dítěte*. Druhým nejčastějším důvodem (až o dvojnásobek méně souhlasících) je *samozřejmost až nutnost* a třetím důvodem je, že *dva jsou vždy lepší než jeden* (Fialová, 2006; Šamanová, 2009).

Graf č. 1 Počet souhlasících s vybranými výroky CVVM o partnerství a rodičovství v letech 2003 a 2013 (v %)

Zdroj: Čadová, 2014¹⁸.

V partnerských vztazích se dnes klade důraz více na jeho obsah¹⁹, což má vliv na očekávání partnerů. Obsahem manželství je blízkost (intimita, sexualita, komunikace). Vlivem individualismu je silný také přístup, aby vztah jedinci subjektivně vyhovoval, a

a také v nedůvěře v partnera a vůbec k životu jako takovému. Velký vliv má samozřejmě také častost a lehká dostupnost rozvodů.

¹⁷ V roce 2003 souhlasilo s důvodem *svobody* pro neuzavření sňatku 14% dotazovaných, v roce 2005 23% a v roce 2009 28% (Šamanová, 2009).

¹⁸ Výzkumný tým CVVM poukazuje na to, že rozdíly v postojích jsou ovlivněné pohlavím, věkem, náboženským vyznáním a rodinným stavem. Většina těchto souhlasících se nehlásila k žádné víře.

¹⁹ Naproti tomu dřívější generace vnímaly manželství zejména jako instituci. Základem byla forma, která se zachovávala za všech (i nepříznivých) situací. Manželství bylo hlavně kvůli dětem (Vimrová, nedat.).

v případě, že něco nefunguje, není důvod v takovém vztahu pokračovat²⁰ (Vimrová, nedat.; Kaletová, 2008).

I přes značné sexuální rozvolnění a snížení hodnoty manželského a rodinného života se ovšem nedá říci, že by se česká společnost začala chovat sexuálně nezávazně, až promiskuitně, na což poukazují i statistiky, podle kterých počet sexuálních partnerů (jak v rámci jednoho roku, tak celoživotně) u mužů i u žen klesá (Weiss, Janáčková, in Kopáč, Schwarz, 2011).

Češi se stále orientují na rodinu, ale v souvislosti se vstupem do manželství lze vidět rozporuplnost. Nutnost sňatku je podle většiny českých občanů nedůležitá ve srovnání s významností jiných hodnot orientovaných na rodinu (Čadová, 2014).

3.3. Aktuální postoj církví v otázkách manželství a rodiny

S ohledem na výše zmíněné statistiky a také na články a publikace vydávané SCEAVem a ŘKC lze konstatovat, že obě církve považují současnou situaci za kritickou²¹.

Výzkum veřejného mínění potvrzuje, že náboženská příslušnost má vliv na pojetí manželství a rodiny. Podle výsledků z roku 2013 příslušníci církví častěji vyjadřují názor, že manželství je důležité pro výchovu dětí a děti jsou zároveň považovány za jeden z hlavních důvodů uzavření manželství²² (Čadová, 2014).

SCEAV ani ŘKC nezanedbává svou práci ve věcech manželství a rodiny. V obou církvích fungují sekce pracující s mládeží, páry, manžely i rodinou²³. Pro snoubence vyvíjí programy přípravy do manželství (viz dále). Každoročně je také pořádáno několik vzdělávacích pobytů²⁴, konferencí²⁵ a seminářů související s touto tematikou. Jsou vydávány populární i odborné publikace a časopisy. Mnoho církví se zapojuje také do Národního týdne manželství, což je každoroční mezinárodní akce zaměřená na podporu manželství. Vše s cílem duchovně vzdělávat a posilovat hodnotu manželství a rodiny.

²⁰ Což je vlastně přístup zcela opačný křesťanskému pojetí (viz dále).

²¹ SCEAV zdůrazňuje důležitost edukace mladých lidí k zodpovědným vztahům a postojům k rodičovskému poslání (SCEAV, 2004).

²² V celkovém poměru s tímto postojem souhlasí 36% českých občanů (Čadová, 2014).

²³ V ŘKC se jedná o *Sekci pro mládež* v rámci České biskupské komory a také o *Národní centrum pro rodinu*.

²⁴ Pro mladé křesťanky jsou pořádány pobyty EvaEvě, které jsou zaměřené na křesťanskou edukaci dívek v otázkách partnerských vztahů, ale i celkové službě Bohu, postoji k sobě samé apod.

²⁵ Ve SCEAVu například každoroční konference pro ženy „JINÁ žena“, konference pro muže „Tváří tvář“, konference Rodin.

4. Křesťanské pojetí partnerských, manželských a rodinných vztahů

Abychom porozuměli církevním koncepcím vztahujícím se k partnerským, manželským a rodinným vztahům, je nutné hledat jejich podstatu v Bibli, která představuje pramen učení, ze kterého církev vychází. V obou základních částech Bible, Starém a Novém zákoně, můžeme nalézt klíčové pasáže týkající se manželství a rodiny.

4.1. Biblické a církevní pojetí manželství

Ve **Starém zákoně** se nacházejí dva ústřední texty týkající se manželství, v nichž každý popisuje jinou verzi stvoření.

V prvním příběhu stvořil Bůh muže a ženu najednou až na konci veškerého stvoření. Pak jim požehnal: „*Plodte a množte se, naplňte zemi.*“²⁶ Stvoření muže a ženy korunuje poslední verš první kapitoly: „*Bůh viděl všechno, co učinil, a hle, bylo to velmi dobré*“ (Bible, 2001, Genesis 1:31a).

Podle druhého příběhu Bůh nejprve stvořil člověka, a pak teprve přírodu. Když ovšem člověk-muž zjistil, že mezi zvířaty nemá rovného partnera, Bůh jej uvedl do spánku a z jeho žebra stvořil ženu, „*pomoc jemu rovnou*“. Adam na to reagoval slovy: „*Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest.*“ Bible tento text zakončuje: „*Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.*“²⁷

V obou příbězích sledujeme několik výchozích myšlenek pro manželství a Božích záměrů s tím souvisejících²⁸:

1. Každý člověk má potřebu žít ve společnosti s druhými. Samotný Stvořitel nesouhlasí se samotou člověka. Když Bůh stvořil muže a ženu, dal jim jméno

²⁶ Genesis 1:26-28 *I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl našim obrazem podle naší podoby...“ Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe“ (Bible, 2001).*

²⁷ Genesis 2:18-24 *I řekl Hospodin Bůh: „Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.“ Když vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptactvo, přivedl je k člověku, aby viděl, jak je nazve. Každý živý tvor se měl jmenovat podle toho, jak jej nazve. Člověk tedy pojmenoval všechna zvířata a nebeské ptactvo i všechnu polní zvěř. Ale pro člověka se nenašla pomoc jemu rovná. I uvedl Hospodin Bůh na člověka mrákotu, až usnul. Vzal jedno z jeho žebér a uzavřel to místo masem. A Hospodin Bůh utvořil z žebra, které vzal z člověka, ženu a přivedl ji k němu. Člověk zvolal: „Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla! Ať muženou se nazývá, vždyť z muže vzata jest.“ Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem (Bible, 2001).*

²⁸ Body týkající se rodiny a sexuality budou probrány v příslušných kapitolách (viz dále).

*Člověk*²⁹ – je tedy zřejmé, že Bůh stvořil člověka v dualitě a jedině v této dualitě je člověk opravdu člověkem. Tomuto principu neodporuje ani druhá verze stvoření. Žena byla stvořena z žebra, už z dříve stvořené části, a ne dechem, jako byl stvořen muž. Prvnímu muži od stvoření ženy tedy chyběla část těla, kterou hledal a našel až v ženě. Jen tak byl člověk zase celý³⁰ (Rupnik, 2004).

Podle Dolisty (1994) lze „tělo“ překládat také jako „celá osoba“. Tedy teprve tehdy, když jsou muž a žena spolu, vzniká člověk. Tím je zároveň stanoveno, že manželství bude existovat pouze jako monogamie.

2. Muž a žena mají být sjednoceni, protože jedině tak mohou vytvořit obraz Boží. Díky manželství a manželské sexualitě se člověk může přiblížit k Bohu a pozvednout se tak na vyšší duchovní úroveň (Denzler, 1999; Schwartz, 2002).
3. Muž a žena jsou povoláni k plození dětí a následnému panování na zemi. Hlavním úkolem člověka je tedy založení rodiny³¹ (Denzler, 1999).
4. Muž i žena opouští své původní rodiny a zakládají nové společenství, novou rodinu. Tento přechod je podstatný pro realizaci sexuality, a tedy Božího plánu „jednoho těla“ (Peschke, 1999).

Další starozákonní knihou týkající se partnerských vztahů je kniha **Píseň Písní**, která představuje jednak erotické a sexuální pojetí lásky mezi partnery, a zároveň analogii vztahu Boha s lidmi. Manželství totiž nese svůj symbolický význam – ve Starém zákoně připomíná smlouvu Boha s Izraelem, jako svým vyvoleným národem (Dolista, 1994).

V **Novém zákoně** se můžeme opřít o **evangelia** svědčící o životě Ježíše Krista³², respektive o jeho vztahu s církví, který je připodobněn ke vztahu mezi *ženichem a nevěstou*, čímž je potvrzena symbolika manželství podle Starého zákona. Právě manželství je klíčovým obrazem, kterým Bible začíná (stvoření Adama a Evy – prvního manželského páru) a končí „manželtvím“ Ježíše (ženicha) a církve (nevěsty). Pozemská láska mezi

²⁹ Genesis 5:2 *Jako muže a ženu je stvořil, požehnal jim a v den, kdy je stvořil, dal jim jméno Adam (to je Člověk)* (Bible, 2001).

³⁰ Je tím zároveň poukázáno na důležitou součást vztahu – intimitu. Žena byla stvořena z muže, byla z něj oddělená, a přece s ním zůstává navždy spojena (Kaletová, 2010).

³¹ Rodina je z biblického hlediska základní stabilní složka lidské společnosti, která umožňuje plození dětí, a tím rozšiřování a přežívání celé společnosti (Rupnik, 2004).

³² ŘKC považuje už samotnou přítomnost Ježíše na svatbě v Káni za projev jeho podpory manželství (Jan Pavel II., 1995).

manžely má být obdobou Boží lásky k lidem. A sex má být také symbolickým vyjádřením spojení člověka s Bohem (West, 2006; Dolista, 1994).

Na Ježíšovo učení a Starozákonní text navazuje **apoštol Pavel**, který se sice k manželství vyjadřuje konkrétněji, ale sledujeme také dva, na první pohled rozporuplné postoje. Výrazný je Pavlův odmítavý postoj k manželství a propagování svobodného života (viz dále). V manželském svazku vidí spíše preventivní funkci před nevěrou a cizoložstvím a vybízí manželé, aby se inspirovali vztahem Ježíše a církve, který má být pro manželé vzorem (Weber, 1998).

SCEAV ani Římskokatolická církev nepochybují o důležitosti manželství. Manželství je jedna z nejvýznamnějších církevních hodnot. Výzkum z roku 2003 potvrzuje, že náboženství vede k preferenci tradičních hodnot (Kirchner, 2003; Peschke, 1999).

V ŘKC se hovoří o **svátosti manželské**³³. Tím, že je uzavřené manželství povýšeno na svátost, dostává se mu zvláštní pevnosti (Tretera, 1993). Protože je manželství obrazem vztahu Boha se světem, je součástí „velkého tajemství“ (Jan Pavel II., 1996).

Katolická církev rozlišuje manželství na svátostné (uzavřené mezi dvěma pokřtěnými partnery) a nesvátostné (mezi křtěným a nekřtěným partnerem, tzv. manželství s rozdílností kultu, nebo mezi nekřtěnými partnery) (Jan Pavel II., 1995).

Evangelický farář Kaczmarczyk (nedat.) hovoří o manželství jako o nejlepším způsobu soužití mezi mužem a ženou, jehož smyslem je činit druhého člověka šťastným³⁴ a navzájem si pomáhat na cestě k Bohu. Kaletová (2008) zdůrazňuje, že tvůrcem manželství je Bůh, a proto svatbou uzavírají partneři smlouvu nejen mezi sebou, ale také s Bohem. Toto je základ manželství, který určuje i jeho pevnost.

Hlavním důvodem uzavření manželství je tedy z biblického i církevního hlediska to, že je přirozenou součástí života člověka. Člověk se má ženit či vdávat proto, že je pro *to* stvořený. Pro srovnání, u většiny české populace převažoval v roce 2009 názor, že důvodem uzavření manželství jsou děti. Čtvrtina obyvatelstva svatbu vnímala spíše jako *nutnost a normu* (Šamanová, 2009).

³³ Jedna ze sedmi svátostí církve, která odkazuje na úplně první manželství prvních lidí, Adama a Evy. Toto manželství bylo dáno stvořením, tedy ještě před spácháním prvního hříchu, a proto je manželství považováno za posvátné (Hargašová, Novák, 2007).

³⁴ Podle verše „*láska... nehledá svůj prospěch*“ (Bible, 2001, 1. Korintským 13:5) má stavět jedinec dobro toho druhého nad to své (Unger, nedat.).

4.1.1. Sňatky z pohledu církve

Zákon č. 94/1963, O rodině, popisuje podmínky uzavření manželství formou církevního nebo občanského sňatku. Oba typy sňatků jsou církvemi respektovány³⁵ (Tretera, Horák; 2011).

ŘKC nicméně vyžaduje, aby pokřtěný katolík byl oddán právě církevní (kanonickou) formou. Pouze občanským obřadem nebude jeho manželství uznáno za platné a pozbývá dále závazku křesťanských povinností coby manželů a budoucích rodičů³⁶ (Tretera, 1993).

Kanonický obřad může být uzavřen pouze mezi snoubenci, z nichž alespoň jeden je pokřtěný katolík³⁷. Nepokřtěný partner ovšem musí souhlasit s výchovou dětí v katolické víře. Mezi další podmínky k uzavření manželství patří: heterosexuality snoubenců, nezávanost jiným manželstvím, dobrovolný souhlas se sňatkem, vědomí nerozlučitelnosti manželství a otevřenost k plození dětí. Pokud nejsou předpoklady splněny, je pro takový sňatek udělena překážka pro uzavření manželství (Jan Pavel II., 1995; Opatrný, 1994).

Sňatkem a neodvolatelným souhlasem se muž a žena na celý život zavazují k celoživotní lásce a k bezpodmínečné věrnosti. Sňatkem snoubenci přijímají Boží poslání do manželství, což souvisí s šířením evangelia ve vlastní rodině (mezi dětmi) a také v širší společnosti, neboť získávají Ducha Svatého a mají podíl na šíření Božího království na zemi (Jan Pavel II., 1996).

Podle katolického učení pozvedl Kristus manželství na svátost, při které se neuzívá žádné viditelné materie. Materií manželské svátosti je právě svatba, během které je potvrzeno, že láska snoubenců je Bohem uznána jako láska Jeho (Rupnik, 2004).

Co se týče **věkové hranice** pro obě pohlaví z hlediska období uzavírání manželství, Bible nestanovuje žádný doporučený věkový interval. Pokud bychom se inspirovali tradicemi v biblických dobách, jednalo by se o sňatky 12ti-14ti letých dívek a 17ti-18ti letých chlapců (Schwartz, 2002).

³⁵ Tridentským koncilem bylo stanoveno, že svatba se musí konat v kostele před farářem a dvěma svědky. Hlavním účelem bylo zvýšit jistotu v oblasti manželsko-právních vztahů. Tato forma uzavírání manželství je v základních rysech respektována v kanonickém i světském právu dodnes (Kašný, in Vybíral, et al., 2008). Pokud se snoubenci rozhodnou vzít mimo farní kostel, měli by získat svolení faráře (Tretera, 1993).

³⁶ Proto i katolíci, kteří jsou oddáni občanským sňatkem, jsou vedeni k tomu, aby uzavřeli svá manželství také kanonickou formou (Tretera, 1993).

³⁷ Katolická církev zároveň stanovila, že pokřtěný katolík je povinen uzavírat manželství právě kanonickou formou, protože jinou formou nebude jeho manželství uznáno za platné. Katolíci, kteří jsou oddáni občanským sňatkem, jsou vedeni k tomu, aby uzavřeli své manželství také kanonickou formou. Přestože církev respektuje jejich „snahu“ dát svému vztahu určitý závazek, požaduje po nich, aby do tohoto vztahu přijali také křesťanské povinnosti coby manželů a budoucích rodičů (Tretera, 1993).

Obdobně je to s církevními doporučeními, která nejsou nijak více specifická a spíše interpretují obecně platné zásady. Např. Frydrychová (1992) doporučuje, aby do manželství vstupovali materiálně zajištění a tělesně i duševně zralí jedinci, tedy ne děti ani nedozrálí mladiství.

V dnešní době převažují tendence odkládání založení manželství a rodiny do pozdějšího věku. Jak ukazuje analýza míry sňatečnosti v České republice, sňatky ubývají zejména v kategorii 15-24 let a narůstají v období 25-34 let u obou pohlaví – viz příloha č. 6. Kauzálně se snižuje i pravděpodobnost uzavření manželství³⁸ (Dimitrová, 2007).

Ideální věk pro vstup do manželství byl Čechy v roce 2003 zvolen pro ženy věk do 24 let a pro muže věk od 25 do 29 let (v obou případech vyjádřilo souhlas přes polovinu respondentů)³⁹ (Šalamounová, Šamanová, 2003).

4.1.2. Postavení muže a ženy v manželství

Podle Bible Bůh stvořil muže a ženu jako rovnocenné bytosti. Prvním hříchem byla tato rovnost porušena a žena byla v rámci Božího trestu podrobena vedení muže⁴⁰. Podle Říčana (2013) bylo toto rozdělení součástí Božího plánu, nicméně bylo zneužito⁴¹. Bible často uvádí podřízené postavení žen. Přístup k nim se mění u Ježíše Krista, který s nimi jedná jako se sebou (a s ostatními muži) rovnými, považuje je za přítelkyně a učednice, důležité pomocnice i společnice. K ženám i mužům zachovával stejný přístup⁴². V rámci edukace jsou partneři často vyzýváni, aby hledali, jak se Ježíš choval k ženám a jak se ženy chovaly k Ježíši a následovali tohoto příkladu (Peschke, 1999; Frydrychová, 1992).

³⁸ V roce 1996 měli svobodní muži nejvyšší pravděpodobnost vstupu do manželství ve svých 26 letech a ženy ve 25 letech, v roce 2006 se pravděpodobnost u mužů zvýšila na 30 let a u žen na 28 let (Dimitrová, 2007).

³⁹ Pro šetření v roce 1996 platí stejné hodnocení, ovšem liší se v počtech respondentů, a to zejména pro hlasování ideálního věku u žen (v roce 2003 to bylo 59,5%, v roce 1996 75,6%) (Šalamounová, Šamanová, 2003).

⁴⁰ Genesis 3:16 *Ženě řekl: „Velice rozmnožím tvé trápení i bolesti těhotenství, syny budeš rodit v utrpení, budeš dychtit po svém muži, ale on nad tebou bude vládnout“* (Bible, 2001).

⁴¹ Proto jsou známé případy podceňování ženské důstojnosti, nerespektování a neuznávání jejich práv apod. Ve výsledku církevního vývoje ovšem můžeme sledovat, že respekt k ženám se zvětšoval. V katolické církvi tento trend souvisí zejména s uctíváním Panny Marie jako matky Spasitele (Peschke, 1999).

⁴² Srov. Matouš 9:20-27, 19:3-9, 27:55; Lukáš 7:36-50, 8:1-3, 10:38-42, 13:10-17; Jan 4:7-27, 11:20-36 (Bible, 2001).

Přestože stejný názor na rovnost pohlaví zastával i apoštol Pavel⁴³, ve svých dopisech často zdůrazňoval, aby ženy byly podřízeny mužům⁴⁴ (Peschke, 1999). Dolista (1994) dává Pavlovy výroky o podřízenosti žen do dobového kontextu, kdy se jednalo o normu, a poukazuje na jeho záměr zachytit posloupnost stvoření – žena byla stvořena z muže a pro muže. Muž má být hlavou ženy, ale hlavou muže je Ježíš Kristus. A jako pečuje Ježíš Kristus o svou církev, tak má muž následovat jeho příkladu a pečovat o svou ženu. Stejně tak žena by měla následovat věrného příkladu církve.

Obdobně interpretuje Pavlovy výzvy také Michal Klus, pastor SCEAVu. Ženy mají být podřízeny mužům, protože tím prezentují, jak je církev podřízena Bohu – církev Boha oslavuje, žije podle Jeho přikázání, touží dělat to, co chce Bůh. Žena má také toužit žít podle svého manžela, podřít se mu, mít jej v úctě (pokud tedy životní styl manžela není hříšný). Muži zase mají milovat své ženy, a tím prezentovat lásku Krista k církvi – Kristus umýval nohy svým učedníkům, sloužil, pracoval s nemocnými a nakonec se i obětoval. A takový vztah má mít muž k ženě – až k sebeobětování. Pastor tak ukazuje na to, že příkazy pro muže a ženu jsou velmi podobné, nelze určit, kdo z nich to má těžší, protože v obou případech se jedná o „princip pokorného vydání se druhému“⁴⁵ (Klus, 2012).

Jiné úkoly a postavení na základě pohlaví jsou dány přirozenou rozdílností (např. biologickou, psychologickou apod.). Podle Říčana (2013) to, jak jsme stvořeni, nás má vést k poslušnosti a přijetí úkolů dané stvořením. Muž se má starat o rodinu z „vnějšku“ a žena z „vnitřku“⁴⁶, přičemž si mají pomáhat. Také Volný (nedat.) poukazuje na to, že snoubenci se při svatebním slibu zavazují k plnění rozdílných povinností⁴⁷. Klasické rozdělení rolí je tedy dáno stvořením a odráží se ve struktuře rolí ve společnosti.

Otázky rozdělení rolí a povinností v manželství jsou často diskutovány v rámci předmanželských příprav snoubenců (viz dále). Pro srovnání, podle VVM 80% dotazovaných souhlasilo s názorem, že muž a žena by měli mít stejné povinnosti v péči o domácnost. Většinou s tímto stanoviskem souhlasili lidé bez vyznání a ženy. Mezi odpůrce

⁴³ Galatským 3: 28 *Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši* (Bible, 2001).

⁴⁴ 1. Korintským 14: 33-35 *... ženy necht' ve shromáždění mlčí. Nedovoluje se jim, aby mluvily; mají se podřizovat, jak to říká i Zákon. Chtějí-li se o něčem poučit, ať se doma zeptají svých mužů; ženě se nesluší mluvit ve shromáždění* (Bible, 2001). Dále např. 1. Korintským 11:6-15, Koloským 3:18, Efezským 5:21-33.

⁴⁵ Jedná se o klíčové heslo křesťanské manželství, které sleduje verš „*V poddanosti Kristu se podřizuje jedni druhým*“ (Bible, 2001, Efezským 5,21).

⁴⁶ Srov. Genesis 3: 18-20 (Bible, 2001).

⁴⁷ Muž se ženě zavazuje trvalostí bezpodmínečné lásky, výchovou dětí a ochranou rodiny. Žena muži zase vnášením krásy a dobra do rodinné domácnosti (Volný, nedat.).

patřili zejména muži, členové ŘKC a lidé žijící v nesezdaném soužití (Šalamounová, Šamanová, 2003; Šamanová, 2003).

ŘKC potvrzuje rovnost muže a ženy v otázkách odpovědnosti a důstojnosti, a zároveň nebrání tomu, aby ženy byly podporovány k životu v domácnosti a mateřství, protože touto cestou bude nejvíce oceněna její důležitá úloha v rodině⁴⁸. O snižování rovnosti pohlaví dnes ŘKC církev hovoří v souvislosti se šířením pornografie, praktikování prostituce, otroctvím, útlakem apod. (Jan Pavel II., 1996).

Navzdory pochybnostem o rovnoprávném postavení muže a ženy v partnerských vztazích zůstává hlavní zásadou to, že „*život v křesťanském manželství není vláda jednoho nad druhým, je to vzájemná služba k opravdové úctě a pokoře před Bohem*“ (Kaczmarczyk, 2010, 9).

4.1.3. Biblický a církevní pohled na rozvody

Už ve Starém zákoně Mojžíš prohlašoval, že se muž může se svou ženou za určitých okolností rozejít⁴⁹. Později Ježíš Kristus, přestože nesouhlasil s rozvody a zdůrazňoval původní Boží plán, kde manželství má být trvalým svazkem⁵⁰, uvedl jako jediný důvod rozvodů cizoložství. Ještě později apoštol Pavel rozvody dokonce povolil⁵¹ a absolutní trvalost manželství a věrnost manželů vztáhnul pouze na křesťanská manželství. Iniciátorem rozvodu tedy podle Bible může být pouze nevěřící partner (Dolista, 1994).

Církev se opírá zejména o verš zapsaný v 19. kapitole Matoušova evangelia: „...*co Bůh spojil, člověk nerozlučuje!*“ (Bible, 2001, 6. verš). Podle církevního práva je manželství definováno jako trvalé – trvá tedy po celý život partnerů a končí pouze jedním z důvodů tímto zákonem definovaných⁵². V duchovní rovině manželství nepřetrvává (Tretera, 1993).

⁴⁸ Ženy jsou také vyzývány k tomu, aby byly ochotné odložit pracovní kariéru, až se jim narodí děti (Frydrychová, 1992).

⁴⁹ Podle 24. kapitoly Deuteronomia může muž dát své ženě rozlukový list, pokud se mu ona nebo její chování nelíbí. Privilegium „rozvést se“ měli pouze muži (Bible, 2001).

⁵⁰ Matouš 19:8 „*Pro tvrdost vašeho srdce vám Mojžíš dovolil propustit manželku. Od počátku to však nebylo*“ (Bible, 2001). Ježíš tak komentuje Mojžíšovo povolení rozvodů ne jako souhlas náboženství s rozvody, ale jako ústupek vzhledem k pokřivené morálce a charakteru společnosti.

⁵¹ Srov. 1. list Korintským 7:10-16 (Bible, 2001). V tomto textu se odráží Pavlova brilantní schopnost přizpůsobovat se situaci člověka a přiblížit Svaté písmo obyčejnému člověku v síti jeho každodenních problémů (Dolista, 1994).

⁵² Mezi tyto důvody patří: smrt jednoho z manželů (příp. obou), rozlukou, prohlášením neplatnosti manželství (pokud je manželství uzavřeno i přes překážky), církevním rozvázáním manželství a ve prospěch víry (Tretera, 1993).

Nerozlučitelnost manželství a věrnost mezi manžely patří v Římskokatolické církvi mezi základní manželská dobra. ŘKC rozvody neuznává – pouze za opravdu těžkých podmínek respektuje tělesné oddělení manželů a ukončení společného bydlení, nicméně partneři jsou stále považováni za manžely a jsou nabádáni ke smíření. Rozvod má v životě jedince své důsledky – pokud se chce znovu oženit a jeho bývalý partner je stále naživu, není jeho nové manželství uznáno za platné. A v takových situacích ani nemůže přistupovat ke zpovědi, protože podle Bible žije stále v hříchu (Denzler, 1999; Jan Pavel II., 1995).

SCEAV (jakožto reformovaná církev) rovněž odmítá rozvody, ale respektuje rozvod, pokud je manželstvím v takovém stavu, kdy už jej nelze zachránit. Církev se pak zaměřuje na „dobro jednotlivce“ a umožňuje mu uzavřít nové manželství i v případě, že je rozvedený, a bývalý partner je stále naživu (Dolista, 1994).

V celku ovšem církve vycházejí z toho, že manželství představuje svazek uzavřený a spojený Bohem, přičemž na jeho rozlukou nemá žádný člověk právo. Manželství zároveň symbolicky představuje spojení Krista (ženicha) a církve (nevěsty). Toto spojení je nerozlučné, a proto i manželský vztah je nerozlučitelný (Hargašová, Novák, 2007; Denzler, 1999).

4.2. Rodina a děti z biblického a církevního hlediska

Podle Bible⁵³ je plození dětí jedním ze základních úkolů jedince žijícího v manželství, čímž je zajištěna nejen společnost, ale i rodič samotný. Tím, že jedinec plní svá poslání, získává od Boha požehnání⁵⁴. Dítě je pro manželský pár darem⁵⁵, je ztělesněním jejich lásky, která je obrazem Boží lásky. Bible ovšem neudává možnost mít děti, aniž by jedinec neuzavřel manželství. Člověk má milovat a být milován – toho je možné dosáhnout v manželském vztahu. Teprve na tomto základě, na lásce, pak můžeme plnit Boží instrukci k plození dětí (Rupnik, 2004; Schwartz, 2002).

Podle VVM je v České republice vyrovnaný počet souhlasících a nesouhlasících s tvrzením, že hlavním důvodem uzavírání sňatků je *mít děti*. Obdobné vyrovnané skóre se

⁵³ Viz Genesis 1:28 (Bible, 2001).

⁵⁴ Žalm 127:3-5 *Děti jsou dědictvím od Hospodina, plod lůna je přece odměna. Tak jako šípy, jež hrdina třímá, jsou děti zplozené zamlada. Blaze člověku, jenž jich má plný toulec – takový nebude zahanben, až bude s protivníky jednat před soudem!* (Bible, 2001).

⁵⁵ Naopak bezdětnost v tradiční křesťanské morálce představovala formu trestu – srov. Leviticus 20:20 nebo Izajáš 4: 9 (Bible, 2001).

týká i názoru, že děti by měli přicházet pouze v manželství. Polovina Čechů si také nemyslí, že by pro výchovu dětí bylo nutné, aby rodiče byli sezdaní (Čadová, 2014).

V ŘKC je plození dětí považováno za jedno ze tří základních dober a je nazváno i manželským cílem⁵⁶. Poslání *množit se* přináší rodičům povinnosti a práva dětí vychovávat, a to zejména k církevnímu životu, a předávat evangelium. Manželský pár, který odkládá založení rodiny, musí mít k tomu vážné důvody, které se vztahují k odpovědnému rodičovství. V žádném případě by neměly být projevem jejich sobeckosti. Pokud manželé nemohou mít děti, např. ze zdravotních důvodů, mohou své rodičovské poslání uplatňovat jinou formou, např. adoptí, další službou církví apod. (Jan Pavel II., 1995; Jan Pavel II., 1996). Pokud ovšem svobodný či zadaný jedinec nechce mít v budoucnosti děti, církev u něj možnost manželství vylučuje – jedná se o překážku pro uzavření manželství⁵⁷ (Opatrný, 1994).

Plození dětí je základním účelem sexuality, která je člověku přirozená⁵⁸. Sexuální styk v manželství má být vždy otevřený k možnosti počít dětí. Církev, a zejména Římskokatolická, odmítají a nedoporučují používání jakýchkoli antikoncepčních prostředků za účelem zabránění početí⁵⁹. Tím ovšem nabývá sexualita mnohem širšího významu, neboť už samotným sexem se manželé/partneři zavazují k rodičovské roli a zodpovědnosti, výchově a vedení dětí. Jako náhrada za antikoncepční prostředky jsou doporučovány jiné alternativy, jak plánovat rodinu, např. metodou plodných a neplodných dnů. Také SCEAV vybízí mladé lidi k zodpovědnému plození dětí (Peschke, 1999, Pavel IV., 1969; SCEAV, 2004).

Církev do určité míry přebírá odpovědnost za stav rodiny. SCEAV vnímá své poslání bojovat za ochranu a zdraví rodiny, čímž chce také jít příkladem širší společnosti (SCEAV, 2004).

⁵⁶ Nebo také „vrcholem“ či „korunou“ manželské lásky (Jan Pavel II., 1995). Jan Pavel II. o plodnosti hovoří jako o ovoci, plodu či znamení manželské lásky, jako svědectví o sebeodevzdání se (Jan Pavel II., 1996).

⁵⁷ Pro srovnání, podle VVM 62% respondentů nesouhlasí s tvrzením „pokud muž a žena neplánují dítě, je zbytečné uzavírat manželství“ (Šamanová, 2003).

⁵⁸ Biblické pojetí sexuality se v podstatě shoduje s evolučními teoriemi, podle kterých je sexuální a rodičovský pud přirozenou součástí sebezáchovných pudů člověka, které směřují k rozmnožování, a tedy zajišťují zachování rodu (Plhánková, 2010).

⁵⁹ Hlavním římskokatolickým dokumentem týkajícím se regulace porodnosti je encyklika *Humanae vitae* z rukou papeže Pavla IV. z roku 1969. Jeho myšlenky ovšem podpořil také papež Jan Pavel II. zejména v knize *Familiaris consortio* z roku 1996.

4.3. Křesťanské pojetí předmanželských vztahů

Biblické a církevní koncepce týkající se partnerských vztahů a rodiny se vztahují také na období před manželstvím. Ze stran církví se jedná o doporučení, návody a zásady, které se opírají o biblické verše, a podle kterých by se měl svobodný i zadaný křesťan řídit.

4.3.1. Věková hranice navazování vztahů

Touha po formování partnerských vztahů a následně plození potomků přichází v určitých fázích lidského života. Podle psychologů se tendence k dlouhodobým vztahům, osobnostní zralost a schopnost dosažení intimity objevuje až po 20. roce života⁶⁰. V dřívějších letech nemusí být jedinci dostatečně psychicky a sociálně způsobilí pro vytváření a upevňování partnerství⁶¹. Ostatně Bible potvrzuje věkové ukotvení navazování vztahů: „... raduj se z ženy svého mládí“ (Bible, 2001, Přísloví 5:18b).

V žádném prameni ŘKC a SCEAVu není uvedena žádná zmínka o konkrétním nebo přibližném věku jedinců v souvislosti s hledáním partnera a uzavírání vztahů. Nicméně mnohé křesťanské publikace adresované dospívajícím vybízejí své čtenáře, aby se na vztah připravovali ve všech svých oblastech života, zejména pak v duchovní. Doporučováno je, aby se za svého budoucího partnera stále modlili⁶².

4.3.2. Výběr partnera

V křesťanském prostředí se často setkáváme s koncepcí „čekání na toho pravého/tu pravou“, která představuje výzvu pro mladé a dospívající věřící, aby se modlili o partnera, kterého jim vybral Bůh⁶³. Takový partner je pro každého jen jeden, a proto je dospívajícím, případně i svobodným dospělým doporučováno, aby chránili „své srdce“ před náhodnými vztahy s jinými partnery. Křesťan by se přitom neměl rozhodovat na základě sexuálního vzrušení či romantické lásky – důležité je hledat takového partnera, se kterým se snese po zbytek života. Není mu bráněno, aby poznával opačné pohlaví za účelem nalezení pravého

⁶⁰ Podle Vágnerové (2005) se první experimenty s partnerskými vztahy objevují již v období rané adolescence, tj. ve věku od 11ti do 15ti let. Skutečná potřeba naplněného partnerského vztahu se objevuje až u starších adolescentů. Podle stanoviska autorky adolescenti však zpravidla nejsou schopni vytvářet trvalé partnerské vztahy, protože pro toto ještě nejsou dostatečně zralí a nejsou schopni vytvářet párovou identitu projevující se přijetím určité zodpovědnosti a schopnosti vlastního sebeomezování ve prospěch partnera. K tomuto dochází až téměř ve 20ti letech. Stejně tak Říčan (2004) hovoří o tendencích k trvalejším partnerským vztahům až v období mladé dospělosti, tj. 20ti-30ti let.

⁶¹ Peschke (1999) ve své knize varuje před příliš ranými svazky, které nemusí být vzhledem k vyzrálosti jedinců prospěšné a mohou mít tragické následky.

⁶² Např. *S nikým nechodím a nejsem cvok* od Joshua'y Harrise (2003) a *Eva Evě* od L. L. Cox (2006).

⁶³ Modlitby o budoucího partnera představují víru, že ho pro mne připravil Bůh (Kaczmarezyk, 2010).

partnera pro život, ale je odrazován od bezsmyslného flirtování s osobami, se kterými by nechtěli svůj život spojit. Samozřejmě součástí čekání a volby pravého partnera je také sexuální čistota (Česká biskupská konference, 2001; Frydrychová, 1992; Opatrný, 1994).

V oblasti namlouvání je zdůrazňována zejména aktivita mužů, protože muž má dobývat a žena má být dobývána⁶⁴ – v tomto směru jsme byli také stvořeni. Úkolem dívek je přijímat rytířské chování mužů, s čímž přijímají i odpovědnost za toto chování. Dnes naproti tomu sledujeme opačný trend – muži jsou spíše pasivní a ženy se podbízejí, duševně i tělesně. Frydrychová zároveň klade dívkám na srdce, že pokud jsou zamilované, měly by se ovládat, a pokud jejich objekt zamilovanosti náklonnost neopětuje, měly by se dotyčným vyhybat, naučit ovládat své snění a zaměstnat mysl praktickými věcmi (Frydrychová, 1992).

Správným výběrem partnera můžeme dosáhnout harmonie ve vztahu. Tento výběr by se proto měl podle S. Kaczmarczyka (nedat.) řídit třemi faktory:

- 1) harmonie duchovní – oba partneři by měli mít stejný pohled na duchovní hodnoty;
- 2) harmonie duší – měli by mít společné zájmy;
- 3) harmonie těla – vzájemná přitažlivost.

„Správný“ partner by podle SCEAVu ani ŘKC neměl být nevěřící (obě církve přitom vycházejí z Bible⁶⁵). Apoštol Pavel před svazky věřícího s nevěřícím varoval, poukazoval přitom na to, že se nejedná o rovnocenné partnery a jejich rozličné životní styly a vůbec přístup k životu může být ke škodě společnému životu. Součástí je také riziko, že vlivem soužití s nevěřícím partnerem bude oslabena, či přímo zničena víra křesťanského partnera (Dolista, 1994).

Radikální jsou slova Marie Frydrychové: „*Věřící dívka a věřící chlapec by měli odhodlaně přijmout myšlenku, že se raději nevdá a neožení, pokud nenajde věřícího partnera*“ (Frydrychová, 1992, 59). Dalším důvodem je také to, že křesťan vztahem s nevěřícím partnerem nemůže zrcadlit vztah Krista a církve, čímž nesplňuje jeden z účelů manželství (Klus, 2012).

⁶⁴ Podle příkladu Izáka a jeho boje o Rebeku – srov. Genesis, 24. kapitola (Bible, 2001).

⁶⁵ 2. Korintským 5:14-15 *Nedejte se zapřáhnout do cizího jha spolu s nevěřícími! Co má společného spravedlnost s nepravostí? A jaké spolužití světla s temnotou? Jaký souzvuk Krista s Beliálem? Jaký podíl věřícího s nevěřícím?* (Bible, 2001).

Pohunková (in Vybíral, et al., 2008) ovšem upozorňuje na problém věřícího člověka najít v dnešní, spíše nekřesťanské společnosti věřícího partnera, vzhledem i k dalším omezeným možnostem výběru. Není proto neobvyklé, že se věřící párují s nevěřícími – křesťanský partner by ovšem měl nevěřícího druha evangelizovat a přivádět do společenství věřících (Kaczmarczyk, 2010).

Doporučovány nejsou ovšem ani vztahy mezi partnery různého vyznání⁶⁶, neboť se s tím pojí komplikace ohledně duchovního směřování partnerů. Naproti tomu Frydrychová (1992) poukazuje na to, že při volbě partnera je nejdůležitější porozumění ve vztahu k Bohu, k čemuž nestačí pouze stejná církevní příslušnost. Důležité je najít si partnera, který chce v církvi sloužit stejným způsobem.

4.3.3. Charakteristika vztahu

V 1. kapitole knihy Genesis nacházíme základní myšlenku, že vztah je dán dualitou – dvěma osobami, které mají tvořit pár. Zároveň je také normována heterosexuality partnerů, neboť pár má tvořit muž a žena.

Homosexuální vztahy a vůbec všechny formy vztahů, které jsou jiné než heterosexuální, jsou Biblií i církvemi odmítány, protože vylučují možnost přirozeného rozmnožování, což se vymyká Božímu plánu (Tretera, 1993). Otázka homosexuality, a vůbec genderová témata, jsou dnes v církevním prostředí velmi aktuální (v roce 2009 vydal SCEAV *Stanovisko k otázce homosexuality*). Nutno také dodat, že církve počítají s homosexuálními lidmi ve svém okolí a ve svých věroukách popisují, jak k takovým osobám přistupovat, jak je podporovat apod.⁶⁷

4.3.4. Sexuální čistota

Sex je na mnoha místech v Bibli oslavován a je vyjádřena jeho důležitost. Je součástí Božího plánu pro člověka. Byl stvořen Bohem a „*je dobrý*“. Na symbolické rovině vyjadřuje spojení Boha s člověkem. A prostřednictvím pohlavní lásky se člověk taky přibližuje obrazu Božímu (West, 2006; Peschke, 1999).

Sexualita sleduje **dva základní cíle**. Prvním z nich je plození dětí. Tradiční křesťanská morálka (vycházející ze Starého Zákona) omezovala pohlavní život pouze na účely rozmnožování. Dnes je čistě biologický aspekt sexuality odmítán, nicméně pohlavní

⁶⁶ ŘKC následně taková manželství nazývá jako „smíšená manželství“, nicméně různou příslušnost nevnímá jako „nepřekonatelnou překážku“ (Jan Pavel II., 1995, 413).

⁶⁷ Viz Jan Pavel II., 1995, 574.

láska má být otevřena příchodu dětí a pár by na ně měl být připraven a připravit pro děti i vhodné podmínky, tedy domov a rodinu (Peschke, 1999).

Druhým cílem je upevňování pouta a vzájemné lásky mezi manžely. Sex je zde brán jako sbližující prostředek mezi dvěma lidmi⁶⁸ a je výrazem lásky (Peschke, 1999). Slovy J. Zvěřiny je sexualita „*obdařena neobyčejně silným emočním nábojem, aby tak poskytovala dostatečně motivující emoční zisky a posilovala párovou vazbu*“ (in Vybíral, et al., 2008, 120). Ve Starém zákoně je jako synonymum pro „soulož“ použito spojení „poznali se“. Sexuální styk tak nabývá významného duchovního rozměru, který je důležitý pro budování partnerských vztahů (Denzler, 1999).

V křesťanské společnosti je propagována myšlenka předmanželské sexuální zdrženlivosti a s tím související tzv. **sexuální čistota**. Na sexualitu se nahlíží zejména z její duchovní stránky. Sex je projevem sebeodevzdání se. A to je např. podle papeže Jana Pavla II. možné pouze v manželství – mimo manželský vztah takové sebeodevzdání se nemá smysl, protože v nesezdaných vztazích se člověk během sexu „odevzdá“, ale pak si „sebe“ od partnera bere zpět a následně „sebe“ předá někomu jinému⁶⁹. Proto má sexualita smysl pouze v manželství (Jan Pavel II., 1996).

Hřích předmanželského sexu spočívá v tom, že je prožíván mimo jeho antropologickou podstatu. Ta se vztahuje na plné pochopení toho, kdo je člověk, čehož je možné dosáhnout v úplnosti vztahu. Tato úplnost je dána manželstvím. Předmanželská sexualita popírá složku vztahu, protože se omezuje pouze na tělesnost (místo přijímání toho druhého se vším všudy jej redukuje pouze na prostředek svého vlastního uspokojení). Bez duchovního vztahu je sexualita hříšná (Rupnik, 2004).

Sexuální život je do manželství odložen také z praktických důvodů. Peschke (1999) poukazuje na to, že na tělesnou lásku musí mít pár dost času a prostoru, přičemž tohoto dosáhnou nejlépe v době, kdy jsou už osamostatnění od původních rodin a žijí ve svém vlastním domě jako manželé⁷⁰.

⁶⁸ „*Společenství vytvořené pohlavní láskou je tím pevnější, čím více se ho účastní tělo a duše*“ (Peschke, 1999, 360).

⁶⁹ Jan Pavel II. poukazuje na to, že sexualita je v sekulárním prostředí zbavována vztahu k lidské osobě (1996).

⁷⁰ Podle výzkumů nacházejí ženy nejlepší sex právě v manželství (Unger, nedat.).

V Bibli přitom není stanovena konkrétní **hranice tělesného sblížení** partnerů, ale je možné zde nalézt určité indicie. Například podle Písně Písní je žena zapečetěna panenskou blánou, která ji chrání před nezodpovědnými muži⁷¹.

Sexuální vztah mezi svobodným mužem a svobodnou ženou je v Bibli označen jako „smilstvo“⁷². Tento pojem zahrnuje veškerou mimomanželskou sexualitu a nezřízený sexuální život. Můžeme se také setkat s pojmem „necudnost“ – dva lidé se chovají tak, jako by byli v manželství, přestože ve skutečnosti manželé nejsou. Jedná se o hřích, který neumožní věřícímu člověku vstoupit do Božího království⁷³ (Dolista, 1994; Klus, 2009).

V katolickém prostředí se smilstvo označuje jako „volná láska“, tedy láska bez závazků, která svou podstatou opovrhne manželstvím a rodinou. Protože je pohlavní styk záležitostí ryze manželskou, jeho praktikování mimo něj je hříchem a znemožňuje tak další výsady křesťanského života, např. v ŘKC přijímání jiných svátostí (Jan Pavel II., 1995).

Kromě předmanželské sexuální zdrženlivosti je ovšem doporučována také **celková sexuální střídmost a zdrženlivost**. Koncepce vztahující se ke kontrole sexuálních představ se liší podle různých životních stavů (jedinci bez stálého partnera, snoubenci, manželé a celibátníci) a vztahují se především k obsahu a k intenzitě sexuálního vzrušení, které vyvolávají (Peschke, 1999).

Podle Katechismu katolické církve (Jan Pavel II., 1995) jsou **veškeré** tělesné projevy lásky vyhrazeny až pro manželství. Odmítána je chlípnost, masturbace (narušuje „mravní řád“ manželství a vylučuje smysl partnerských vztahů), pornografie (zásah proti důstojnosti druhé osoby, protože jej „degraduje“ na předmět rozkoše pro druhého), prostituce, znásilnění... prostě jakékoli porušení čistoty. Katolická církevní tradice vyzývá k ovládnutí se, čímž jedinec dosáhne čistoty, což je zároveň mravní ctnost, která odráží Kristovu čistotu. Křesťané jsou vyzváni k tomu, aby kontrolovali svou duševní i tělesnou stránku, zkontrolovali své vášně, a tak dosáhli čistoty, protože jako takoví mohou být pravým darem svému partnerovi (Jan Pavel II., 1995).

Martin Luther ve svém Malém Katechismu vychází z 6. přikázání „nezcizoložíš“, které vyzývá „*abychom žili ve slovech i skutcích cudně a mravně a jeden každý miloval a*

⁷¹ Píseň písní 4:12 *Zahrada uzavřená jsi, sestro má, nevěsto, uzavřený val, zapečetěný pramen* (Bible, 2001).

⁷² Ježíš Kristus prohlásil smilstvo za zlo, které vychází ze srdce člověka a znečišťují ho (srov. Matouš 15, 19, Marek 7, 21-23, Bible, 2001). Před smilstvem (porneiou) varuje ve svých listech také apoštol Pavel, ve kterých se otázkami nevhodného sexuálního chování zabýval celkem často. Jeho listy totiž byly rozesílány církvím, které působily v pohanských oblastech, ve kterých bylo sexuální rozvolnění patrné. Hlavním smyslem jeho dopisních kázání je výzva k vytváření a udržování čistoty ve vztazích (Peschke, 1999).

⁷³ Galatským 5:19-21 *Projevy tělesnosti jsou zřejmé. Patří sem smilstvo, nečistota, nestydatost... kdo tohle dělají, nebudou mít podíl na Božím království* (Bible, 2009).

ctil svůj manželský protějšek“ (Kniha svornosti, 2006, 345), což také inklinuje k předmanželské sexuální zdrženlivosti a čistotě (Kniha svornosti, 2006).

Církev odmítá ostatní sexuální projevy také z toho důvodu, že nenesou symbolický význam lásky, jako právě pohlavní styk. Je ovšem nutné pamatovat, že krocení sexuality se netýká pouze činů, ale také myšlenek⁷⁴ (Klus, 2009).

Norská studie prokázala, že křesťanství má vliv na sexuální aktivity v dospívání. Věřící adolescenti mají méně sexuálních aktivit (před samotným pohlavním stykem), méně masturbují a mají méně sexuálních partnerů. Dospívající křesťané také odkládají zakládání romantických vztahů a preferují uzavření manželství před soužitím (Pedersen, 2014).

Náboženská spiritualita snižuje i počet sexuálních představ. Věřící také méně pociťují sexuální napětí v přátelských vztazích ve srovnání s nevěřícími (George, et al., 2014).

Jiná studie z jižní Afriky ovšem poukazuje také na rizika spojená s církevním postojem k předmanželské sexualitě. Mladí lidé prožívají ambivalentní pocity vůči sexualitě – vnímají ji jako součást vztahů, ale přijímají také církevní restriktce předmanželského sexu. Morální normy s tím související brání mladým křesťanům, zejména dívkám, informovat se o sexuálně přenosných chorobách, což zvyšuje riziko přenosu HIV (Eriksson, et al., 2013).

Mladým křesťanům je zdůrazněno, že sex je darem pro druhého. Čistota v partnerských vztazích přesahuje jednotlivce v tom smyslu, že se v ní více odráží respektování důstojnosti druhého. Čistota zahrnuje střídmost a nevinnost v sexuálním životě, která se následně stává součástí sebedarování se druhému. V této souvislosti se hovoří o tzv. odpovědné sexualitě, která potvrzuje hodnotu manželského soužití a rozvoj sexuálního života v uzavřeném manželství (Peschke, 1999).

V křesťanské společnosti jsou tedy předávány doporučení, jak se vyhnout sexuálním aktivitám před svatbou (např. aby páry spolu nepřespávaly v jedné místnosti). Důležitým indikátorem je subjektivní pocit sexuálního vzrušení a vyvarování se všech aktivit, které jedince vzrušují. Je vhodné také stanovit si hranice sexuálního chování, za které už by se partneři neměli dostat. Základem všeho má být ovšem upřímné vyznávání hříchů (Frydrychová, 1992; Cox, et al., 2006).

⁷⁴ Mladým křesťanům a křesťankám je doporučováno, aby se vyhýbali myšlenkám se sexuální tematikou (např. o líbání). Jen tak je čistota opravdu skutečná, a tím ctíme Boha i našeho partnera (Cox, et al., 2006).

Ovšem ne každému páru se podaří dodržet předmanželskou sexuální čistotu. Církev pak klade důraz zejména na vyznání hříchů a zřeknutí se takového chování⁷⁵. Za takových podmínek lze i s předmanželskou sexuální zkušeností žít v čistotě (Volný, nedat.).

Je otázkou, nakolik církevní „sexuální“ doporučení svobodní a zadaní křesťané dodržují. Výsledky Texaské studie uvádí, že 70% výzkumného souboru, který tvořili členové Baptistické církve, mělo předmanželský sex (zahrnující i orální sex), z toho 80% těchto respondentů předmanželské sexuální zkušenosti litovalo. Předmanželské aktivity nejvíce vykazovali muži, kteří do manželství vstupovali až po dosažení 25 let věku a ženy, které se vdávaly před dosažením 21 let věku (Rosenbaum, Weathersbee, 2013).

Z českých studií jsou k dispozici výsledky z VVM z roku 2003, které se týkají názorů na sexuální vztahy. Konkrétně, předmanželské sexuální aktivity byly respondenty hodnoceny velmi tolerantně: téměř 50% je hodnotilo jako většinou dobré a dalších 33% je považovalo za vždy dobré. Mezi tyto souhlasící respondenty spadali spíše mladí lidé, lidé bez vyznání a lidé z větších měst. Zhruba 11% dotazovaných nesouhlasilo s předmanželským sexem. Od roku 1999 lze sledovat benevolentnější přístup v otázkách předmanželských sexuálních aktivit (Šamanová, 2003; Šalamounová, Šamanová, 2003).

Závěrem lze jen dodat, že přestože se hovoří o zakazování a vymlouvání předmanželské sexuality, celým smyslem těchto doporučení je ochrana pohlavního aktu, a tedy i ochrana lásky (Rupnik, 2004).

4.3.5. Nemanželské soužití

Stejně jako předmanželskou tělesnou lásku církev také neschvaluje společné soužití páru před svatbou – tzv. „život na hromádce“⁷⁶. Takové spolužití totiž znevažuje instituci manželství z hlediska jeho poslání a zvyšuje riziko předmanželských sexuálních aktivit (Jan Pavel II., 1996).

Problémem nesezdaného soužití může být také to, že z těchto svazků jsou manželství často uzavírána ne na základě rozhodnutí, ale z nutnosti (např. sexuální, finanční závazky apod.), a stoupá i riziko následných rozvodů těchto páru⁷⁷ (Unger, nedat.).

⁷⁵ V této souvislosti je často párům, či jednomu z páru, doporučováno, aby se rozešli (Cox, et al., 2006).

⁷⁶ Hovoří se o nich jako o svazcích mezi mužem a ženou s pohlavními vztahy bez manželského pouta (Peschke, 1999).

⁷⁷ Studie z roku 1988 prokázala dvakrát vyšší rozvodovost v prvních deseti letech od svatby u těch dvojic, které vstoupily do manželství po tom, co spolu několik let žily, než u dvojic, které až do svatby žily odděleně (Bumpass, Sweet, 1989).

Dnes je tento fenomén značně rozšířen, a to zejména v západním světě. Evangelický pastor Stanislav Kaczmarczyk poukazuje na 3 hlavní důvody, proč dnes lidé „žijí na hromádce“:

1. negativní příklad rodičů a disharmonický rodinný život;
2. pocit nepřipravenosti na manželský život;
3. strach z celoživotních závazků (zahrnující věrnost na celý život, vzdání se svých zájmů apod.) (Kaczmarczyk, nedat.).

Podle šetření z roku 2003 souhlasí více než 75% dotazovaných s názorem, že je dobré, aby spolu lidé, kteří plánují sňatek, spolu nejdříve po nějakou dobu žili a společně hospodařili. S tímto názorem nesouhlasilo 18% dotazovaných, mezi které patřili zejména členové ŘKC. Vliv náboženství se promítl i do názoru, že by partneři spolu neměli bydlet, pokud sňatek neplánují – s tímto souhlasilo 30% dotazovaných, opět s převahou členů ŘKC (Seidlová, 2003).

4.3.6. Předmanželská příprava

Předmanželská příprava představuje křesťanskou edukaci zaměřenou na různé oblasti života v souvislosti s partnerskými vztahy. Jedná se jak o ucelený program církvi zaměřený na celé období života jedince od dětství až po manželství⁷⁸, tak o konkrétní publikace, kurzy, semináře, setkávání s duchovními a jiné, které už se zaměřují zejména na jedince, kterých se otázka partnerství bezprostředně týká. Cílem je vést zadané i svobodné dospívající a dospělé jedince k přemýšlení nad tím, jak chtějí v manželství fungovat a jaké mají představy o manželství. Součástí je i pomoc ujasnit si své životní poslání, a podle toho pokračovat v daném směru (Frydrychová, 1992; Traxler, 1992).

Publikace týkající se přípravy snoubenců na manželství⁷⁹ jsou zpravidla rozděleny do několika kapitol – část se věnuje základům křesťanské víry, další jsou více praktické a zaměřují se na soužití muže a ženy v období před manželstvím i v manželství, včetně předmanželské a manželské sexuality, postavení muže a ženy ve vztahu, ctností obou pohlaví, péče o děti a výchova, ekonomika v rodině apod. Veškeré texty se přitom odkazují na biblické verše a jsou interpretovány ve shodě s danou církevní naukou. Většina z nich je

⁷⁸ V ŘKC se jedná o dlouhodobý program realizovaný ve 3 fázích: začíná již v dětském věku jako výchova k vědomí důležitosti hodnoty křesťanského manželství (příp. důležitosti celibátu), pokračuje přes praktickou přípravu dospívajících k morálnímu a spořádanému životu, a vede až ke krátkému období před svatbou, kdy snoubenci řeší praktické otázky manželství a rodinného života (Jan Pavel II., 1996).

⁷⁹ Tyto knihy přitom nejsou určeny pouze snoubencům či partnerům, ale i ke studiu v mládežových společenstvích.

vypracována pro studijní formu práce a obsahují texty a biblické výklady, otázky a k nim rozpracované odpovědi, podněty k přemýšlení, diskuzi či témata k modlitbám⁸⁰.

Americká studie z roku 2006 potvrdila, že předmanželská edukace zvyšuje spokojenost v manželství, snižuje množství konfliktů a také snižuje pravděpodobnost rozvodů (Stenley, et al., 2006).

4.3.7. Svobodný jedinec

Jak už bylo poukázáno dříve, jedinec je stvořen a předurčen do páru, protože tak může vytvořit obraz Boha na zemi a zároveň se podílet na šíření Božího království prostřednictvím rození a výchovy dětí. Život v páru je podle Bible přirozenou součástí člověka.

Na druhou stranu sledujeme v Bibli také výzvy pro svobodný život, tzv. *panictví* či *panenství*, které podporují jedince, aby žil mimo partnerské vztahy. Bible uvádí mnoho mužů, kteří nebyli ženatí a byli připuštěni ke zvláštní službě Bohu (pracovali v chrámech nebo prorokovali). Kristus jasně hovořil o tom, že jsou lidé, kteří nejsou stvořeni k manželství⁸¹ a svobodný stav považoval za prospěšný k duchovnímu růstu a službě. Koncepti života bez manželství zvláště rozpracoval apoštol Pavel, podle kterého panictví/panenství sloužily jako základ pro duchovní život⁸² (Dolista, 1994).

Rozhodnutí pro život bez manželství může mít různé příčiny. Jednou z nich je právě **oddanost duchovnímu životu**. Panenství je ŘKC chápáno jako jeden ze způsobů naplňování Boží lásky i bez manželství⁸³. Katoličtí kněží musí pro výkon duchovní služby zůstat svobodní a prostřednictvím celibátu se cele odevzdat církvi. Tímto je vyjádřena jednak naděje, že se stejným způsobem odevzdává i Ježíš Kristus, a také podstata manželství (odevzdání se). Osoba žijící v panenství se přitom zřiká tělesného rodičovství a

⁸⁰ Například *Příprava na manželství* od Frydrychové (1992), *Příprava snoubenců na manželství* od Traxlera (1992) a další.

⁸¹ Matouš 19:12 *Někteří nežijí v manželství, protože jsou k tomu od narození nezpůsobilí; jiní nežijí v manželství, protože je nezpůsobilými učinili lidé; a někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské. Kdo to může pochopit, pochop* (Bible, 2001).

⁸² Pavel byl při vyvyšování svobodného stavu tak urputný, že manželství z jeho pojetí vyznívá jako přítěž pro lidský život. Účel manželského života „redukuje“ na prevenci před smilstvím či jinými sexuálními neřestmi (srov. 1. Korintským, 7. kapitola, Bible, 2001). Neznamená to ovšem, že by nesouhlasil s povoláním člověka do manželství. Pavel byl člověk silně orientovaný na duchovní život, a proto vyzýval k zřeknutí se manželství ze spirituálních důvodů. Jeho stanovisko je také nutné zohlednit vzhledem k dobovým podmínkám (Dolista, 1994; Weber, 1998).

⁸³ Jan Pavel II. panenství nevidí jako svobodný život jedince s odmítáním a znevažování hodnoty manželství a rodiny, nýbrž předpokládá, že je právě vyjádřením úcty a respektu před svazkem manželským (1996).

přijímá duchovní rodičovství. Je zároveň příkladem pro manželské páry zejména v odevzdání se a věrnosti (Jan Pavel II., 1995; Jan Pavel II., 1996).

Evangelická církev svým pastorům dovoluje uzavírat sňatky a zakládat rodiny⁸⁴, ale akceptuje, že jsou lidé „způsobili k panictví“, a tyto jedince v tomto životním stylu podporuje. Nicméně také upozorňuje na nebezpečí vyvyšování celibátu, což může vést k nežádoucí namyšlenosti a povyšování se nad druhé⁸⁵. V Augsburském vyznání je vyjádřeno, že uzavírání sňatků je duchovním povoleno také z důvodu obavy z nezájmu o výkon duchovní služby za striktních podmínek celibátu (odkazuje se přitom na nepokoje v Německu kvůli zákazům kněžím ženit se). Proto SCEAV a jiné církve opírající se o Augsburské vyznání víry panictví a panenství doporučují pouze těm, kdo se k tomuto závazku činí povolání a kteří se cítí uzpůsobili žít bez partnera (Kniha svornosti, 2006).

Příčinou nesezdaného života je ovšem také svobodné rozhodnutí jedince žít bez partnera. V České republice se jedná o stále postupující trend. V roce 2009 neplánovalo 37% dotazovaných Čechů uzavřít manželství. K důvodům neuzavření manželství patřil *věk a zdravotní stav* (41% respondentů), *touha zůstat svobodný* (28%), *špatná zkušenost* (26%) a důvod *nechci, nepotřebuji* (14%). Podle 8% dotazovaných je svatba zbytečná (Šamanová, 2009).

ŘKC poukazuje na to, že *svoboda* je v dnešní době chápána zejména jako „*nezávislá síla, utvrzující člověka v tihnutí za vlastním sobeckým dobrem*“ (Jan Pavel II., 1996, 12), a tím je kořenem deformace hodnoty rodiny. Nesmyslnost osamělého života a potřebu člověka žít ve společenství potvrzují další biblické verše⁸⁶. Společenství má tvořit základ člověka i celého křesťanství. Je nutné podotknout, že Ježíš staví „hledání Božího království“⁸⁷ na primární místo, a člověk by tedy primárně neměl usilovat o manželství.

Postavení svobodných jedinců v církvi může být velmi citlivé. V Nigérii jsou stále svobodní jedinci často zesměšňováni a jejich svobodný stav je vysvětlován tak, že buď mají duchovní problém, nebo nejsou natolik duchovní, aby mohli vstoupit do manželství. Členové církve někdy takové jedince označovali jako „démonické případy“, a touto

⁸⁴ Vychází přitom z Pavlových textů, které manželství přisuzují funkci prevenci před smilstvem (srov. 1. Korintským 7:2 a 7:9) a prostoru pro zdokonalování se v ryzích ctnostech (srov. 1. Petřem 3:7) (Bible, 2001).

⁸⁵ Tedy život v celibátu nebo v manželství má stejné riziko určitého druhu hříšného chování.

⁸⁶ Srov. Kazatel 4:8-12 (Bible, 2001).

⁸⁷ Matouš 6:33 *Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno* (Bible, 2001).

stigmatizací odradili dotyčné od navštěvování církve. Výzkum v Nigérii také prokázal, že některé ženy se vdávají jen proto, že se to od nich očekává (Olatundum, 2013).

Další americká studie zaměřená na Mennonitskou církev rovněž potvrdila, že svobodní lidé se často cítí ve své církvi jako „outsideři“, což je dáno také zaměřením církve na práci s rodinou (Goering, Krause, 2001).

V roce 2013 si 29% Čechů myslelo, že svobodní (a stejně tak rozvedení) lidé mají ve společnosti menší vážnost než osoby vdané či ženaté. Většinu z tohoto procenta tvořili příslušníci ŘKC. Věřící lidé se také kloní k názoru, že osoby žijící v manželství jsou spokojenější, než osoby svobodné (Čadová, 2014).

Výzkumná část

Praktická část je založena na kvantitativním výzkumu. Zahrnuje popis metodologie, která byla použita při výzkumu, popis výzkumného problému, strategii výběru vzorku a jeho charakteristiku, vysvětlení výzkumné strategie, metod a technik sběru dat, následnou analýzu dat a představení výsledků.

5. Výzkumný problém

Cílem této studie bylo zjistit, jak je „prorodinná atmosféra“ v církevním prostředí hodnocena mladými věřícími lidmi v souvislosti s jejich osobnostními, sociálními a dalšími charakteristikami.

5.1. Přehled výzkumných otázek

Na základě výzkumného cíle jsme položili výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1: Jaké jsou preference Rokeachovy stupnice hodnot mezi svobodnými jedinci a jedinci v partnerském vztahu?

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je souvislost mezi náboženskou praxí jedince a shodou vlastních, biblických a církevních názorů?

Výzkumná otázka č. 3: Jaká je souvislost mezi rodinným stavem jedince a hodnocením „prorodinné atmosféry“ v církvi?

6. Metodika výzkumu

6.1. Aplikovaná metodika a sběr dat

K získání potřebných dat byla použita kvantitativní strategie, která se opírala o anonymní šetření prostřednictvím on-line dotazníku.

Dotazník představuje metodu k hromadnému zjišťování mínění lidí. Internetové šetření je v poslední době stále častější formou sběru dat, a to zejména díky časovým a finančním výhodám a možnosti zachycení velkého výzkumného souboru (Emanovský, 2013).

Dotazník v této studii byl polostrukturovaný a byly v něm použity otázky otevřené, uzavřené (dichotomické i polytomické), škálové, výčtové s pořadím (úkolem je určit pořadí odpovědí) a filtrační, které zpřístupnily specifické části dotazníku pouze příslušným respondentům⁸⁸. Dotazník byl vlastní konstrukce a obsahoval jednu standardizovanou část (viz dále). Celkem obsahoval 121 položek. Celý dotazník je uveden v příloze č. 7 (Emanovský, 2013; Reichel, 2009).

Dotazník byl rozdělen na **pět částí**. Každá část se zaměřovala na specifické oblasti, mezi které patřily sociodemografické charakteristiky respondenta a historie partnerských vztahů, náboženská praxe, hodnotový žebříček, hodnocení prorodinné atmosféry v církvi a část týkající se manželství a sexuality. Předposlední a poslední část dotazníku zjišťovala názory respondentů na církevní a biblická stanoviska v souvislosti s partnerskými a manželskými vztahy a rodinou, včetně jejich osobního názoru. Výzkumný nástroj představovala Likertova škála, která umožňuje měření postojů a názorů respondentů vyjádřením míry souhlasu/nesouhlasu s určitým výrokem (Emanovský, 2013).

Hodnotový žebříček respondentů byl zjišťován pomocí standardizované **Rokeachovy škály hodnot** (Rokeach Value Survey). Tato škála je tvořena seznamem 36 hodnot, které jsou rozděleny na hodnoty terminální/cílové (cíle a ideály, které jedinec vnímá jako žádoucí konečný stav) a instrumentální (prostředky a způsoby chování, kterými jedinec dosáhne cíle). Tento model systému hodnot je označen jako hierarchický a využívá ordinální škály zachycující pořadí. Úkolem probanda je uspořádat oba seznamy hodnot podle významu, který pro něj mají (Řehan, Cakirpaloglu, 2000; Emanovský, 2013).

⁸⁸ Např. otázky týkající se aktuálního partnerského vztahu mohli vyplnit pouze respondenti, kteří v otázce „rodinný stav“ zaškrtnli možnosti „zadaný/zadaná“, „zasnoubený/zasnoubená“ nebo „ženatý/vdaná“.

Dotazník obsahoval rovněž vstupní část (představení autora dotazníku a název instituce, cíl studie, motivování respondentů, pokyny k vyplnění dotazníku) a závěr dotazníku (poděkování respondentům za vyplnění dotazníku) – viz příloha č. 8.

6.1.1. Sběr dat

Sběr dat prostřednictvím dotazníku probíhal od 5. 8. 2014 do 31. 1. 2015. Jako pilotní studie byla použita první verze dotazníku, na jehož základě byla zhodnocena a upravena vhodnost a kombinace položek. Všechny dotazníky byly vyhodnoceny on-line formou.

6.2. Zpracování a vyhodnocování empirických dat

Po sběru dat následují v kvantitativním výzkumu obvykle fáze kódování, třídění 1. stupně, úprava znaků, třídění 2. stupně, a případně další postupy (Reichel, 2009).

Kódováním (resp. kategorizací) byl každé položce dotazníku určen číselný symbol. Tříděním prvního stupně byl získán přehled o četnosti jednotlivých kategorií a jejich rozložení⁸⁹. Třídění druhého stupně umožnilo výchozí pozici pro statistické zachycení vztahů (Reichel, 2009; Řezanková, 2007).

Pro zpracování empirických dat byl použit počítačový program Microsoft Office Excel 2007 (přehledné uspořádání dat do tabulek, statistické výpočty) a program Statistica 12 (statistické výpočty a tabulky, grafy). Srovnávání jednotlivých kategorií se opíralo o stanovené výzkumné otázky.

Vzhledem k povaze dat byla nejvíce využita popisná statistika, neparametrické testy umožňující porovnání dvou nebo více skupin respondentů. K vzájemnému porovnání dvou skupin byl použit Mann-Whitney U test, který pomocí pořadových hodnot ověřuje, zda skupiny pocházejí ze stejné populace. Testem dobré shody χ^2 bylo porovnáváno rozdělení sledovaného znaku ve více skupinách výběrového souboru v porovnání s pravděpodobnostním rozdělením tohoto znaku. Pro posouzení stupně vzájemné souvislosti mezi sledovanými skupinami byly použity korelační koeficienty – neparametrický Spearmanův, který pracuje s pořadovými čísly, neparametrická korelace mezi alternativními znaky a parametrický Pearsonův, který pracuje s metrickými daty.

⁸⁹ Před tříděním druhého stupně může ještě proběhnout transformace (rekategorizace), kdy jsou některé znaky (např. s velkým počtem variant) shlukovány do intervalových kategorií, a kdy jsou kódovány polouzavřené a otevřené otázky (Reichel, 2009).

Více skupin respondentů bylo mezi sebou porovnáváno pomocí neparametrické Kruskal-Wallisovy analýzy rozptylu (Šejda, Šmerhovský, Göpfertová, et al., 2005).

6.3. Etické aspekty

Výzkum probíhal podle etických pravidel. Během rozesílání dotazníků všichni oslovení jedinci obdrželi motivační dopis, který obsahoval informace o účelu výzkumu, následném zpracování dat a možnostech využití výstupů⁹⁰. Rozhodnutí vstoupit do výzkumu bylo dobrovolné a v kterékoli části vyplňování mohl respondent, bez uvedení důvodu, ukončit svou účast ve výzkumu. Dotazník byl anonymní, čímž byla zaručena ochrana osobních a důvěrných informací. Na konci dotazníku bylo vyjádřeno poděkování a možnost zanechat svou e-mailovou adresu v případě zájmu dozvědět se výsledky studie po jejím ukončení.

6.4. Výzkumný soubor

6.4.1. Strategie výběru respondentů

Do výzkumného souboru byli zařazeni respondenti starší 17ti let a mladší 30ti let, kteří sami sebe považovali za věřící v Boha. Dotazník byl distribuován na internetu, což umožnilo vstoupit do výzkumu všem, kteří splnili stanovená kritéria. Pro výběr respondentů byla tedy použita kombinace metody záměrného (účelového) samovýběru. Vzhledem k mechanismu výběru vzorku i jeho charakteristice nebylo dosaženo reprezentativnosti (Reichel, 2009).

6.4.2. Charakteristika výzkumného souboru

Dotazník celkem vyplnilo 283 respondentů, z toho 21 z nich (7,4 %) nesplnilo stanovená kritéria⁹¹ a nebyli do vzorku zařazeni. Výzkumnou populaci tedy tvořilo 262 respondentů, z toho 77 mužů a 185 žen. Ze sociodemografických charakteristik byl dále zjišťován věk účastníků, bydliště, církev, do které dochází, charakteristika původní rodiny,

⁹⁰ Vzhledem k tomu, že účastníky studie byli členové různých církví, sborů a sborových skupinek, bylo jim při představování studie nabídnuto prezentování výstupů studie v dané skupině, samozřejmě s ohledem na anonymitu respondentů.

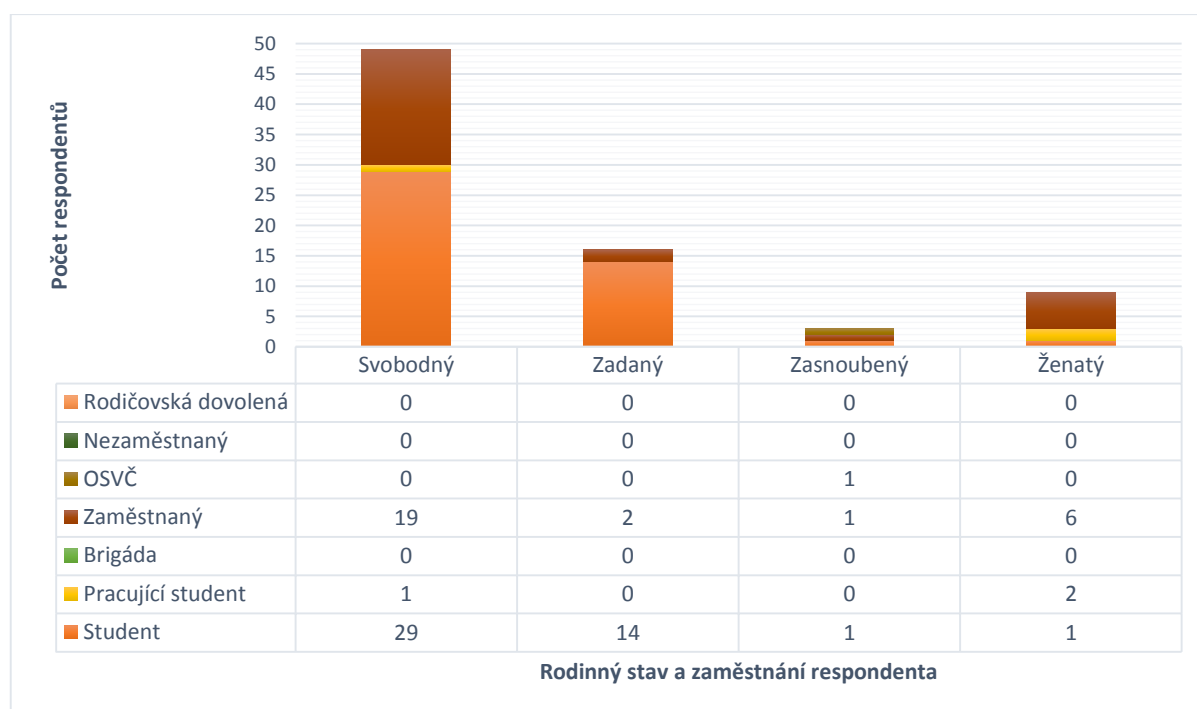
⁹¹ Celkem 2 respondenti se neuvedli jako věřící, 8 respondentů bylo mladších 17ti let a 11 starších 30ti let.

zaměstnání a rodinný stav. Celkový přehled podle pohlaví respondentů je znázorněn v tabulce č. 4, rodinný stav v kombinaci se zaměstnáním je zpracován v grafu č. 3 a č. 4.

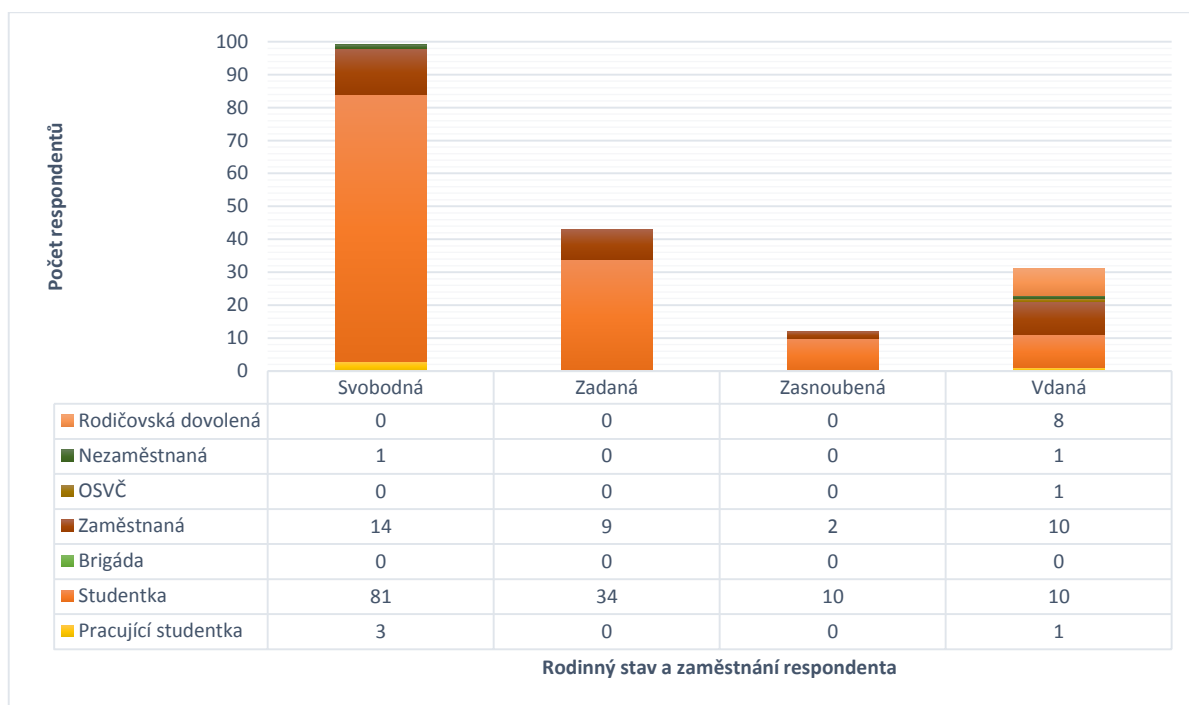
Tabulka č. 4 Sociodemografické charakteristiky respondentů podle pohlaví

Sociodemografické charakteristiky		Muži		Ženy		Celkem	
		četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %
		77	29,4	185	70,6	262	100
Místo bydliště	Obec	36	29,8	85	70,2	121	46,2
	Město (nad 3000 obyvatel)	23	25,8	66	74,2	89	34,0
	Statutární město	18	35,3	33	64,7	51	19,5
	Neuvedeno	0	0	1	100	1	0,4
Původní rodina	Úplná	73	30,3	168	69,9	241	92,0
	Neúplná (např. svobodná matka)	3	33,3	6	66,7	9	3,4
	Rozvedená	1	8,3	11	91,7	12	4,6
	Alespoň jeden z rodičů je věřící	71	31,7	153	68,3	224	85,5
	Žádný z rodičů není věřící	6	16,7	30	83,3	36	13,7
	Neuvedeno	0	0	2	100	2	0,8
Zaměstnání	Student/studentka	45	25	135	75	180	68,7
	Zaměstnaný/zaměstnaná, OSVČ	29	44,6	36	55,4	65	24,8
	Mateřská/rodičovská dovolená	0	0	8	100	8	3,1
	Pracuje a studuje zároveň	3	42,9	4	57,1	7	2,7
	Nezaměstnaný/nezaměstnaná	0	0	2	100	2	0,8

Graf č. 3 Rodinný stav v kombinaci se zaměstnáním – muži (N=77)

Graf č. 4 Rodinný stav v kombinaci se zaměstnáním – ženy (N=185)

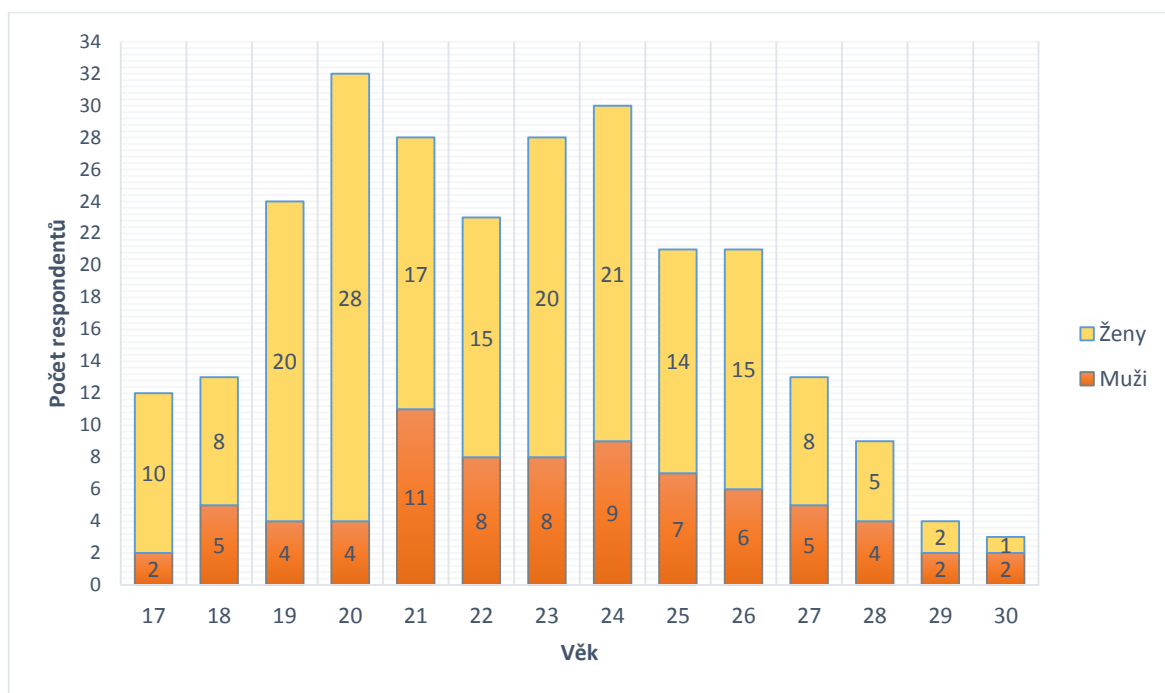
Ze všech respondentů fungujících v **partnerském vztahu** (N = 114) jich 102 (tj. 89,5%) má svůj první nebo druhý vztah, dalších 38 respondentů svůj třetí nebo čtvrtý vztah a 6 respondentů už mělo více než 5 partnerů. Ze všech zadaných respondentů má 87,8% věřícího partnera. Z třinácti respondentů, kteří nemají věřícího partnera, více než polovina (8) už prošla minimálně třemi vztahy.

Věkové rozpětí všech účastníků se pohybovalo od 17ti let do 30ti let. Průměrný věk mužů byl roven 23,2, průměrný věk žen 22,3 a celkový průměrný věk byl roven 22,5 let. Věkové složení je znázorněno v grafu č. 5.

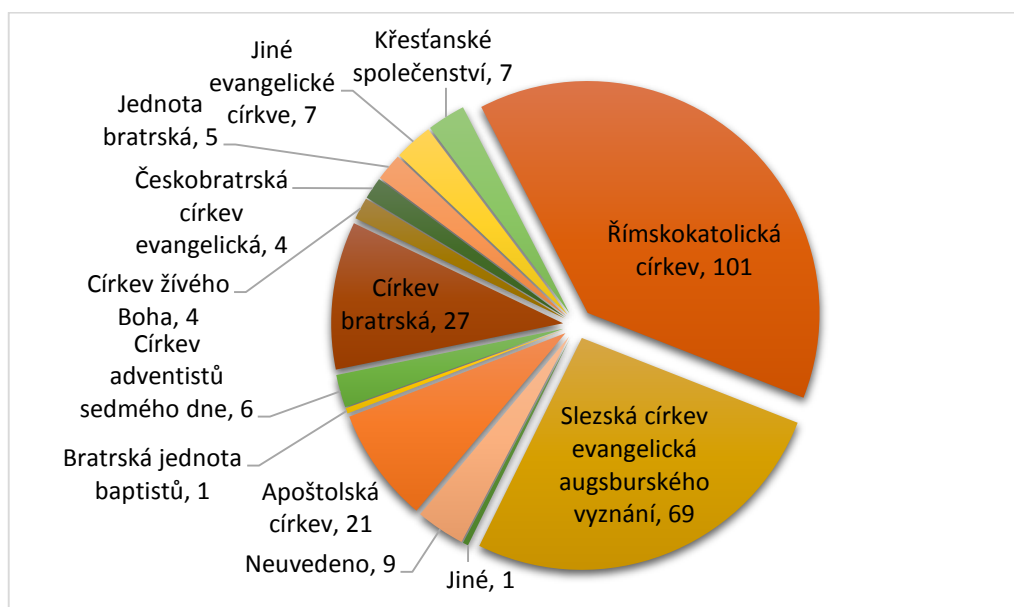
Nejvíce respondentů se hlásilo k Římskokatolické církvi (38,6%) a k církvi SCEAV (26,3%). Zastoupení církví je zpracováno v grafu č. 6.

Z celkového souboru, 72 respondentů (27,5%) chodí pravidelně nebo téměř pravidelně do kostela a na setkání mládeže, denně nebo skoro každý den čtou Bibli a modlí se. Pouze jedna účastnice studie (0,4%) nikam nechodí, nečte Bibli ani se nemodlí. Bližší přehled náboženské praxe účastníků – viz tabulka č. 5, příloha č. 9.

Graf č. 5 Věkové složení respondentů

Graf č. 6 Církevní příslušnost respondentů

Pozn.: K Jednotě bratrské jsou řazeni také členové organizace Sion (1), do kategorie Jiné evangelické církve jsou řazeni příslušníci Křesťanského sboru víry (1), Křesťanských sborů (1).

7. Výsledky studie a jejich interpretace

Analýza empirických dat se řídila stanovenými výzkumnými otázkami.

7.1. Výzkumná otázka č. 1

Srovnáním mediánů pro jednotlivé hodnoty se ukázalo, že mezi **nejvíce preferované hodnoty** celého výzkumného souboru patří:

- a) Terminální hodnoty: *Spása duše* (Med = 1; SD = 3,11), *Rodinné bezpečí* (Med = 3; SD = 3,34), *Zralá láska* (Med = 3; SD = 3,69).
- b) Instrumentální hodnoty: *Čistota* (Med = 3; SD = 4,50), *Poctivost* (Med = 3; SD = 3,65), *Laskavost* (Med = 4; SD = 4,13).

Stejným způsobem jsme zjišťovali **preferenci hodnot podle rodinného stavu** – viz tabulka č. 6.

Posouzení mediánů jsme využili také pro srovnání výzkumného vzorku této studie s **běžnou populací** podle studie V. Řehana a P. Cakirpaloglu (2000). Rozdílné hodnocení (tj. s rozdílem ≥ 4) se týká těchto hodnot (viz příloha č. 10):

- a) Terminální hodnoty: *Štěstí*, *Spása duše*, *Sebeúcta*, *Moudrost*.
- b) Instrumentální hodnoty: *Čistota*, *Smiřlivost*, *Laskavost*, *Poslušnost*.

Tabulka č. 6 Preference hodnot u zadaných a nezadaných jedinců

Rodinný stav	Terminální hodnoty				Instrumentální hodnoty			
	Hodnota	Med	SD	Pr*	Hodnota	Med	SD	Pr*
Nezadaný	Spása duše	1,0	2,87	1,89	Poctivost	3,0	3,84	4,29
	Upřímné přátelství	3,0	3,54	4,49	Čistota	3,0	4,41	4,64
	Rodinné bezpečí	3,0	3,62	4,6	Zodpovědnost	4,0	3,94	5,09
Zadaný	Spása duše	1,0	3,37	2,47	Čistota	3,0	4,62	4,97
	Zralá láska	2,5	2,45	3,28	Poctivost	4,0	3,40	4,44
	Rodinné bezpečí	3,0	2,94	4,03	Zodpovědnost	4,0	3,62	4,63

* Průměr

Pro **srovnání preferencí** mezi nezadanými a zadanými jedinci byl použit neparametrický Mann-Whitney U test, přičemž analýza ukázala na neshodu v preferenci sedmi terminálních a dvou instrumentálních hodnot mezi skupinami jedinců podle jejich rodinného stavu (viz tabulka č. 7 a č. 8). Tato zjištění ukazují, že existuje rozdíl mezi zadanými a nezadanými jedinci v preferenci hodnoty *Zralá láska*, *Kráska*, *Rovnost*, *Spása duše*, *Společenské uznání*, *Upřímné přátelství*, *Moudrost*, *Fantazie* a *Nezávislost*, a to na

5% hladině významnosti. Statisticky významné rozdíly mezi hodnocením zadaných a nezadaných jsou v tabulkách zvýrazněny.

Tabulka č. 7 Mann-Whitney U test preference terminálních hodnot mezi zadanými a nezadanými

Hodnota	Rodinný stav	N	Součet pořadí	Průměr	Medián	SD	U	Z	p
pohodlný život	nezadaní	141	17688,0	13,12	15,0	4,91	7677,0	-0,138	0,891
	zadaní	110	13938,0	13,21	15,0	4,78			
vzrušující život	nezadaní	143	17562,0	12,21	14,0	5,03	7266	-1,043	0,298
	zadaní	110	14569,0	12,85	15,0	4,93			
pocit úspěšnosti	nezadaní	143	17671,5	10,79	11,0	4,83	7375,5	-0,968	0,333
	zadaní	111	14713,5	11,449	12,0	4,07			
rodinné bezpečí	nezadaní	143	18657,5	4,60	3,0	3,62	7511,5	0,739	0,460
	zadaní	111	13727,5	4,04	3,0	2,94			
svoboda	nezadaní	143	17347,5	6,01	5,0	4,21	7051,5	-1,415	0,157
	zadaní	110	14783,5	6,55	6,0	3,91			
šťěstí	nezadaní	142	17881,5	9,06	9,0	5,01	7728,5	-0,385	0,700
	zadaní	112	14503,5	9,30	10,0	4,84			
vnitřní harmonie	nezadaní	142	18228,5	7,06	6,0	4,72	7686,5	0,338	0,736
	zadaní	111	13902,5	6,63	6,0	3,91			
zralá láska	nezadaní	142	19439,5	4,73	3,0	4,34	6901,5	2,059	0,040
	zadaní	114	13456,5	3,28	2,5	2,45			
bezpečnost národa	nezadaní	142	17539,0	9,56	9,0	4,60	7386,0	-0,741	0,459
	zadaní	110	14339,0	9,94	10,0	4,41			
mír ve světě	nezadaní	142	18030,0	8,96	9,0	5,10	7877,0	-0,007	0,994
	zadaní	111	14101,0	8,96	8,0	4,67			
krása	nezadaní	140	16024,5	11,59	12,0	4,80	6154,5	-2,839	0,005
	zadaní	111	15601,5	13,34	14,0	3,78			
rovnost	nezadaní	142	16691,0	9,58	10,0	4,53	6538,0	-2,111	0,035
	zadaní	109	14935,0	10,90	11,0	4,46			
spokojenost	nezadaní	142	17742,5	8,43	9,0	4,46	7589,5	-0,263	0,793
	zadaní	109	13883,5	8,85	9,0	3,97			
spása duše	nezadaní	142	17120,5	1,89	1,0	2,87	6967,5	-2,532	0,011
	zadaní	114	15775,5	2,47	1,0	3,37			
sebeúcta	nezadaní	142	17302,5	6,57	6,0	4,37	7149,5	-1,385	0,166
	zadaní	112	15082,5	7,05	6,5	3,76			
společenské uznání	nezadaní	142	16706,0	10,95	12,0	5,01	6553,0	-2,196	0,028
	zadaní	110	15172,0	12,45	13,0	4,15			
upřímné přátelství	nezadaní	142	16973,5	4,49	3,0	3,54	6820,5	-2,071	0,038
	zadaní	113	15666,5	5,04	5,0	3,36			
moudrost	nezadaní	143	16710,5	4,67	4,0	3,22	6414,5	-2,848	0,004
	zadaní	113	16185,5	6,11	6,0	3,81			

Tabulka č. 8 Mann-Whitney U test preference instrumentálních hodnot mezi zadanými a nezadanými

Hodnota	Rodinný stav	N	Součet pořadí	Průměr	Medián	SD	U	Z	p
ctižádostivost	nezadaní	140	17436,0	13,02	15,0	5,26	7414,0	-0,138	0,890
	zadaní	107	13192,0	13,34	15,0	4,90			
svobodomyšlnost	nezadaní	140	16968,5	10,98	12,0	5,76	7098,5	0,706	0,480
	zadaní	107	13659,5	11,48	14,0	5,76			
schopnost	nezadaní	140	17528,5	8,99	9,0	5,11	7041,5	-0,563	0,573
	zadaní	105	12606,5	8,67	8,0	4,76			
veselost	nezadaní	140	17160,5	7,19	6,0	5,10	7290,5	0,360	0,719
	zadaní	107	13467,5	7,15	7,0	4,40			
čistota	nezadaní	139	16975,5	4,63	3,0	4,41	7245,5	0,599	0,549
	zadaní	109	13900,5	4,97	3,0	4,62			
odvaha	nezadaní	140	17010,5	6,65	5,0	4,57	7140,5	0,871	0,384
	zadaní	109	14114,5	7,09	6,0	4,63			
smířlivost	nezadaní	140	17504,5	7,95	7,0	4,95	7345,5	-0,260	0,795
	zadaní	107	13123,5	7,73	7,0	4,52			
ochota	nezadaní	140	16741,5	5,84	5,0	3,94	6871,5	1,116	0,264
	zadaní	107	13886,5	6,22	5,0	3,64			
poctivost	nezadaní	140	16870,5	4,29	3,0	3,84	7000,5	1,130	0,259
	zadaní	109	14254,5	4,44	4,0	3,40			
fantazie	nezadaní	139	15869,0	10,43	12,0	5,49	6139,0	2,127	0,033
	zadaní	105	14021,0	11,98	13,0	4,74			
nezávislost	nezadaní	140	16263,0	9,91	10,5	4,99	6393,0	1,976	0,048
	zadaní	107	14365,0	11,21	12,0	4,92			
intelekt	nezadaní	139	16298,0	9,14	9,0	5,00	6568,0	1,339	0,180
	zadaní	105	13592,0	10,01	10,0	4,86			
logika	nezadaní	140	16520,5	10,61	11,0	5,06	6650,5	1,035	0,300
	zadaní	103	13125,5	11,38	12,0	4,61			
laskavost	nezadaní	139	16961,0	5,24	4,0	4,09	7231,0	0,374	0,709
	zadaní	107	13420,0	5,45	4,0	4,20			
poslušnost	nezadaní	140	16533,0	7,87	7,0	5,22	6663,0	1,605	0,108
	zadaní	108	14343,0	8,81	9,0	4,80			
přívětivost	nezadaní	140	16618,5	7,74	7,0	4,64	6748,5	1,218	0,223
	zadaní	106	13762,5	8,44	8,0	4,49			
zodpovědnost	nezadaní	140	17867,5	5,09	4,0	3,94	7122,5	-0,787	0,431
	zadaní	108	13008,5	4,63	4,0	3,62			
sebekontrola	nezadaní	139	16523,0	7,22	6,0	4,96	6793,0	1,047	0,295
	zadaní	106	13612,0	7,78	7,0	4,81			

7.2. Výzkumná otázka č. 2

Index náboženské praxe je představuje míru aktivity jedince v duchovní oblasti. Je tvořený těmito zjišťovanými indikátory: délka období chození do sboru, frekvence docházky na setkání mladých věřících a na bohoslužby, frekvence modliteb a čtení Bible, znovuzrození⁹². Míra náboženské praxe účastníků je blíže popsána v příloze č. 7 (tabulka č. 5 a č. 9, graf č. 7).

⁹² Nebo také obrácení, které představuje „osobní odpověď člověka na Boží pozvání k osobnímu obecenství a nabídce odpuštění: pokání a vyznání hříchu“ (Novotný, 1935, 527). Je možné také pracovat s pojmem *náboženská konverze*, což znamená obrat k víře (Pechová, 2011).

Míra náboženské praxe byla porovnáována také s **charakteristikou původní rodiny**. Neparametrickou Kruskal-Wallisovou analýzou rozptylu nebyl potvrzen signifikantní rozdíl v náboženské praxi jedinců v závislosti na tom, jestli vyrůstali v úplné nebo neúplné rodině ($H_{(2, N=262)} = 0,8510246$, $p > 0,05$; viz tabulka č. 10, příloha č. 9). Stejně tak nebyl prokázán vztah mezi hodnotou indexu náboženské praxe a tím, jestli je **alespoň jeden z rodičů respondenta věřící**, k čemuž byl použit Mann-Whitney test ($p > 0,05$; viz tabulka č. 11, příloha č. 9).

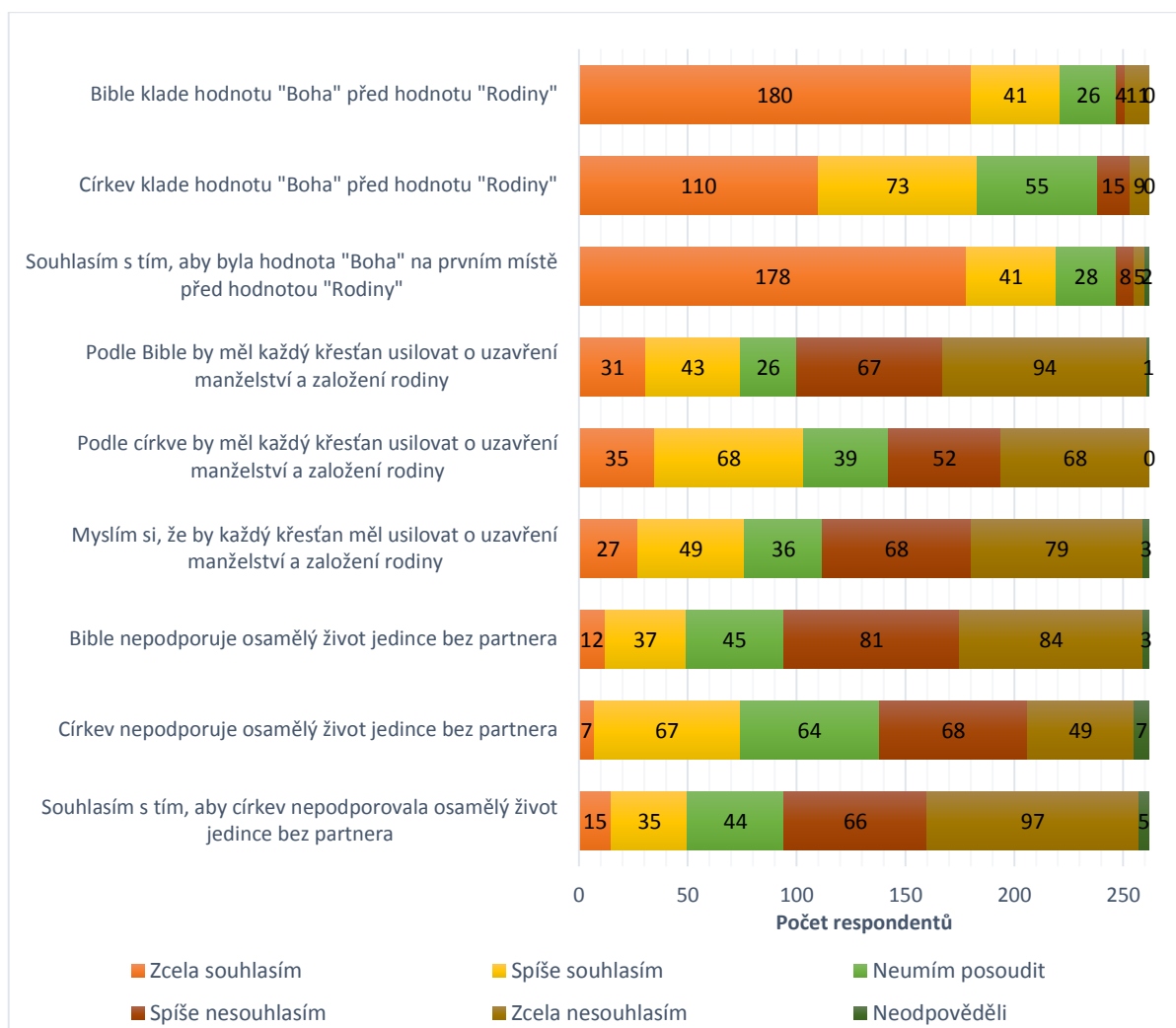
Shoda v hodnocení vlastních, biblických a církevních názorů se týkala vybraných položek v dotazníku (viz tabulka č. 12). Postoje respondentů k těmto otázkám jsou zachyceny v grafu č. 8, dále pak v tabulkách v příloze č. 11. Z toho přehledu je patrné, že 85,8% respondentů je toho názoru, že **hodnota Boha je důležitější než hodnota Rodiny**, a to jak z biblického, církevního, tak subjektivního hlediska. Více než polovina dotazovaných (59%) nesouhlasí se stanoviskem, že by každý věřící člověk měl usilovat o život v manželství a rodině, a to opět ze všech tří hledisek. Stejně tak více než polovina respondentů (61,3%) nesouhlasí s tvrzením, že by svobodný jedinec neměl být podporován v životě mimo partnerství.

Tabulka č. 12 Otázky týkající se shody biblických, církevních a subjektivních názorů

Biblický názor	Církevní názor	Subjektivní názor
Bible klade hodnotu "Boha" před hodnotu "Rodiny"	Církev klade hodnotu "Boha" před hodnotu "Rodiny"	Souhlasím s tím, aby byla hodnota "Boha" na prvním místě před hodnotou "Rodiny"
Podle Bible by měl každý křesťan usilovat o uzavření manželství a založení rodiny	Podle církve by měl každý křesťan usilovat o uzavření manželství a založení rodiny	Myslím si, že by každý křesťan měl usilovat o uzavření manželství a založení rodiny
Bible nepodporuje osamělý život jedince bez partnera	Církev nepodporuje osamělý život jedince bez partnera	Souhlasím s tím, aby církev nepodporovala osamělý život jedince bez partnera

Souvislost **míry náboženské praxe a subjektivního vnímání shody biblických a církevních názorů** v otázkách partnerských vztahů byla ověřována Pearsonovou korelací. Výsledky v tabulce č. 22 nepotvrzují souvislost mezi hodnotou indexu náboženské praxe a shodou hodnocení biblických a církevních názorů ($r = 0,0427$; $p \leq 0,05$).

Graf č. 8 Hodnocení položek týkající se biblických, církevních a subjektivních názorů

Tabulka č. 22 Pearsonův korelační koeficient míry náboženské praxe a míry shody v hodnocení biblických a církevních názorů ($p \leq 0,05$)

Proměnné	Průměr	SD	Index náboženské praxe	Shoda biblických a církevních názorů
Index náboženské praxe	17,21	2,44	1,000000	0,042702
Shoda biblických a církevních názorů	1,41	1,57	0,042702	1,000000

Bližším prozkoumáním jednotlivých kategorií indexu náboženské praxe byla neparametrickým Testem dobré shody χ^2 potvrzena souvislost mezi mírou shody církevních názorů s biblickými a frekvencí docházky na bohoslužby ($\chi^2_7 = 665,7107$; $p \leq 0,001$), čtení Bible ($\chi^2_7 = 309,1491$; $p \leq 0,001$), modlení se ($\chi^2_7 = 419,2742$; $p \leq 0,001$) a znovuzrozením ($\chi^2_3 = 8,428703$; $p \leq 0,05$) (viz příloha č. 12).

Pearsonovou korelací byl rovněž ověřován vztah mezi **mírou náboženské praxe a shodou vlastních názorů s biblickými a církevními stanovisky**. Výsledky (zvýrazněné) v tabulce č. 29 ukazují, že existuje negativní souvislost mezi hodnotou indexu náboženské praxe a mírou shody subjektivních názorů na partnerské vztahy s biblickými a církevními stanovisky ($r = -0,144635$; $p \leq 0,05$).

Tabulka č. 29 Pearsonův korelační koeficient míry náboženské praxe a míry shody subjektivního názoru s biblickými a církevními stanovisky ($p \leq 0,05$)

Proměnné	Průměr	SD	Index náboženské praxe	Shoda biblických a církevních názorů
Index náboženské praxe	17,21	2,44	1,000000	-0,144635
Shoda vlastního názoru s biblickými a církevními stanovisky	1,25	1,12	-0,144635	1,000000

Testem dobré shody χ^2 byly opět prozkoumány jednotlivé kategorie indexu náboženské praxe. Byl prokázán **vztah mezi mírou shody vlastního stanoviska s biblickými a církevními názory a frekvencí docházení na bohoslužby** ($\chi^2_7 = 731,1779$; $p \leq 0,001$), **docházení na setkání mládeže** ($\chi^2_7 = 17,24282$; $p \leq 0,05$), **čtení Bible** ($\chi^2_7 = 320,1236$; $p \leq 0,001$) a **modlení se** ($\chi^2_7 = 458,3613$; $p \leq 0,001$) (viz příloha č. 13).

Pro zajímavost jsme zkoumali také **vztah mezi velikostí sboru a mírou shody** mezi vlastními, biblickými a církevními názory. Ani v jednom případě nebyl tento vztah prokázán (v případě shody biblických a církevních názorů je $\chi^2_5 = 5,213773$; $p > 0,05$; v případě shody vlastních názorů s biblickými a církevními je $\chi^2_5 = 0,9352101$; $p > 0,05$).

7.3. Výzkumná otázka č. 3

Hodnocení „prorodinné atmosféry“ v církevním prostředí jsme posuzovali na základě hodnocení vybraných položek dotazníku, které byly cíleně zaměřeny na:

- pocitování tlaku v církvi/sboru na svobodné jedince, aby navazovali partnerské vztahy;
- vnímání rozdílného přístupu a postavení k nezadaným a zadaným ve sboru;
- míru spokojenosti s církevními a sborovými aktivitami a programy v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny.

Více než $\frac{3}{4}$ všech účastníků studie (76,7%) nepocítuje ve svém sboru **tlak na svobodné jedince**. Testem dobré shody χ^2 jsme porovnávali pocítování tohoto tlaku a skupiny jedinců podle jejich rodinného stavu. Výsledky uvedené v tabulce č. 36 (vyznačené tučně) nepotvrzují souvislost mezi rodinným stavem jedince a pocítováním tlaku ($\chi^2_7 = 4,17$; $p > 0,05$).

Tabulka č. 36 Rodinný stav jedince a pocítování tlaku na svobodné jedince

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / /O
Rodinný stav	Pocítování tlaku				
Svobodný/svobodná	Ano	36	34,46	1,54	0,07
Zadaný/zadaná	Ano	13	17,93	-4,93	1,36
Zasnoubený/zasnoubená	Ano	1	3,49	-2,49	1,78
Ženatý/vdaná	Ano	11	9,31	1,69	0,31
Svobodný/svobodná	Ne	112	113,54	-1,54	0,02
Zadaný/zadaná	Ne	46	45,26	0,74	0,01
Zasnoubený/zasnoubená	Ne	14	11,51	2,49	0,54
Ženatý/vdaná	Ne	29	30,69	-1,69	0,09
Souhrn		262	266,19	-4,19	4,17

Respondenti byli dále dotazováni, jestli v době, kdy byli (resp. stále jsou) svobodní, takovou formu tlaku pocítovali (N = 58). Testem dobré shody χ^2 byl potvrzen vztah mezi touto osobní zkušeností a rodinným stavem jedince ($\chi^2_7 = 18,25405$; $p \leq 0,01$). Podrobnější prozkoumání těchto výsledků – viz příloha č. 14.

Zajímaly nás také možné **zdroje tlaku na uzavírání partnerských vztahů**. Celkem tyto zdroje tlaku určilo 48 respondentů, z toho 34 svobodných, 9 zadaných a 5 jedinců v manželství – viz graf č 10.

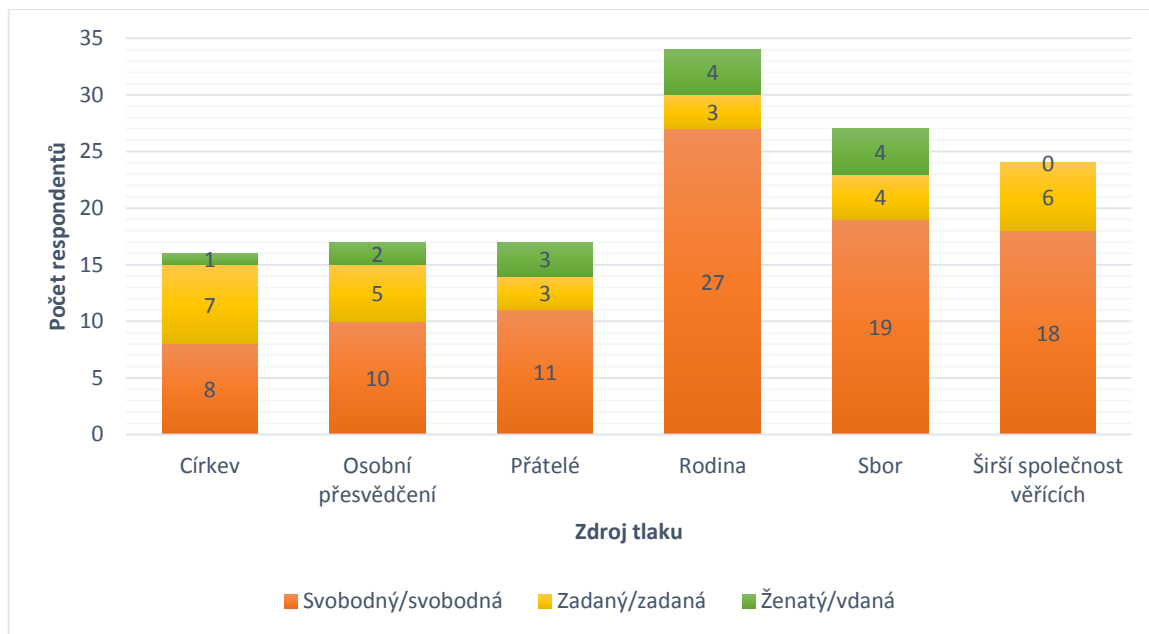
Subjektivní **vnímání rozdílného přístupu** v církvi či ve sboru k nezadaným a zadaným jedincům bylo v dotazníku zkoumáno prostřednictvím tří položek:

- 1) *Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na svobodné jedince jinak než na zadané (dále jen Otázka A).*
- 2) *Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na nezadané jedince tak, že selhali při hledání partnera (dále jen Otázka B).*
- 3) *Myslím si, že to, jestli je jedinec zadaný nebo svobodný, ovlivňuje jeho hodnotu a postavení ve sboru (dále jen Otázka C).⁹³*

⁹³ Respondenti položky hodnotili pomocí Likertovy škály od 1 (zcela souhlasím) do 5 (zcela nesouhlasím).

Průměrné hodnocení těchto položek je uvedeno v tabulce č. 38, podrobnější hodnocení v příloze č. 15 (graf č. 11).

Graf č. 10 Zdroje tlaku na uzavírání partnerských vztahů (N = 48)

Tabulka č. 38 Průměrné hodnocení otázek týkající se rozdílného přístupu ke svobodným

Položka	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Otázka A	258	2,98	3	2	71	1,24
Otázka B	257	3,5	4	4	72	1,24
Otázka C	259	3,65	4	5	87	1,26

Pro každého respondenta bylo vypracováno **celkové hodnocení** všech tří položek a následně vypočítáno průměrné celkové hodnocení podle skupin, přičemž nebyly zaznamenány výrazné rozdíly v tomto hodnocení ($R = 1,13672$). Přehled průměrného celkového hodnocení podle rodinného stavu je uvedeno v tabulce č. 39, v příloze č. 15.

Neparametrickou Kruskal-Wallisovou analýzou rozptylu jsme ověřovali **vztah mezi rodinným stavem jedince a jeho celkovým hodnocením** tří položek dotazníku týkající se postavení nezadaných jedinců ve sboru a přístupu k nim. Výsledky uvedené v tabulce č. 40 poukazují, že neexistuje rozdíl mezi skupinami respondentů v pocíťování rozdílného

přístupu v církvi či sboru k nezadaným a zadaným jedincům ($H_{3,N=262} = 2,987399$; $p > 0,05$)⁹⁴.

Tabulka č. 40 Kruskal-Wallisova analýza rozptylu hodnocení postavení nezadaných mezi skupinami jedinců podle rodinného stavu

Rodinný stav	N platných	Průměrné pořadí
Svobodný/svobodná	148	129,4189
Zadaný/zadaná	59	125,3136
Zasnoubený/zasnoubená	15	160,6000
Ženatý/vdaná	40	137,4125
Celkem	262	552,1450

Zkoumali jsme také vztah mezi skupinami respondentů a hodnocením každé ze tří položek zvlášť. K tomuto účelu jsme využili neparametrický Test dobré shody χ^2 . Ani v jednom případě nebyla potvrzena souvislost (pro Otázku A: $\chi^2_{19} = 8,748661$; $p > 0,05$; pro Otázku B: $\chi^2_{19} = 17,39506$; $p > 0,05$; pro Otázku C: $\chi^2_{19} = 10,99798$; $p > 0,05$; viz tabulky č. 41 – č. 43, příloha č. 15).

Mezi hodnocením každé ze tří položek jsme ověřovali interkorelaci pomocí Spearmanova korelačního koeficientu. Výsledky vyznačené červeně poukazují na to, že mezi hodnoceními všech položek existuje významná pozitivní souvislost (viz tabulka č. 44).

Tabulka č. 44 Spearmanův korelační koeficient hodnocení tří vybraných položek

Položka	Otázka A	Otázka B	Otázka C
Otázka A	1,000000	0,539478	0,567861
Otázka B	0,539478	1,000000	0,563893
Otázka C	0,567861	0,563893	1,000000

Vzhledem k rozdílným přístupům k svobodnému stavu mezi církvemi jsme zkoumali, jak tyto otázky hodnotí příslušníci římskokatolické církve ve srovnání s příslušníky ostatních církví. Testem dobré shody χ^2 nebyla prokázána souvislost církevní příslušnosti a hodnocením vybraných otázek (pro Otázku A: $\chi^2_9 = 0,7496567$; $p > 0,05$; pro Otázku B: $\chi^2_9 = 3,402475$; $p > 0,05$; pro Otázku C: $\chi^2_9 = 4,524317$; $p > 0,05$). Podrobnější přehled – viz příloha č. 16.

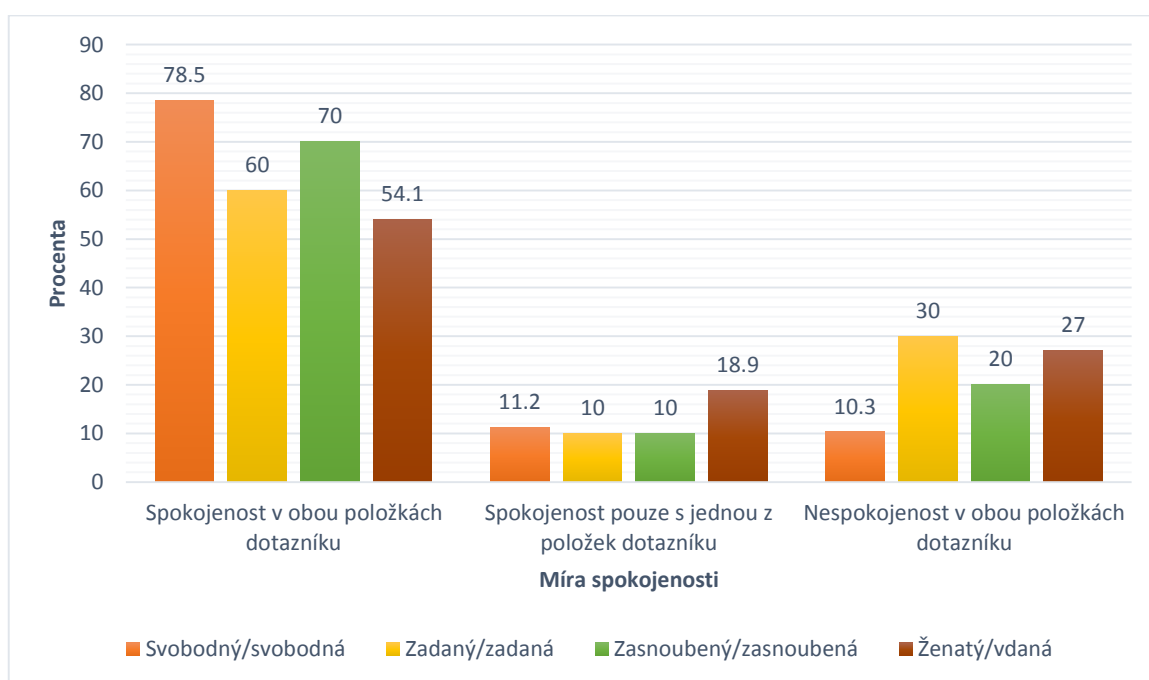
⁹⁴ Tento vztah jsme ověřovali i Mann-Whitney testem při rozdělení respondentů do skupin nezadaný a zadaný. Ani tento test nepotvrdil vztah v hodnocení postavení svobodných jedinců ve sboru a rodinného stavu respondenta ($p > 0,05$).

Spokojenost jedince s programy a aktivitami církve v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny byla v dotazníku zachycena prostřednictvím dvou položek:

- 1) *Jsem spokojený/spokojená s aktivitou církve/sboru zaměřenou na přípravu a motivaci mladých lidí do manželství.*
- 2) *Jsem spokojený/spokojená s církevními/sborovými programy, akcemi a publikacemi zaměřenými na partnerské vztahy.*⁹⁵

V grafu č. 13 je zobrazena míra spokojenosti respondentů rozdělenými do skupin podle rodinného stavu.

Graf č. 13 Míra spokojenosti respondentů podle rodinného stavu (v%)

Při bližším prozkoumání spokojenosti pouze s jednou z položek dotazníku se ukázalo, že 54,3% respondentů (z N = 35) je nespokojeno s aktivitou církve zaměřenou na přípravu do manželství a 45,7% je zase nespokojeno s programy, akcemi a publikacemi týkající se partnerských vztahů.

Testem dobré shody χ^2 byl ověřován vztah mezi rodinným stavem a mírou spokojenosti respondentů. Výsledky vyznačené červeně v tabulce č. 48 poukazují na rozdíl v četnostech v jednotlivých kategoriích. Můžeme tedy říci, že existuje souvislost mezi rodinným stavem a mírou spokojenosti s programy a aktivitami církve v oblasti

⁹⁵ Respondenti položky hodnotili výběrem „ano“ nebo „ne“.

partnerských vztahů, manželství a rodiny ($\chi^2_{11} = 1293,24$; $p \leq 0,001$). Dalšími výpočty jsme stanovili stupeň souvislosti $C = 0,933$.

Tabulka č. 48 Vztah mezi rodinným stavem a mírou spokojenosti s církevními programy a aktivitami

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Rodinný stav	Spokojenost				
Svobodný/svobodná	S oběma položkami	84	1444,50	-1360,50	1281,39
Zadaný/zadaná	S oběma položkami	24	27,84	-3,84	0,53
Zasnoubený/zasnoubená	S oběma položkami	7	6,96	0,04	0,00
Ženatý/vdaná	S oběma položkami	20	25,75	-5,75	1,28
Svobodný/svobodná	S jednou z položek	11	19,30	-8,30	3,57
Zadaný/zadaná	S jednou z položek	12	7,22	4,78	3,17
Zasnoubený/zasnoubená	S jednou z položek	2	1,80	0,20	0,02
Ženatý/vdaná	S jednou z položek	10	6,68	3,32	1,66
Svobodný/svobodná	S žádnou z položek	12	13,24	-1,24	0,12
Zadaný/zadaná	S žádnou z položek	4	4,95	-0,95	0,18
Zasnoubený/zasnoubená	S žádnou z položek	1	1,24	-0,24	0,05
Ženatý/vdaná	S žádnou z položek	7	4,58	2,42	1,28
Celkem		194	1564,04	-1370,04	1293,24

Některé z dalších položek dotazníku se vztahovaly k zaměření práce církve v oblasti partnerských vztahů.

Z celkového souboru, 44,7% respondentů nesouhlasí s tím, aby církev zaměřovala svou práci primárně na páry a manželé, než na svobodné jedince. Souhlas s tímto stanoviskem vyjádřilo 19,5% účastníků studie. Test dobré shody χ^2 nepotvrdil souvislost rodinného stavu s hodnocením této položky ($\chi^2_{23} = 13,70047$; $p > 0,05$). Podrobnější přehled – viz příloha č. 17.

Další související položka dotazníku zjišťovala, jak moc církevní koncepce zasahují do toho, jak by měly partnerské vztahy vypadat, přičemž téměř polovina všech respondentů (46,6%) si myslí, že církev v tomto směru zasahuje výrazně. Tohoto názoru není 29% dalších účastníků. Ani v tomto případě nebyl Testem dobré shody χ^2 prokázán vztah mezi rodinným stavem a souhlasem/nesouhlasem s tímto tvrzením ($\chi^2_{23} = 12,86558$; $p > 0,05$). Bližší výsledky jsou uvedené v příloze č. 18.

Spearmanovou korelací nebyla potvrzena závislost mezi hodnocením položek týkajících se zaměření práce církve na páry a manželé a hodnocení zásahů církve do partnerských vztahů ($r = 0,010899$, $p < 0,05$).

7.4. Vyjádření k výzkumným otázkám

Výzkumná otázka č. 1: Jaké jsou preference Rokeachovy stupnice hodnot mezi svobodnými jedinci a jedinci v partnerském vztahu?

Statistická analýza prokázala existenci rozdílu mezi svobodnými jedinci a jedinci v partnerském vztahu v preferenci hodnot: Zralá láska ($p \leq 0,05$), Krása ($p \leq 0,01$), Rovnost ($p \leq 0,05$), Spása duše ($p \leq 0,05$), Společenské uznání ($p \leq 0,05$), Upřímné přátelství ($p \leq 0,05$), Moudrost ($p \leq 0,01$), Fantazie ($p \leq 0,05$) a Nezávislost ($p \leq 0,05$).

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je souvislost mezi náboženskou praxí jedince a shodou vlastních, biblických a církevních názorů?

Statistická analýza prokázala vztah mezi pociťováním shody mezi biblickými a církevními názory a frekvencí docházky na bohoslužby ($\chi^2_7 = 665,7107$; $p \leq 0,001$), čtení Bible ($\chi^2_7 = 309,1491$; $p \leq 0,001$), modlení se ($\chi^2_7 = 419,2742$; $p \leq 0,001$) a znovuzrozením ($\chi^2_3 = 8,428703$; $p \leq 0,05$).

Statistická analýza prokázala vztah mezi mírou shody vlastních názorů s biblickými a církevními stanovisky a frekvencí docházení na bohoslužby ($\chi^2_7 = 731,1779$; $p \leq 0,001$), docházení na setkání mládeže ($\chi^2_7 = 17,24282$; $p \leq 0,05$), čtení Bible ($\chi^2_7 = 320,1236$; $p \leq 0,001$) a modlení se ($\chi^2_7 = 458,3613$; $p \leq 0,001$).

Výzkumná otázka č. 3: Jaká je souvislost mezi rodinným stavem jedince a hodnocením „prorodinné atmosféry“ v církvi?

Statistická analýza neprokázala existenci vztahu mezi rodinným stavem jedince a pociťováním tlaku ve sboru na svobodné jedince, aby uzavírali partnerské vztahy ($\chi^2_7 = 4,173138$; $p > 0,05$). Dále prokázala souvislost mezi rodinným stavem a osobní zkušeností s pociťováním tohoto tlaku ($\chi^2_7 = 18,25405$; $p \leq 0,01$).

Statistická analýza prokázala, že neexistuje rozdíl v pociťování rozdílného přístupu v církvi či sboru k nezadaným a zadaným jedincům podle rodinného stavu jedince ($H_{3,N=262} = 2,987399$; $p > 0,05$).

Statistická analýza prokázala souvislost mezi rodinným stavem jedince a mírou spokojenosti s programy, aktivitami a publikacemi církve v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny ($\chi^2_{11} = 1293,24$; $p \leq 0,001$).

8. Diskuze

V této části práce je uvedeno celkové zhodnocení průběhu výzkumné studie a dosažených výsledků, včetně jejich srovnání se zmíněnými informacemi a s již proběhlými výzkumy.

Mezi **tři nejdůležitější hodnoty** zařadili **všichni účastníci** studie hodnotu *Spása duše*, *Rodinné bezpečí* a *Zralou lásku*, z čehož lze vyvodit, že křesťané mají na prvním místě Boha, resp. víru, díky které je spása duše možná, a pak následují až partnerské a rodinné vztahy. Tyto výsledky odpovídají i křesťanským koncepcím, podle kterých by měl Bůh stát v životě jedince před ostatními hodnotami (viz Bible, 2001, Matouš 6:33) a potvrzují je také další výstupy studie. Pro více než ¾ výzkumného vzorku je hodnota *Boha* důležitější než hodnota *Rodiny*. Odráží se to i ve stanovisku nadpoloviční většiny účastníků, že není povinností křesťana usilovat o manželství a rodinu, a že svobodní jedinci by měli být podporováni i v případě, že nebudou o manželství a rodinu usilovat.

Přestože hodnoty *Rodinné bezpečí* a *Zralá láska* jsou v běžné populaci hodnoceny jako méně důležité⁹⁶, rozdíly s výzkumným souborem nejsou tak výrazné. Významný rozdíl (o celých 15 bodů) se týká hodnoty *Spása duše*, kterou běžná populace hodnotí jako nejméně důležitou (viz příloha č. 7), což podtrhuje vliv víry na hodnotový žebříček jedince.

Je možné, že do hodnot *Rodinné bezpečí* a *Zralá láska* se odráží doporučení církve hledat si partnera z řad věřících jedinců a čekat na svého pravého partnera, což dokazuje i fakt, že téměř 88% zadaných respondentů je ve vztahu s křesťanským partnerem a téměř 90% zažívá teprve svůj první nebo druhý vztah. Vliv křesťanských doporučení podporuje také skutečnost, že účastníci, nezadaní i zadaní, hodnotili jako nejméně důležitou terminální hodnotu *Krásu*, která na své fyzické rovině nemá být rozhodujícím kritériem pro výběr partnera.

Mezi nejvíce preferované hodnoty umožňující dosažení terminálních cílů v rámci výzkumného souboru patří *Čistota*, *Poctivost* a *Zodpovědnost*. S koncepcí čistoty se v životě křesťana setkáváme poměrně často, zejména jako bezhříšného stavu, ale také v rámci sexuální morálky. Vůbec z celého seznamu instrumentálních hodnot mohou být uvedené hodnoty pro věřícího jedince důležité, protože díky nim zůstává před Bohem bez

⁹⁶ Podle studie Řehana a Cakirpaloglu (2000).

hříchu, a takto si může zajistit spásu duše. V běžné populaci *Čistota* zdaleka není hodnocena jako nejdůležitější, což potvrzuje výše zmíněný vliv religiozity. *Poctivost* a *Zodpovědnost* jsou hodnoceny jako nejdůležitější, ale stále méně významné, než u křesťanů (viz příloha č. 7).

Ve srovnání **preferencí terminálních hodnot** podle mediánů **mezi zadanými a nezadanými** jedinci nenalzáme výrazné rozdíly. Pro obě skupiny je nejdůležitější hodnotou *Spása duše*. Stejně tak *Rodinné bezpečí* je považováno za jednu z nejdůležitějších hodnot u obou skupin. Odlišná preference se týká hodnoty *Upřímné přátelství*, která je u nezadaných jedinců o něco důležitější, než u zadaných jedinců. Obdobné je to u hodnoty *Zralá láska*, která je zase o něco důležitější u zadaných jedinců, než u nezadaných. Statistickou významnost rozdílu v tomto hodnocení potvrdil i Mann-Whitney test (viz tabulka č. 7). Je tedy zřejmé, že **rodinný stav jedince ovlivňuje preferenci hodnot týkající se partnerských a rodinných vztahů**, vzhledem k mediánovému hodnocení se jedná o menší důležitost hodnot s tímto spojených u nezadaných jedinců. Statisticky nejdůležitější rozdíl byl zaznamenán u hodnoty *Moudrost*, která byla nezadanými jedinci hodnocena výše než zadanými. Toto odlišné hodnocení může být v souvislosti s faktem, že ze 148 svobodných respondentů jich 114 (tj. 77%) stále studuje.

Preference instrumentálních hodnot je shodná u obou skupin jedinců a odpovídá hodnocení celého výzkumného souboru. Neparametrická statistická analýza poukazuje na rozdílné hodnocení hodnot *Fantazie* a *Nezávislost* (viz tabulka č. 6), které nabývají důležitějšího postavení mezi nezadanými jedinci, což může opět souviset s rozdílným životním stylem svobodných jedinců.

Na grafu č. 8 lze vidět zajímavou shodu v rozložení **hodnocení biblických stanovisek a subjektivních názorů**, zejména v porovnání s rozdílným **hodnocením církevních stanovisek**. Tyto výsledky mohou poukazovat na to, že mladí křesťané nevnímají přístup církve v partnerských otázkách shodný s biblickými koncepcemi, a sami se raději drží biblických koncepcí, se kterými svůj názor ztotožňují. Je zřejmé, že ani Bible ani věřící účastníci nejsou toho názoru, že je nejdůležitější podporovat a motivovat jedince k uzavření manželství a založení rodiny. Nicméně postavení církve v těchto otázkách není podle respondentů jednoznačné, případně je zesílené nebo oslabené. V celkovém souhrnu se přitom jeví, že církev přikládá hodnotě *Rodina* větší význam než Bible nebo věřící

jedinec, což společnost věřících reflektuje a kloní se spíše k biblickým stanoviskům, u kterých nepocítují tak silný prorodinný přístup.

Pocitování shody církevních názorů s biblickými přitom nesouvisí s tím, jak dlouho už chodí jedinec do sboru, jaká je velikost sboru a jak často chodí na setkání mladých věřících. Ukazuje se ovšem, že tato **shoda souvisí s docházkou na bohoslužby a četbou Bible**, což jsou prostředky, které umožňují porovnání církevních koncepcí prezentovaných na bohoslužbách se stanovisky uvedenými v Bibli. Dále byla potvrzena souvislost shody názorů s **modlením se a znovuzrozením**, které více souvisí s osobním vztahem k Bohu budovaným zejména v soukromí.

Mezi mírou **shody vlastních názorů s biblickými a církevními** byla zjištěna **negativní korelace**, která prokazuje, že čím více je jedinec nábožensky aktivní (čím vyšší vykazuje hodnotu indexu náboženské praxe), tím více ve svých názorech souhlasí s biblickými a církevními stanovisky (tím je menší rozdíl v hodnocení jednotlivých otázek vyjadřující vlastní, biblické a církevní stanovisko).

Z výsledků je zřejmé, že více než $\frac{3}{4}$ věřících respondentů nepocítuje ve svém sboru **tlak na svobodné**, aby navazovali partnerské vztahy. Tlak pocítuje 23,3% respondentů, z toho více než polovinu (59%) tvoří svobodní jedinci. Statistická analýza neprokázala souvislost, proto nelze tvrdit, že by rodinný stav jedince souvisel s tím, nakolik vnímá jedinec ve svém sboru tlak na svobodné. Z 61 osob, které aktuálně tento tlak na svobodné ve svém sboru pocítují, jich 95% reflektovalo svou **osobní zkušenost s tímto tlakem** (jedná se o 22% všech účastníků studie). Tlak na sebe coby svobodné pocítilo necelých 15% všech účastníků studie, mezi kterými bylo přes 1/5 všech svobodných. Analýza dále prokázala, že existuje vztah mezi rodinným stavem jedince a touto osobní zkušeností. To, jestli je jedinec zadaný nebo nezadaný tedy nesouvisí s tím, jak vnímá objektivní přítomnost tlaku ve sboru na svobodné, ale souvisí s pocítováním tohoto tlaku na sebe sama coby svobodného.

Z identifikovaných **zdrojů tlaků** přitom byla nejčastěji uvedena **rodina** jedince. Na grafu č. 10 lze také vidět, že na uzavírání partnerských vztahů více „tlačí“ **sbor** jedince a **skupina věřících** okolo něj (vyhodnocené jako další dva nejvýznamnější zdroje tlaku), než církev jako taková, která je hodnocena jako nejmenší zdroj tlaku.

Výsledky uvedené v tabulce č. 38 (zejm. mediány a průměry) naznačují, že účastníci vážali s hodnocením položky týkající se **rozdílného přístupu k nezadaným jedincům** ve

sboru (otázka A), což tento přístup nepotvrzuje ani nevyvrací. Rozdílné hodnocení může být ovlivněné konkrétním přístupem daného sboru. Nicméně více než polovina respondentů (54,2%) si nemyslí, že by tento přístup mohl zahrnovat pohled na svobodné jako na neschopné navazovat vztahy, a stejně tak 60% účastníků nesouhlasí s tím, že hodnota a postavení jedince ve sboru je ovlivněna jeho svobodným stavem.

V běžné populaci, 29% Čechů souhlasí s názorem, že svobodní jedinci jsou ve společnosti méně váženi, než zadaní (Čadová, 2014), což jsou výsledky podobné výstupům studie. Přes 30% z celého vzorku vyjádřilo souhlas s položkou týkající se **nižšího postavení nezadaných** jedinců v církvi/ve sboru. Můžeme vést také srovnání s americkou studií, kdy sice taktéž 1/3 svobodných členů sboru necítí, že by jejich rodinný stav nějak ovlivňoval účast ve sboru, ale všichni tito jedinci cítí, že svobodný stav sebou nese určité obtíže, nebo je nějakým způsobem odlišuje (Goering, Krause, 2001).

S ohledem na rodinný stav, analýza neprokázala, že by zadaní nebo nezadaní jedinci vnímali ve sboru jiný přístup ke svobodným a zadaným, což poukazuje na to, že ve sborovém prostředí převládá **rovnostranný přístup** ke všem jedincům a nikdo není upřednostňován na základě svého rodinného stavu. Toto je velice pozitivní výsledek, pokud jej srovnáme s nastavením společenstvím věřících v Nigérijských církvích, kde jsou svobodní lidé negativně stigmatizováni (Olatundum, 2013).

Výsledky uvedené v tabulce č. 47 poukazují na to, že každý jedinec vždy zaujímá **jednotné stanovisko** v otázkách týkající se postavení svobodného jedince ve sboru a přístupu k němu.

Mezi církvemi lze vidět rozdílnou koncepci svobodného stavu, zejména pak u Římskokatolické církve, podle které je svobodný stav nutný pro duchovní službu. Statistická analýza ovšem neprokázala, že by svobodní jedinci byli napříč církvemi posuzováni různě, což může potvrzovat, že církve neuznávají svobodný stav pouze jako základ pro duchovní službu, ale i za jiných okolností nejsou nezadaní jedinci posuzováni odlišně než zadaní.

Analýza prokázala, že existuje souvislost mezi rodinným stavem a **mírou spokojenosti s církevními a sborovými programy, akcemi a publikacemi** zaměřenými na partnerské vztahy. Je zajímavé, že **mezi nejvíce spokojené patří nezadaní jedinci, a nejméně spokojeni jsou zadaní jedinci a jedinci žijící v manželství** (viz graf č. 12). Obojí může poukazovat na konkrétní oblasti v rámci partnerských vztahů, na které se církev zaměřuje.

Téměř polovina respondentů, bez rozdílu mezi zadanými a nezadanými, si myslí, že **zásahy církve do partnerských vztahů** (např. ve formě doporučení) jsou výrazné. Samotné uvědomování si těchto zásahů může ovlivňovat prožívání jedince ve sboru, na což poukazují i nedávné výsledky Norské studie, která prokazuje vliv křesťanství na průběh období chození u mladých věřících párů, zejména stran sexuálních aktivit (Pedersen, 2014), nebo výsledky Africké studie, které poukazují na riziko vyvolávání ambivalentních pocitů v otázkách týkajících se partnerských vztahů (Eriksson, et al., 2013).

Nadměrná církevní regulace partnerských vztahů tedy může způsobovat zjištěnou nespokojenost u zadaných a ženatých, což potvrzuje i fakt, že téměř polovina účastníků (45,2%) si nemyslí, že by se práce církve a sboru měla zaměřit především na páry a manželé, než na svobodné, přičemž ovšem rodinný stav nemá s tímto názorem souvislost. Dalším možným vysvětlením této nespokojenosti může být to, že církevní zásady a doporučení párům nastavují hranice, které v případě jejich překročení mohou vytvářet negativní emoce, což bylo potvrzeno studií realizovanou v Baptistické církvi, kde 80% jedinců, kteří porušili předmanželskou čistotu, tohoto činu litovalo (Rosenbaum, Weathersbee, 2013).

Vzhledem k vyšší nespokojenosti u zadaných a ženatých/vdaných jedinců lze usuzovat, že tato nespokojenost se týká toho, jak církev pracuje se zadanými a ženatými/vdanými jedinci, což je v kontrastu s výstupy americké studie z roku 2006, kde je práce církve s páry hodnocena jako přínosná a důležitá pro zvyšování spokojenosti a pevnosti manželství (Stenley, et al., 2006).

Stran **limitů** studie je v první řadě nutné zhodnotit konstrukci a realizaci dotazníkového šetření. Přestože proběhla pilotní studie, na jejímž základě bylo upraveno znění některých otázek, je možné, že vzhledem k mortalitě některých dat všichni účastníci nemuseli úplně porozumět všem položkám. On-line dotazováním bylo znemožněno, aby nejasné položky byly případně dovysvětleny⁹⁷. Zároveň tak nebyla zajištěna kontrola nad správným a úplným vyplněním celého dotazníku, proto nebyly některé položky vyplněny ve 100% případech. Dotazník byl také velmi obsáhlý a jeho vyplnění bylo časově náročné. Vzhledem k zaměření diplomové práce bylo pro analýzu dat použito 65% dotazníkových položek. Zbývající část bude použita pro další zpracování výstupů studie.

⁹⁷ Přestože se někteří z respondentů kontaktovali s realizátory studie, aby si ověřili své chápání dané otázky, nebylo toto vždy možné vzhledem k časové a prostorové nesynterizaci.

Přestože byl dotazník vlastní konstrukce, obsahoval standardizovanou Rokeachovu škálu hodnot, která obsahovala jasné pokyny k administraci. Ze zkoumaného souboru byly vyřazeny ty osoby, které tuto část dotazníku nevyplnily (celkem 5 osob). Zahrnutí zůstali ti respondenti, kteří dotazník nevyplnili standardním způsobem, ale např. na základě svého prožívání a následného hodnocení přiřadili některým hodnotám stejné pořadí. Tento fakt ovšem zkreslil standardní vyhodnocení dotazníku.

Limity se týkají také výzkumného vzorku. Studie probíhala primárně mezi členy Římskokatolické církve a Slezské církve evangelické a.v. Zapojeni byli i příslušníci jiných církví, nicméně jejich zastoupení ve výzkumném vzorku nebylo výrazné. Stejně tak nebyli rovnoměrně zastoupeni muži a ženy (29,4% mužů ku 70,6% žen) a jedinci podle rodinného stavu (viz grafy č. 2 a č. 3), což byla jedna z hlavních nezávislých proměnných pro analýzu dat. Nejednalo se o reprezentativní soubor, proto není možné výsledky studie zobecňovat na celou populaci křesťanů v České republice.

Stran teoretického zázemí této práce, přestože je k dispozici mnoho církevní literatury a jiných zdrojů na téma partnerských vztahů, manželství a rodiny, studií zaměřujících se na tuto problematiku není mnoho, a spíše se jedná o zahraniční výzkumy. Tato studie se týkala českého církevního prostředí, a proto jsme se zaměřili primárně na české publikace a studie s tím související.

Během přípravy, realizace a zpracování této studie vyplynula celá řada témat, která nebyla podchycena, a tím se otevírá **prostor pro další výzkumné záměry a cíle**, na které je možné se v dalších studiích zaměřit.

Zajímavou oblastí je **diskrepance biblických a církevních názorů**, kterou členové církve pociťují, a kde je možné získat bližší informace o konkrétních rozdílech v těchto stanoviscích. Vzhledem k množství účastníků studie, kteří pociťují tlak na svobodné (obecně ve sboru nebo osobně), by bylo účelné prozkoumat, jak tito jedinci **působení tlaku** popisují. Na základě toho by bylo možné zavést vhodné intervence v další práci církve či sboru. Obdobný postup se týká i problematiky **postavení nezadaných a zadaných osob ve sboru**. V neposlední řadě se jedná o podrobnější zmapování církevních a sborových **programů a aktivit** v oblasti partnerských vztahů a konkrétních doporučení na další práci ze stran členů církve. Jedná se i o další témata, některá z nich byla dotazníkem zjišťována (viz 6. kapitola) a budou analyzována v dalších rozšířeních této práce. Veškeré výstupy mohou být prakticky využity v církevní společnosti.

9. Závěr

Na základě uvedených zjištění vyplývá, že mladí křesťané považují za nejdůležitější terminální hodnotu *Spása duše* (Med = 1), a poté hodnoty týkající se partnerských a rodinných vztahů, konkrétně hodnoty *Rodinné bezpečí* a *Zralá láska* (obě Med = 3). Z instrumentálních hodnot se jeví jako nejdůležitější hodnoty *Čistota*, *Poctivost* (obě Med = 3) a *Laskavost* (Med = 4).

Mezi nezadanými a zadanými jedinci existují rozdíly v preferenci hodnot uvedených v tabulce č. 54, přičemž tyto rozdíly byly statisticky potvrzeny na 5% hladině významnosti.

Ve srovnání s běžnou populací se největší rozdíl v preferencích týká hodnoty *Spása duše*, která je u věřících na prvním místě a u běžné populace až na místě posledním.

Tabulka č. 51 Statisticky významné rozdíly v preferenci hodnot mezi zadanými a nezadanými

Hodnoty	Medián		Z	p
	nezadaní	zadaní		
Zralá láska	3,0	2,5	2,059	0,040
Kráska	12,0	14,0	-2,839	0,005
Rovnost	10,0	11,0	-2,111	0,35
Spása duše	1,0	1,0	-2,532	0,011
Společenské uznání	12,0	13,0	-2,0196	0,028
Upřímné přátelství	3,0	5,0	-2,071	0,038
Moudrost	4,0	6,0	-2,848	0,004
Fantazie	12,0	13,0	2,127	0,033
Nezávislost	10,5	12,0	1,976	0,048

Pro věřící populaci je charakteristické, že *Bůh* je v hodnotovém žebříčku na prvním místě, což podporují výstupy z Rokeachovy škály hodnot. Ve společnosti věřících osob také nepřevládá názor, že je povinností křesťana uzavírat manželství a zakládat rodinu, ale naopak by svobodní jedinci měli být podporováni bez ohledu, jestli směřují do manželství nebo ne.

Z výstupů studie vyplývá, že křesťané vnímají v církevním prostředí diskrepanci mezi církevními a biblickými názory, přičemž se jeví, že církevní stanoviska jsou více prorodinně orientována, než biblická. Věřící jedinci se přitom více kloní k biblickým názorům, což znamená, že hodnota *Bůh* má být v životě jedince nejdůležitější, a ať už se jedinec rozhodne pro svobodný život nebo život v manželství, má být v tomto směru podporován. Věřící jedinci přitom v církevním prostředí pocítují výraznější snahy o podporu a motivaci svobodných k uzavírání manželství a zakládání rodin. Objektivně

přítom není pocíťován tlak na nezadané, aby uzavírali manželství, nicméně část jedinců tento tlak pocíťila v době, kdy byli (resp. stále jsou) svobodní, a to více přímo ve svém sboru, než v církvi jako takové. Nejvýznamněji ovšem na svobodného jedince „tlačí“ jeho rodina.

Míra individuální náboženské praxe nesouvisí podle výsledků studie s tím, jestli daný jedinec vyrůstá v úplné rodině či nikoliv, či jestli je alespoň jeden z jeho rodičů věřící. Nicméně určité indikátory této praxe souvisí s pocíťováním shody mezi biblickými a církevními názory v otázkách partnerských vztahů – konkrétně se jedná o frekvenci docházek na bohoslužby ($\chi^2_7 = 665,7107$; $p \leq 0,001$), čtení Bible ($\chi^2_7 = 309,1491$; $p \leq 0,001$), modlení se ($\chi^2_7 = 419,2742$; $p \leq 0,001$) a znovuzrození ($\chi^2_3 = 8,428703$; $p \leq 0,05$). Stejně tak další indikátory náboženské praxe jedince souvisí s tím, nakolik jsou jeho vlastní stanoviska shodná s biblickými a církevními. Mezi tyto indikátory patří frekvence docházení na bohoslužby ($\chi^2_7 = 731,1779$; $p \leq 0,001$) a na setkání mládeže ($\chi^2_7 = 17,24282$; $p \leq 0,05$), čtení Bible ($\chi^2_7 = 320,1236$; $p \leq 0,001$) a modlení se ($\chi^2_7 = 458,3613$; $p \leq 0,001$).

Výsledky naznačují, že není zcela jasné, jak křesťané vnímají, že se společnost věřících a sbor dívá na nezadané jedince. Většina křesťanů, bez souvislosti s jejich rodinným stavem nebo církevní příslušností, ovšem nevnímá, že by se širší společnost věřících osob dívala na nezadané jako neschopné najít si partnera, nebo že by jejich hodnota ve sboru byla jiná než u zadaných. Každý jedinec přítom zaujímá v otázkách postavení svobodných osob ve sboru a přístupu k němu jednotné stanovisko.

Zhruba polovina křesťanů není spokojena s programy týkající se přípravy do manželství a církevními aktivitami a publikacemi, které se týkají partnerských vztahů. Více nespokojeni jsou přítom zadaní jedinci a jedinci žijící v manželství, než svobodní jedinci.

Stejně tak téměř polovina křesťanů vnímá, že církev výrazně zasahuje do toho, jak by měly partnerské vztahy vypadat, a že by se církev neměla primárně soustředit pouze na páry a manželé, ale také na svobodné jedince.

Souhrn

Od 2. poloviny 20. století lze v České republice sledovat trend snižování počtu uzavřených manželství, snižování porodnosti a vyrovnávání rolí obou pohlaví. Česká populace, přestože partnerské vztahy patří podle průzkumů stále mezi nejdůležitější hodnoty, nevnímá instituci manželství jako potřebnou. Souvisí to i s rozšiřováním fenoménu nesezdaného soužití.

Koncepce manželství a rodiny je specificky uchopena v církevním prostředí, přičemž vývoj postojů s těmito tématy spojený se vyvíjel od důrazu na formu manželství jakožto instituci zabezpečující soudružnost společnosti, až k privatizaci manželského a rodinného života s důrazem na křesťanskou výchovu dětí. Aktuálně je církevními představiteli situace ohledně manželství a rodin vyhodnocena jako kritická, čemuž se přizpůsobuje také obsah práce zaměřující se na partnerské vztahy. V této souvislosti lze hovořit o fenoménu „prorodinné atmosféry“ v církevním prostředí, která představuje *souhrn teorií a postupů/programů, které podporují instituci manželství a rodiny ve společnosti, a který následně zpětně ovlivňuje ovzduší uvnitř této společnosti.*

Z biblického hlediska je manželství přirozenou součástí života jedince, protože člověk byl stvořen v dualitě s osobou opačného pohlaví. Prostřednictvím manželství člověk dochází své vlastní kompletnosti a také vyšších duchovních stavů. K rozvodům převládá v církvích zamítavý názor, ale rozdíl spatřujeme v přístupu k rozvedeným jedincům a následné pastorační práci s touto skupinou. Zakládat rodiny je jedním ze základních úkolů člověka, zabezpečuje tím nejen sebe, ale i celou společnost, a navíc mu Bůh zaslíbujе skrze děti své požehnání. Děti jsou přirozený důsledek lásky mezi partnery.

Biblické a církevní koncepce se týkají také období před uzavřením manželství, a to zejména ve formě doporučení, návodů či zásad, kterými by se měli věřící lidé řídit.

Stran výběru partnera je doporučováno „čekat na toho pravého, tu pravou“, hledat si věřícího partnera, nejlépe stejné církevní příslušnosti, a při volbě se řídit především duchovním založením partnera a vzájemným porozuměním si. Při výběru partnera mají být aktivnější zejména muži, ženy mají být dobývány, což podtrhuje rozdělení mužské a ženské role ve vztazích. Uznávána je pouze dualita páru a neměnnou samozřejmostí je heterosexuální orientace obou partnerů.

Křesťanské regulace se týkají zejména předmanželské sexuality. Sex je výhradně určen do manželství, a proto je do svatby zdůrazňována sexuální čistota a zdrženlivost, jak na úrovni tělesné, tak na psychické (např. ve formě myšlenek). Sexuální láska je ovšem Bibli i církvi opěvována, jednak z důvodu plnění Božího poslání (rodit děti), tak z důvodu upevnování pouta mezi manžely. Prevence předmanželských sexuálních aktivit se odráží i v odmítavém postoji církvi vůči zmíněnému současnému trendu nesezdaného soužití.

Hodnota manželství a rodiny je v křesťanském prostředí vysoce postavena. Svobodní jedinci jsou podporováni zejména v duchovní službě, což je zřetelné v Římskokatolické církvi, kde „panenský“ stav je podmínkou pro kněžskou službu. Takto uchopená *svoboda* je církvemi podporována, protože hodnota *Bůh* má mít v životě křesťana primární místo, tedy i před hodnotami týkajícími se partnerských vztahů a rodiny. Jedinci, kteří zůstávají svobodní, protože dosud nepotkali svého pravého partnera, jsou také podporováni ve službě a hledání Boží vůle pro své životy. Nezpracovaný, a spíše negativně zaměřený, ovšem zůstává přístup k jedincům, kteří zůstávají svobodní z vlastního rozhodnutí a kteří nesledují cíl duchovní služby.

Církev a jednotlivé sbory nabízejí párům před i po svatbě možnost doprovázení. V období před manželstvím se jedná zejména o programy přípravy do manželství, publikace, kurzy či individuální schůzky s duchovními sboru. Pastorece zahrnuje také manželské páry a celé rodiny, opět v rozmanitých podobách. Programy se ovšem vztahují i na nezadané jedince. Cílem je vést věřící k ujasnění si svého životního povolání a následná příprava na něj.

Z dosavadních českých i zahraničních výzkumů vyplývá, že církev obecně je prorodinně orientována. V České republice je podle statistik 12,6% osob, které se hlásí k určité církvi, a mohou být tedy působení této prorodinné atmosféry vystaveni.

Diplomová práce se zabývá hodnocením prorodinné atmosféry v církevním prostředí mezi mladými věřícími. Cíleně byly prozkoumány hodnotové preference mladých křesťanů, souvislost náboženské praxe a vnímání vlastních, biblických a církevních názorů ohledně partnerských vztahů a celkové hodnocení prorodinné atmosféry ve vztahu s rodinným stavem jedince.

Empirické šetření proběhlo prostřednictvím on-line dotazníku vlastní konstrukce obsahující standardizovanou Rokeachovu škálu hodnot. Do výzkumu byli samovýběrem zařazeni ti respondenti, kteří byli starší 17ti let a mladší 30ti let, a kteří jednoznačně uvedli, že jsou věřící. Výzkumný soubor tvořilo celkem 262 jedinců, z toho 77 mužů a 185 žen. Nejhojněji byla zastoupena Římskokatolická církev a Slezská církev evangelická augsburského vyznání.

Následná analýza dat poskytla zajímavé výsledky v oblastech, na které se práce zaměřovala.

Z oblasti preference hodnot je pro věřící jedince nejvýznamnější terminální hodnotou *Spása Duše*, dále *Rodinné bezpečí* a *Zralá láska*. Z instrumentálních hodnot jsou nejdůležitější hodnoty *Čistota*, *Poctivost* a *Laskavost*. Nezadaní a zadaní jedinci se liší v preferenci devíti hodnot, nejvýznamnější rozdíl se týká hodnot *Moudrost* a *Krása*. Nezadaní jedinci rovněž považují hodnotu *Zralá láska* za méně důležitou než zadaní, ale pozitivněji hodnotí *Uprímné přátelství*. Ve srovnání s běžnou populací se nejvýznamnější rozdílné hodnocení týká preference hodnoty *Spása duše*, která je u věřících na prvním místě, u běžné populace na místě posledním.

Míra náboženské praxe jedince souvisí s pociťováním shody vlastních, biblických a církevních názorů, přičemž individuální míra této praxe není v souvislosti s náboženskou charakteristikou rodiny. Frekvence docházení na bohoslužby, četba Bible, modlení se a znovuzrození se souvisí s tím, nakolik jedinec vnímá shodu církevních názorů s biblickými koncepcemi. Shoda vlastních názorů s biblickými a církevními stanovisky rovněž souvisí s tím, jak často jedinec dochází na bohoslužby a na setkání mladých věřících, jak často čte Bibli, jak často se modlí a jestli je znovuzrozený. Velikost sboru, do kterého jedinec dochází, nemá k pociťovaným shodám vztah.

Výstupy studie poukazují na pociťování diskrepance mezi biblickými a církevními názory, přičemž mladí věřící se více ztotožňují s těmi biblickými. Církevní stanoviska jsou dle hodnocení křesťanů více prorodinně orientována.

Většina křesťanů nepociťuje v církevním prostředí tlak na svobodné osoby, aby uzavíraly partnerské vztahy, ale část z nich má s tímto tlakem osobní zkušenost z doby, kdy byli nebo ještě jsou svobodní. Tento tlak je přitom nejméně pociťován z církve jako takové, významnější je v širší společnosti věřících osob a přímo ve sboru. Nejvýznamnějším zdrojem tlaku je rodina jedince.

V otázce pocíťování rozdílného přístupu k nezadaným jedincům ve sboru nezastávají křesťané, bez souvislosti s jejich rodinným stavem, jednotné stanovisko, většina z nich se ovšem kloní k názoru, že být svobodný neznamená být zároveň neschopný najít si partnera, ani že by postavení a hodnota jedince ve sboru byla ovlivněna jeho svobodným stavem.

Svobodní jedinci jsou obecně spokojenější s programy a aktivitami církve v oblasti partnerských vztahů, manželství a rodiny, než jedinci žijící v manželství. Zhruba polovina mladých věřících není spokojena s programy zaměřenými na přípravu do manželství, ani s publikacemi a aktivitami, které s tématem partnerských vztahů souvisí. Polovina křesťanů také vnímá, že církve výrazně zasahuje do podoby partnerských vztahů. Dále je polovina věřících toho názoru, že by se církve neměla primárně zaměřit na páry a manželé.

Z výstupů a limitů tohoto výzkumu vyplývají podněty, které jsou popsány v kapitole *Diskuze*. Zejména se jedná o zmapování, z čeho podle věřících pramení odklon církevních názorů od biblických, čeho se týká nespokojenost křesťanů s prací církve v oblasti partnerských vztahů, a případná doporučení, v čem by se tyto aktivity mohly zlepšit. Účelné by bylo prozkoumat konkrétní formy tlaku na svobodné osoby a problematiku postavení svobodných jedinců ve sboru. Výstupy studií mohou být využity pro další zkvalitnění práce církve a sborů, efektivní intervence a edukaci církevního i sekulárního prostředí.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- Bible. (2001). *Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost.
- Bible. (2009). *Bible. Překlad 21. století*. Branky: Biblion, o.s.
- BUMBASS, L. L., SWEET, J. A. (1989). National estimates of cohabitation. *Demography*, 26(4), 615-625. Získáno 20. října 2014 z databáze EBSCO.
- Církev římskokatolická. (2012). *Základní dokument*. Získáno 15. listopadu 2014 z <<http://www.cirkev.cz/cirkev-ve-svete/dokumenty/>>.
- COX, L., et al. (2006). *Eva Evě*. Praha: Návrat domů.
- ČADOVÁ, N. (2014). *Postoje českých občanů k manželství a rodině – prosinec 2013*. Centrum pro výzkum veřejného mínění. Získáno 4. října 2014 z <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7165/f3/ov140120.pdf>.
- Česká biskupská konference. (2001). *Příprava na svátost manželství*. Praha: Sekretariát české biskupské konference.
- Česká biskupská konference. (2009). *Stanovy České biskupské konference*. Praha: Sekretariát české biskupské konference.
- České křesťanské církve. (nedat.). *České křesťanské církve: Odkazy na mnohé důležité a křesťanské stránky*. [online]. Získáno z <www.cirkve.cz>.
- Česko. (2002). *Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.
- Česko. (1963). *Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.
- Český statistický úřad. (2014a). *Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu*. Český statistický úřad. [online]. Získáno 19. ledna 2015 z <[http://www.scitani.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/82002D3492/\\$File/17022014.pdf](http://www.scitani.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/82002D3492/$File/17022014.pdf)>.
- Český statistický úřad. (2014b). *První sňatky podle věku snoubenců*. Český statistický úřad. [online]. Získáno 29. září 2014 z <[http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/6D0027D6AC/\\$File/1413131106.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/6D0027D6AC/$File/1413131106.pdf)>.
- DENZLER, G. (1999). *Zakázaná slast. Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

- DIMITROVÁ, M. (2007). Manželství a jeho význam v pojetí české veřejnosti. *Naše společnost*, 2, 30-37.
- DOLISTA, J. (1994). *Naděje vložená do manželství (Teologicko-pastorální studie)*. Olomouc: Matice cyrilometodějská.
- DUKA, D. (1992). *Úvod do Písma svatého Starého zákona*. Praha: Kazatelské středisko.
- EMANOVSKÝ, P. (2013). *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého V Olomouci.
- ERIKSSON, E., et al. (2013). Faith, Premarital Sex and Relationships: Are Church Messages in Accordance with the Perceived Realities of the Youth? A Qualitative Study in KwaZulu–Natal, South Africa. *Journal of Religious Health*, 52, 454-466. Získáno 20. října 2014 z databáze EBSCO.
- FIALOVÁ, L. (2006). Trendy ve sňatkovém chování obyvatelstva České republiky ve 20. století. *Demografie*, 2, 97-108.
- FRYDRYCHOVÁ, M. (1992). *Příprava na manželství*. Brno: Nová naděje.
- GEORGE, D., et al. (2014). Harry and Sally Revisited: The Influence of Spirituality and Education on Sexual Tension in Cross-Sex Friendships in Secular and Christian Universities. *Journal of Research on Christian Education*, 23(1), 70-94. Získáno z 20. října 2014 z databáze EBSCO.
- GOERING, E. M, KRAUSE, A. (2001). Odd Wo/man Out: The Systematic Marginalization of Mennonite Singles by the Church's Focus on Family. *Mennonite Quarterly Review*, 75(2), 221-230. Získáno 20. října 2014 z databáze EBSCO.
- HARGAŠOVÁ, M., NOVÁK, T. (2007). *Předmanželské poradenství*. Praha: Grada Publishing.
- HARRIS, J. (2003). *S nikým nechodím a nejsem cvok*. Praha: Samuel.
- IS CNS. (2004). *Rejstřík svazů církví a náboženských společností*. [online]. Získáno z 19. ledna 2015 <http://www3.mkcr.cz/cns_internet/>.
- JAN PAVEL II. (1996). *Familiaris Consortio, O úkolech křesťanské rodiny v současném světě*. Praha: Zvon.
- JAN PAVEL II. (1995). *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon.
- KACZMARCZYK, S. (2010). Hledání životního partnera. *Přítel – Przyjacieli*, 7, 8-9.
- KACZMARCZYK, S. (nedat.). *Život na hromádce*. In *Biblická lupa* [online]. Získáno 16. listopadu 2014 z <<http://vimeo.com/43172846>>.

- KALETA, Z. (2013). Reformace a manželství. *Přítel – Przyjaciel*, 5, 7.
- KALETOVÁ, G. (2010). Důvěrný vztah. *Mamina*, 3, 30-31.
- KALETOVÁ, J. (2008). Je manželství instituce nebo vztah? *Mamina*, 3, 22-23.
- KIRCHNER, F. (2003). Religiozita a reprodukční chování. *Sacra aneb Rukověť religionisty*, 1(1), 5-17.
- KLUS, M. (2012). Křesťanské manželství. *Přítel – Przyjaciel*, 2, 6-7.
- KLUS, M. (2009). Sexualita a poslušnost. *Přítel – Przyjaciel*, 10, 5.
- Kniha svornosti. (2006). *Kniha svornosti: symbolické čili Vyznavačské spisy evangelických církví Augsburské konfese*. Praha: Kalich.
- KOCOURKOVÁ, J. (Eds.). (2002). *Propopulační politika – ano či ne*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku.
- KOKAISL, P. (2009). *Geografie náboženství*. Praha: Česká zemědělská univerzita.
- KOPÁČ, R., SCHWARZ, J. (Ed.). (2011). *Pohlavní sklony v pořádku? Erotika v kultuře, kultura v erotice (v českém kontextu po roce 1989)*. Praha: Artes Liberales. 2011
- Ministerstvo kultury. (2007a). *Data registrace církví a náboženských společností a svazů církví a náboženských společností*. Získáno z 19. ledna 2015 <<http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>>.
- Ministerstvo kultury. (2007b). *Zvláštní práva církví a náboženských společností*. Získáno 17. listopadu 2014 z <<http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>>.
- NOVOTNÝ, A. (1935). *Biblický slovník*. Praha: Kalich.
- OLATUNDUM, O. A. (2013). A Socio- Religious Perspective of Late Marriage and Stigmatization of Single Adults and its Impact on the Church in Nigeria. *Review of European Studies*, 5(4), 165-171. Získáno 20. října 2014 z databáze EDIS.
- OPATRNÝ, A. (1994). *Příprava na manželství*. Praha: Pastorační středisko.
- PEDERSEN, W. (2014). Forbidden Fruit? A Longitudinal Study of Christianity, Sex, and Marriage. *Journal of sex research*, 51(5), 542-550. Získáno 20. října 2014 z databáze EBSCO.

- PECHOVÁ, O. (2011). *Psychologie náboženství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- PESCHKE, K. (1999). *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad.
- PLHÁKOVÁ, A. (2010). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- REICHEL, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing.
- ROSENBAUM, J. E., WEATHERSBEE, B. (2013). True Love Waits: Do Southern Baptists? Premarital Sexual Behavior Among Newly Married Southern Baptist Sunday School Students. *Journal of Religious Health*, 52, 263-275. Získáno 20. října 2014 z databáze EBSCO.
- RUPNIK, M. I. (2004). *Adam a jeho žebro*. Olomouc: Centrum Aletti.
- ŘEHAN, V., ČAKIRPALOGLU, P. (2000). Sociální status a hodnotová orientace mladé generace. *Československá psychologie*, 44(3), 202- 215.
- ŘEZANKOVÁ, H. (2007): *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing.
- ŘÍČAN, M. (2013). *Role muže a ženy*. Český Těšín: Biblické škola pracovníků [přednáška]. Získáno 11. listopadu 2014 z <http://daneksv.gtom.savana-hosting.cz/BSP_2013_2014/10_Role_muze_a_zeny_Marek_Rican.mp3>.
- ŘÍČAN, P. (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- SCEAV. (2004). *Zásady Slezské církve evangelické a.v.* Získáno 17. října 2014 z <<http://www.sceav.cz/cs/dokumenty-a-materi%C3%A1ly>>.
- SCEAV. (2014). *Základní předpisy SCEAV*. Získáno 15. listopadu 2014 z <<http://www.sceav.cz/cs/dokumenty-a-materi%C3%A1ly>>.
- SCEAV. (nedat.). *Naše vyznavačské spisy*. Získáno 17. října 2014 z <<http://www.sceav.cz/cs/vyznavacske-spisy/item/939-na%C5%A1e-vyznava%C4%8Dsk%C3%A9-spisy>>.
- SEIDLOVÁ, A. (2003). *Názory na manželství a rodičovství*. Centrum pro výzkum veřejného mínění. Získáno 4. října 2014 z <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a2900/f3/100169s_OV30204D.pdf>.
- SCHWARTZ, M. (2002). *Láska v Bibli*. Praha: Ikar.
- SOBOTKOVÁ, I. (2007). *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.

- SPRATEK, D. (nedat.). *Stručná historie Slezské církve evangelické a.v.* SCEAV. Získáno 27. listopadu 2014 z <<http://www.sceav.cz/cs/historie/item/879-stru%C4%8Dn%C3%A1-historie-slezsk%C3%A9-c%C3%ADrkve-evangelick%C3%A9-a-v>>.
- STANLEY, S. M. (2006). Premarital Education, Marital Quality, and Marital Stability: Findings From a Large, Random Household Survey. *Journal of Family Psychology*, 20(1), 117-126. Získáno 20. října 2014 z databáze EBSCO.
- ŠALAMOUNOVÁ, P., ŠAMANOVÁ, G. (2003). Představy respondentů o partnerských vztazích a rodině. *Naše společnost*, 1(3-4): 25-31.
- ŠAMANOVÁ, G. (2009). *Partnerství, manželství a rodičovství*. Centrum pro výzkum veřejného mínění. Získáno 4. října 2014 z <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3717/f3/100993s_ov100112.pdf>.
- ŠAMANOVÁ, G. (2003). *Postoje veřejnosti ke kontroverzním tématům partnerského soužití II*. Centrum pro výzkum veřejného mínění. Získáno 4. října 2014 z <<http://cvvm.soc.cas.cz/vztahy-a-zivotni-postoje/postoje-verejnosti-ke-kontroverznim-tematum-partnerskeho-souziti>>.
- ŠEJDA, J., ŠMERHOVSKÝ, Z., GÖPFERTOVÁ, D., et al. (2005). *Výkladový slovník epidemiologické terminologie*. Praha: Grada Publishing.
- ŠOBA, P. (2005). *Úloha rodinného prostředí ve výchově dítěte*. Nepublikovaná bakalářská práce. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- TRAXLER, L. (1992). *Příprava snoubenců na manželství (Metodická pomůcka k vedení křesťanských snoubeneckých kursů ve snoubeneckých společenstvích)*. Pardubice: Hnutí československá rodina.
- TRETERA, J. R. (1993). *Církevní právo*. Praha: Jan Krigl.
- TRETERA, J. R., HORÁK, Z. (2011). *Slovník církevního práva*. Praha: Grada Publishing.
- UNGER, J. (nedat.). *Bezpodmínečná láska v manželství*. In Biblická lupa [online]. Získáno 16. listopadu 2014 z <<http://vimeo.com/63646965>>.
- VÁGNEROVÁ, M. (2005). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- VOLNÝ, V. (nedat.). *Vztahy*. In Biblická lupa [online]. Získáno 16. listopadu 2014 z <http://www.projektizrael.cz/index.php?page=99&vim_video=50586468>.
- VIMROVÁ, B. (nedat.). *Manželství není přežitek*. In Biblická lupa [online]. Získáno 16. listopadu 2014 z <<http://www.tv7.cz/?vid=4279>>.

- VYBÍRAL, J., et al. (2008). *Pastorální a etické vlivy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- WEBER, H. (1998). *Všeobecná morální teologie*. Praha: Paulínky.
- WEST, Ch. (2006). *Teologie těla pro začátečníky. Stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II.* Praha: Paulínky.
- Wikipedie. (2015). *Dějiny církve*. Wikipedie [online]. Získáno 19. ledna 2015 z <http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_c%C3%ADrkve>.

Přílohy

- Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce
- Příloha č. 2: Abstrakt diplomové práce v českém jazyce
- Příloha č. 3: Abstrakt diplomové práce v anglickém jazyce
- Příloha č. 4: Přehled registrovaných církví a náboženských společností a počet členů
- Příloha č. 5: Přehled zvláštních práv
- Příloha č. 6: Přehled prvních sňatků snoubenců podle věku a pohlaví
- Příloha č. 7: Dotazník „Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími“
- Příloha č. 8: Vstupní a závěrečná část dotazníku
- Příloha č. 9: Náboženská praxe respondentů
- Příloha č. 10: Srovnání preferencí hodnot u mladých věřících s běžnou populací (podle výsledků studie V. Řehana a P. Cakirpaloglu (2000))
- Příloha č. 11: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se biblických, církevních a subjektivních názorů podle rodinného stavu
- Příloha č. 12: Kategorie indexu náboženské praxe a míra shody církevních názorů s biblickými
- Příloha č. 13: Kategorie indexu náboženské praxe a míra shody vlastních názorů s biblickými a církevními stanovisky
- Příloha č. 14: Subjektivní zkušenost s pociťováním tlaku na svobodné osoby ve sboru, aby navazovaly partnerské vztahy
- Příloha č. 15: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se postavení jedince ve sboru v souvislosti s rodinným stavem respondentů
- Příloha č. 16: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se postavení jedince ve sboru v souvislosti s církevní příslušností respondentů
- Příloha č. 17: Hodnocení položky „*Myslím si, že by církev měla svou práci zaměřovat více na páry a manžele, než na svobodné jedince*“ v souvislosti s rodinným stavem respondentů
- Příloha č. 18: Hodnocení položky „*Myslím si, že církev/sbor výrazně zasahuje do toho, jak by měly partnerské vztahy vypadat*“ v souvislosti s rodinným stavem respondentů

Příloha č. 1: Formulář zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Psychologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Psychologie (PS)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
KOTASOVÁ Hana	Hrádek, 32, Hrádek	F100019

TÉMA ČESKY:

Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími.

NÁZEV ANGLICKY:

Evaluation of profamily atmosphere among young believers.

VEDOUČÍ PRÁCE:

PhDr. Marek Kolařík, Ph.D. – PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium literatury a jiných dostupných zdrojů týkající se pojetí rodiny a manželství v církvích.
2. Na základě rešerše vypracování teoretické části práce.
3. Vytvoření dotazníku pro zjištění hodnocení pro-rodinné atmosféry mezi mladými věřícími.
4. Vytvoření plánu pro realizaci ohniskové skupiny.
5. Sběr dat prostřednictvím dotazníku (počet respondentů = 100) a ohniskové skupiny u populace mladých věřících z různých církví (počet skupin = 3).
6. Zpracování a analýza získaných dat pomocí Statistiky a kvalitativní metodologie.
7. Vypracování diskuze teoretických východisek, použité metodologie a výstupů studie.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- Jeremiah, D. (2012). What the Bible says about love, marriage and sex. FaithWords.
Kasper, W. (1997). Teologie křesťanského manželství. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
Willerton, J. (2012). Psychologie mezilidských vztahů. Praha: Grada Publishing.
Thatcher, A. (2002). Celebrating Christian Marriage. Continuu
Weaver, N. K. (2009). Marriage and Family. Saint Mary's Press.

Časopisy: Review of Religious Research, Pastoral Psychology. Elektronické zdroje.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Příloha č. 2: Abstrakt diplomové práce v českém jazyce

Vysoká škola: Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta: Filozofická

Katedra: Psychologie

Akademický rok: 2014/2015

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími

Autor práce: Hana Kotasová

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Počet stran a znaků: 70, 142 745

Počet příloh: 18

Počet titulů použité literatury: 80

Cílem diplomové práce je zmapovat hodnocení prorodinné atmosféry v církevním prostředí mezi mladými věřícími (od 17ti do 30ti let). Teoretická část se zaměřuje na uchopení pojmu „prorodinná“ atmosféra, právní zakotvení církví v České republice se zaměřením na popis Římskokatolické církve a Slezské církve evangelické a.v., vývoj hodnoty manželství a rodiny v církevní i sekulární společnosti, a křesťanské pojetí manželství, rodiny a předmanželských vztahů, včetně jejich souvisejících aspektů. Empirická část představuje kvantitativní výzkum realizovaný on-line dotazníkem vlastní konstrukce obsahující standardizovanou Rokeachovu škálu hodnot, který platně vyplnilo celkem 262 respondentů. Dotazník zjišťoval sociodemografické a náboženské charakteristiky, hodnotový žebříček a hodnocení položek týkající se prorodinné atmosféry v církvi, partnerských a manželských vztahů a sexuality. Následovalo statistické zpracování dat a interpretace. Výsledky poukazují na odlišnou preferenci hodnot mezi věřícími v souvislosti s jejich rodinným stavem, který rovněž má vztah k míře spokojenosti s prorodinnou atmosférou. Dále byl prokázán vztah náboženské praxe a shoda vlastních názorů s křesťanskými.

Klíčová slova: prorodinná atmosféra, církve, Rokeachova škála hodnot

Příloha č. 3: Abstrakt diplomové práce v anglickém jazyce

University: Palacký University in Olomouc

Department: Psychology

Faculty: Philosophical

Academic year: 2014/2015

ABSTRACT OF THESIS

Title: Evaluation of profamily atmosphere among young believers

Author: Hana Kotasová

Supervisor: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Number of pages and characters: 70, 142 745

Number of appendices: 18

Number of references: 80

The aim of this thesis is to map the evaluation of profamily atmosphere in a church among young believers (from 17 to 30 years). The theoretical part is focused on understanding the concept of profamily atmosphere, the legal base of churches in the Czech Republic with a focus on the Roman Catholic Church and the Silesian Evangelical Church description, value development of marriage and family in church and secular society, and the Christian concept of marriage, family and premarital relations, including their related aspects. The empirical part presents a quantitative research realized by on-line, own designed questionnaire containing standardized Rokeach Value Survey, which was validly completed by 262 respondents. The questionnaire surveyed sociodemographic and religious characteristics, scale of values and the evaluation of questions about profamily atmosphere in a church, partner and marriage relationships and sexuality. Followed by, statistic analysis and interpretations. The results indicate different value preferences among believers in relation to their marital status, which is also related to the degree of satisfaction with the profamily atmosphere. The results confirmed the relation of religious practice and agreement between own and Christian opinions.

Key words: profamily atmosphere, church, Rokeach Value Survey

Příloha č. 4: Přehled registrovaných církví a náboženských společností a počet členů

Tabulka č. 1 Přehled registrovaných církví a náboženských společností a počet členů

Č.	Název církve, náboženské společnosti	Členství ve svazu či jiných organizacích	Počet členů v roce 2011
1.	Apoštolská církev	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	4 930
2.	Bratrská jednota baptistů	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	3 208
3.	Církev adventistů sedmého dne	Ekumenická rada* (pozorovatelské členství), Vojenská duchovní služba, České křesťanské církve	7 391
4.	Církev bratrská	Ekumenická rada*, Vojenská duchovní služba, České křesťanské církve	10 865
5.	Církev československá husitská	Ekumenická rada*, Vojenská duchovní služba, České křesťanské církve	39 229
6.	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů		923
7.	Církev řeckokatolická	České křesťanské církve	9 883
8.	Církev římskokatolická	Ekumenická rada* (přidružené členství), Vojenská duchovní služba, České křesťanské církve	1 082 463
9.	Českoobrátorská církev evangelická	Ekumenická rada*, Vojenská duchovní služba, České křesťanské církve	51 858
10.	Evangelická církev a. v. v ČR	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	6 632
11.	Evangelická církev metodistická	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	1 949
12.	Federace židovských obcí v ČR	Ekumenická rada* (pozorovatelské členství)	1 129
13.	Jednota bratrská	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	2 152
14.	Křesťanské sbory	České křesťanské církve	3 450
15.	Luterská evangelická církev a. v. v ČR	České křesťanské církve	2 589
16.	Náboženská společnost českých unitářů		155
17.	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi		13 069
18.	Novoapoštolská církev v ČR		96
19.	Pravoslavná církev v českých zemích	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	20 533
20.	Slezská církev evangelická a. v.	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	8 158
21.	Starokatolická církev v ČR	Ekumenická rada*, České křesťanské církve	1 730
22.	Církev Křesťanská společenství		9 377
23.	Obec křesťanů v České republice		883
24.	Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna		673
25.	Česká hinduistická náboženská společnost		427
26.	Ústředí muslimských obcí		1 437
27.	Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice		5 817
28.	Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjů		3 484
29.	Višva Nirmala Dharma		1 098
30.	Církev živého Boha		371
31.	Církev Nová naděje		430
32.	Církev Slovo života		850
33.	Církev víry		0
34.	Církev Svatého Řehoře Osvětitel		0
35.	Armáda spásy	České křesťanské církve	0
36.	Církev Nový Život		0
Celkový počet osob hlásících se k registrovaným církvím či náboženským společnostem			1 297 239
Celkový počet věřících osob			1 463 584
Celkový počet obyvatel			10 436 560

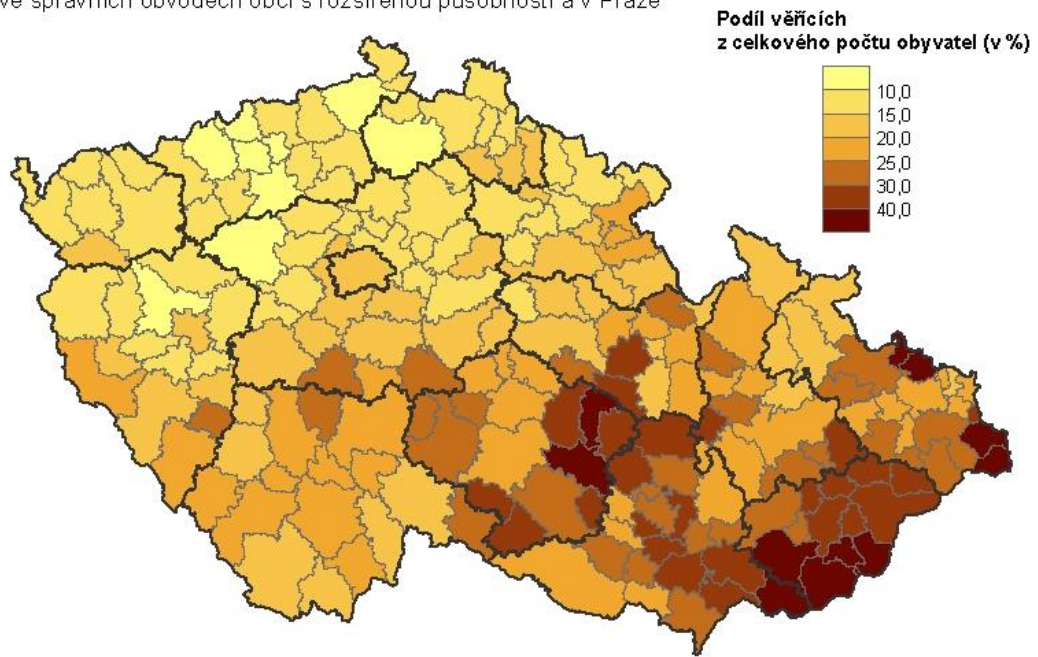
Pozn.: Církev a náboženské společnosti č. 1-21 jsou registrovány zákonem č. 308/1991 Sb., č. 22-36 jsou registrovány zákonem č. 3/2002 Sb.; * Ekumenická rada církví v ČR

Zdroj: Český statistický úřad, 2014a; Ministerstvo kultury, 2007a.

Obrázek č. 1 Podíl věřících podle Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011

Podíl věřících (SLDB 2011)

ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností a v Praze

Zdroj: Český statistický úřad, 2014.

Příloha č. 5: Přehled zvláštních práv (Ministerstvo kultury, 2007b)

Č.	Název církve, náboženské společnosti	ZVLÁŠTNÍ PRÁVO					
		Vyučovat náboženství na státních školách.	Pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky.	Pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, zabezpečovací detence, ochranné léčení a ochranná výchova.	Konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky.	Zřizovat církevní školy.	Zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zповědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zповědnímu tajemství.
1.	Apoštolská církev	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
2.	Bratrská jednota baptistů	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
3.	Církev adventistů sedmého dne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
4.	Církev bratrská	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
5.	Církev československá husitská	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
6.	Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano
7.	Církev řeckokatolická	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano
8.	Církev římskokatolická	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
9.	Českobratrská církev evangelická	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
10.	Evangelická církev a. v. v ČR	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano
11.	Evangelická církev metodistická	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano
12.	Federace židovských obcí v ČR	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
13.	Jednota bratrská	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
14.	Křesťanské sbory	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	Ano
15.	Luterská evangelická církev a. v. v ČR	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano
16.	Náboženská společnost českých unitářů	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
17.	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne	Ano
18.	Novoapoštolská církev	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano
19.	Pravoslavná církev v českých zemích	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano
20.	Slezská církev evangelická a. v.	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
21.	Starokatolická církev v ČR	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano

Příloha č. 6: Přehled prvních sňatků snoubenců podle věku a pohlaví

Tabulka č. 1 První sňatky podle věku ženicha

Věk	Počet ženichů v jednotlivých letech									
	1993		2000		2005		2010		2012	
	četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %
16 – 19	5 799	11,3	703	1,7	230	0,6	103	0,3	101	0,3
20 – 24	28 636	55,8	14 269	34,5	5 330	13,9	2 994	8,7	2 705	8,0
25 – 29	11 957	23,3	18 653	45,1	19 135	49,9	12 802	37,2	11 734	34,7
30 – 34	2 925	5,7	5 046	12,2	10 085	26,3	12 768	37,1	12 208	36,1
35 – 39	1 1209	2,2	1 572	3,8	2 147	5,6	4 061	11,8	5 072	15,0
40 – 44	462	0,9	538	1,3	729	1,9	964	2,8	1 184	3,5
45 – 49	205	0,4	290	0,7	307	0,8	379	1,1	406	1,2
50 – 55	103	0,2	124	0,3	192	0,5	206	0,6	169	0,5
Nad 55	103	0,2	165	0,4	153	0,4	172	0,5	237	0,7
Celkem	51 319	100	41 360	100	38 347	100	34 414	100	33 816	100

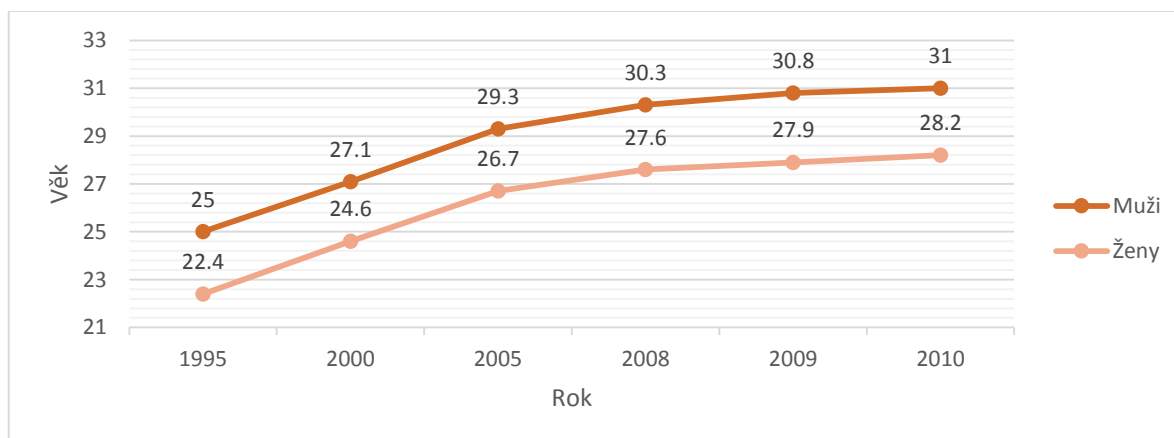
Zdroj: Český statistický úřad, 2014b.

Tabulka č. 2 První sňatky podle věku nevěsty

Věk	Počet nevěst v jednotlivých letech									
	1993		2000		2005		2010		2012	
	četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %	četnost	v %
16 – 19	20 117	39,1	2 990	7,2	1 197	3,1	556	1,6	444	1,3
20 – 24	24 747	48,1	22 757	54,8	11 852	30,7	7 364	21,2	6 425	18,8
25 – 29	4 733	9,2	13 081	31,5	19 341	50,1	16 325	47,0	15 994	46,8
30 – 34	1 080	2,1	1 827	4,4	5 019	13,0	8 232	23,7	8 373	24,5
35 – 39	412	0,8	457	1,1	772	2,0	1 737	5,0	2 256	6,6
40 – 44	154	0,3	166	0,4	193	0,5	313	0,9	376	1,1
45 – 49	103	0,2	83	0,2	77	0,2	104	0,3	103	0,3
50 – 55	51	0,1	42	0,1	77	0,2	35	0,1	34	0,1
Nad 55	51	0,1	83	0,2	77	0,2	69	0,2	103	0,3
Celkem	51 450	100	41 528	100	38 605	100	34 734	100	34 175	100

Zdroj: Český statistický úřad, 2014b.

Graf č. 2 Průměrný věk uzavírání prvních sňatků u mužů a žen

Zdroj: Čadová, 2014.

Příloha č. 7: Dotazník „Hodnocení prorodinné atmosféry mezi mladými věřícími“

1. Jsi věřící? *

- Ano (po poslední otázce v této části přeskočte na otázku 3.)
- Ne (po poslední otázce v této části přeskočte na "Konec dotazníku.")

2. Do jaké církve chodíš?

.....

Sociodemografické charakteristiky

V první části dotazníku prosím vyplň své sociodemografické údaje.

3. Pohlaví

- Muž
- Žena

4. Věk (uved' počet let) *

.....

5. Bydliště

- obec
- město (nad 3.000 obyvatel)
- statutární město

6. Původní rodina: V jaké rodině jsi vyrůstal/vyrůstala?

- Úplná
- Neúplná (např. rozvedená matka)
- Rozvedená

7. Je alespoň jeden z tvých rodičů věřící?

- Ano
- Ne

8. Zaměstnání: Jaká je tvá aktuální profesní pozice?

- Zaměstnaný/zaměstnaná
- Student/studentka
- Jiné:

9. Rodinný stav: Jaký je tvůj aktuální rodinný stav?

- Svobodný/svobodná (přeskočte na otázku 10.)
- Zadaný/zadaná (přeskočte na otázku 13.)
- Zasnoubený/zasnoubená (přeskočte na otázku 13.)
- Ženatý/vdaná (přeskočte na otázku 13.)

10. Jak dlouho jsi nezadaný/nezadaná?

.....

11. Kolik jsi už měl/měla vztahů?

- Žádný
- 1 až 2
- 3 až 4
- Nad 5

12. Jsi se svým aktuálním rodinným stavem spokojený/spokojená?

- ano (přeskočte na otázku 18.)
- ne (přeskočte na otázku 17.)

13. Jak dlouho spolu chodíte?

- méně než půl roku
- půl roku až 1 rok
- 1 až 2 roky
- více než 2 roky

14. Je tvoje partnerka/tvůj partner věřící?
 ano
 ne
15. Kolik vztahů jsi už měl/měla (včetně aktuálního)?
 1 až 2
 3 až 4
 Nad 5
16. Cítíš se spokojený/spokojená se svým aktuálním rodinným stavem?
 ano (přeskočte na otázku 18.)
 ne (přeskočte na otázku 17.)
17. Proč nejsi se svým aktuálním rodinným stavem spokojený/spokojená?
.....

Náboženská praxe

V další části dotazníku se otázky týkají tvého náboženského života.

18. Kolik lež už chodíš do církve/sboru?
 méně než 1 rok
 1 až 5 let
 6 až 10 let
 více než 10 let
19. Jak velký je sbor, do kterého aktuálně chodíš?
 do 200 členů
 200 až 500 členů
 nad 500 členů
20. Jak často chodíš na mládež/setkání mladých?
 nechodím
 příležitostně
 1x - 2x měsíčně
 pravidelně (příp. jednou za čas vynechám)
21. Jak často chodíš na bohoslužby?
 nechodím
 příležitostně
 1x - 2x měsíčně
 pravidelně (příp. jednou za čas vynechám)
22. Jak často čteš Bibli?
 nečtu
 občas
 téměř každý den
 denně
23. Jak často se modlíš?
 nemodlím se
 občas
 téměř každý den
 denně
24. Jsi znovuzrozený/á, obrácený/á?
 ano
 ne

Škála hodnot - Hodnoty I

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidence údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění. Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích. Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

Škála hodnot - Hodnoty II

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidence údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění. Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích. Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

Hodnocení prorodinné atmosféry

Vyjádři svůj souhlas na škále podle toho, jak s uvedenými tvrzeními souhlasíš, případně zaškrtni z uvedených možností ty, se kterými souhlasíš. U vypisovacích otázek prosím popiš svůj názor.

Hodnocení na škále:

- 1 - zcela souhlasím
- 2 - spíše souhlasím
- 3 - neumím posoudit
- 4 - spíše nesouhlasím
- 5 - zcela nesouhlasím

61. Podle Bible je nejdůležitější hodnotou rodina

- 1 2 3 4 5

62. Pro církve je nejdůležitější hodnotou rodina

- 1 2 3 4 5

63. Bible klade hodnotu "Boha" před hodnotu "Rodiny"

- 1 2 3 4 5

64. Církev klade hodnotu "Boha" před hodnotu "Rodiny"

- 1 2 3 4 5

65. Souhlasím s tím, aby byla hodnota "Boha" na prvním místě před hodnotou "Rodiny"

- 1 2 3 4 5

66. Podle Bible by měl každý křesťan usilovat o uzavření manželství a založení rodiny

- 1 2 3 4 5

67. Podle církve by měl každý křesťan usilovat o uzavření manželství a založení rodiny

- 1 2 3 4 5

68. Myslím si, že by každý křesťan měl usilovat o uzavření manželství a založení rodiny
 1 2 3 4 5
69. Myslím si, že je v církvi trend uzavírat manželství v období mladé dospělosti (20-25 let)
 1 2 3 4 5
70. Z jakých důvodů jsou podle tebe v církvi uzavírána manželství po krátkém období chození (uveď i více důvodů, které tě napadají)
.....
71. Z jakých důvodů jsou podle tebe v církvi uzavíraná manželství v období mladé dospělosti (20-25 let) (uveď i více důvodů, které tě napadají)
.....
72. Pociťuješ ze strany svého sboru či církve nátlak na svobodné osoby, aby uzavíraly manželství a zakládaly rodiny?
 ano (přeskočte na otázku 73.)
 ne (přeskočte na otázku 77.)
73. Jak bys tento tlak na svobodné osoby, aby uzavíraly manželství a zakládaly rodiny popsal/popsala?
.....
74. Pociťil/pociťila jsi tento tlak v době, kdy jsi byl/byla svobodná? Pociťuješ tento nátlak co by svobodný/svobodná?
 ano
 ne
75. Pokud ano, jak na tebe tento nátlak působil/působí?
.....
76. Ze kterých stran pociťuješ tlak, abys uzavřel/uzavřela manželství a založil/založila rodinu? (zaškrtněte všechny platné možnosti)
 církev
 sbor
 širší společnost věřících (např. setkání mladých křesťanů apod.)
 rodina
 přátelé
 osobní přesvědčení
 jiné:
77. Myslím si, že by církev měla svou práci zaměřovat více na páry a manželé, než na svobodné jedince
 1 2 3 4 5
78. Jsem spokojený/spokojená s církevními/sborovými programy, akcemi a publikacemi zaměřenými na partnerské vztahy
 1 2 3 4 5
79. Pokud "NE", proč jsi nespokojený/nespokojená? Co by mělo být jinak? (odpověz, pokud jsi na předchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela nesouhlasím" nebo "spíše nesouhlasím")
.....
80. Jsem spokojený/spokojená s aktivitou církve/sboru zaměřenou na přípravu a motivaci mladých lidí do manželství
 ano
 ne

81. Pokud "NE", proč jsi nespokojený/nespokojená? Co by mělo být jinak? (odpověz, pokud jsi na předchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela nesouhlasím" nebo "spíše nesouhlasím")

.....

82. Bible nepodporuje osamělý život jedince bez partnera

1 2 3 4 5

83. Církev nepodporuje osamělý život jedince bez partnera

1 2 3 4 5

84. Souhlasím s tím, aby církev nepodporovala osamělý život jedince bez partnera

1 2 3 4 5

85. Církev nesouhlasí s tím, aby jedinec odkládal uzavření manželství a založení rodiny kvůli svému osobnímu seberozvoji (např. z důvodu studia, cestování, budování kariéry apod.)

1 2 3 4 5

86. Nesouhlasím s tím, aby jedinec odkládal uzavření manželství a založení rodiny kvůli svému osobnímu seberozvoji (např. z důvodů studia, cestování, budování kariéry apod.)

1 2 3 4 5

87. Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na nezadané jedince tak, že selhali při hledání partnera

1 2 3 4 5

88. Myslím si, že to, jestli je jedinec zadaný nebo svobodný, ovlivňuje jeho hodnotu a postavení ve sboru

1 2 3 4 5

89. Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na svobodné jedince jinak než na zadané

1 2 3 4 5

90. V čem se podle tebe společnost věřících osob (sbor) dívá na svobodné jedince jinak než na zadané? (odpověz v případě, že jsi na předchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela souhlasím" či "spíše souhlasím")

.....

91. Jakou máš s tímto rozdílným pohledem zkušenost? (odpověz v případě, že jsi na předpředchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela souhlasím" či "spíše souhlasím")

.....

92. Myslím si, že církev/sbor výrazně zasahuje do toho, jak by měly partnerské vztahy vypadat

1 2 3 4 5

93. Jak jsi s těmito zásahy církve/sboru spokojený/spokojená? (odpověz v případě, že jsi na předchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela souhlasím" či "spíše souhlasím")

.....

94. Na které z následujících oblastí partnerských vztahů má podle tebe církev/sbor zásadní vliv? (můžeš zaškrtnout i více možností, maximálně 5)

- Výběr partnera (např. věřící partner)
- Počet vztahů (čekání na toho pravého, tu pravou)
- Typ vztahu (heterosexuální vztah)
- Stanovení optimálního věku žen a mužů pro založení vztahu, uzavření manželství
- Stanovení optimální délky vztahu před svatbou
- Hodnota rodiny v církvi (vysoká hodnota "rodiny")
- Důraz na rození dětí
- Postavení k otázce rozvodů (nesouhlas s rozvody)
- Vytváření rozdílu mezi svobodnými a zadanými/ženatými/vdanými jedinci

- Odlišná pozice nezadaného oproti zadaným
- Postavení mužů a žen ve vztahu ("muž je hlavou rodiny")
- Důraz na sexuální čistotu před svatbou
- Oddělené soužití páru před svatbou
- Zaměření práce církve/sboru na oblast partnerských vztahů a rodiny (konference apod.)
- Jiné:

95. Jsem spokojený/spokojená s tím, jaký prostor poskytuje církev pro experimentování v oblasti vztahů (např. více krátkodobých vztahů, homosexuální vztahy apod.)

- 1 2 3 4 5

96. Pokud nejsi spokojený/spokojená, jaký prostor, případně jaké konkrétní aktivity by měla církev pro experimentování v oblasti vztahů podporovat, poskytnout, tolerovat...? (odpověz v případě, že jsi na předchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela nesouhlasím" nebo "spíše nesouhlasím")

97. Jaké negativní stránky může mít církevní (sborová) aktivita zaměřená na motivaci mladých lidí pro uzavírání manželství?

98. Jaké pozitivní stránky může mít církevní (sborová) aktivita zaměřená na motivaci mladých lidí pro uzavírání manželství?

99. Myslím si, že církevní a biblická doporučení ohledně partnerských vztahů jsou mladým věřícím prospěšná

- 1 2 3 4 5

100. Myslím si, že církevní a biblická doporučení ohledně partnerských vztahů mladí věřící dodržují

- 1 2 3 4 5

101. Napadají tě nějaké oblasti (v souvislosti s partnerskými vztahy a manželstvím), kde by církev (tvůj sbor) mohla být více aktivní?

Hodnocení prorodinné atmosféry

V následujících otázkách vyjádři svůj souhlas či nesouhlas s uvedenými otázkami.

102. Myslím si, že se "církev" a "svět" liší ve svém pohledu na manželství

- ano (přeskočte na otázku 103.)
- ne (přeskočte na otázku 105.)

103. V čem se podle tebe církevní a světský pohled na manželství liší?

104. Který z těchto dvou pohledů/přístupů je podle tebe "výhodnější"?

105. Myslím si, že se "církev" a "svět" liší ve svém pohledu na nezadané, svobodné jedince

- ano (přeskočte na otázku 106.)
- ne (přeskočte na otázku 107.)

106. V čem vidíš rozdíl v církevním a světském pohledu na nezadané, svobodné jedince?

107. Myslím si, že je v mém sboru cítit "prorodinná atmosféra" (prorodinná atmosféra ve smyslu zaměření církve/sborů na práci s páry, manželskými páry a rodinami, motivaci mladých lidí pro vstup do manželství, vytváření pravidel a zásad partnerských vztahů apod.)

- ano (přeskočte na otázku 108.)
 ne

108. Jak tuto atmosféru ve svém sboru hodnotíš?

.....

109. Jak si myslíš, že tě tato atmosféra ovlivňuje?

.....

110. Jak ty sám/sama osobně hodnotíš přístup a aktivitu tvého sboru v otázce partnerských vztahů, manželství a rodiny?

.....

111. Co tě dále napadá v souvislosti s tématem "prorodinná atmosféra v církvi"? (napiš svoje nápady, připomínky....)

.....

Manželství a sexualita

V následující části dotazníku prosím odpověz na otázky týkající se předmanželské čistoty. Na škále vyjádři svou souhlas podle toho, jak s uvedenými tvrzeními souhlasíš, případně zaškrtni z uvedených možností ty, se kterými souhlasíš. U vypisovacích otázek prosím popiš svůj názor.

112. Bible pojímá předmanželský sex jako hřích

- 1 2 3 4 5

113. Církev pojímá předmanželský sex jako hřích

- 1 2 3 4 5

114. Myslím si, že předmanželský sex je hřích

- 1 2 3 4 5

115. Souhlasím s přístupem "sex patří AŽ do manželství"

- 1 2 3 4 5

116. Myslím si, že se nesezdané věřící páry snaží vyvarovat předmanželskému sexu

- 1 2 3 4 5

117. Jaký druh sexuálního chování církev povoluje před svatbou? (zaškrtni i více možností)

- držení se za ruce
 líbání
 vášnivé líbání
 objetí, hlazení
 vzájemné mazlení a erotické dotyky od hlavy do pasu (necking)
 mazlení, něžné laskání a hlazení, včetně pohlavních orgánů, bez pohlavního styku
 masturbace
 orální sex
 pohlavní styk
 žádné

118. Vyber sexuální aktivity, které jsou podle TVÉHO názoru před svatbou přijatelné (zaškrtni i více možností)

- držení se za ruce
 líbání
 vášnivé líbání
 objetí, hlazení
 vzájemné mazlení a erotické dotyky od hlavy do pasu (necking)
 mazlení, něžné laskání a hlazení, včetně pohlavních orgánů, bez pohlavního styku
 masturbace
 orální sex

- pohlavní styk
- žádné

119. Myslím si, že je rozdíl mezi tím, když před svatbou přijde o panictví muž a když před svatbou přijde o panenství žena

- 1 2 3 4 5

120. Pokud "ANO", v čem vidíš rozdíl? (odpověz, pokud jsi na předchozí otázku odpověděl/odpověděla "zcela souhlasím" nebo "spíše souhlasím")

.....

*Povinné pole

Příloha č. 8: Vstupní a závěrečná část dotazníku

Vstupní část

Dobrý den,

jmenuji se Hana Kotasová a jsem studentkou závěrečného ročníku oboru Psychologie na Univerzitě Palackého v Olomouci.

V rámci své diplomové práce jsem se rozhodla prozkoumat, jak mladí věřící lidé hodnotí zaměření práce církve na posilování hodnoty manželství a rodiny, a na jejich osobní vnímání partnerských vztahů ve společnosti věřících lidí. Věřím, že tato studie přispěje k rozvoji práce církve s mladými lidmi, a třeba i Tobě osobně. Proto prosím o upřímné vyplnění dotazníku. Dotazník je zcela anonymní. Skládá se z několika částí, a žádná odpověď není správná ani špatná, jde mi především o Tvé subjektivní vnímání a hodnocení uvedeného tématu.

V případě Tvého zájmu o výsledky studie, uveď na konci dotazníku svůj e-mail, na který Ti budu moci zaslat výstupy.

Předem děkuji za Tvůj zájem a ochotu se zapojit.

Závěrečná část – Poděkování

Děkuji za Tvůj čas a péči při vyplňování dotazníku. Pokud máš zájem o výsledky studie, uveď níže svou e-mailovou adresu. Poté, co budou všechna data sebrána, bude probíhat analýza a zhodnocení, a po obhajobě budeš seznámen s výstupy. Přeji hezký zbytek dne.

121. Tvoje emailová adresa:

Konec (v případě, že respondent nesplnil požadovaná kritéria pro vyplnění dotazníku)

Je mi líto, ale vzhledem k tomu, že nesplňuješ požadovaná kritéria pro zařazení do výzkumného souboru, nemůžeš tento dotazník dokončit. Přesto Ti děkuji za ochotu a přeji hezký zbytek dne.

Příloha č. 9: Náboženská praxe respondentů

Tabulka č. 5 Přehled náboženské praxe respondentů (N=262)

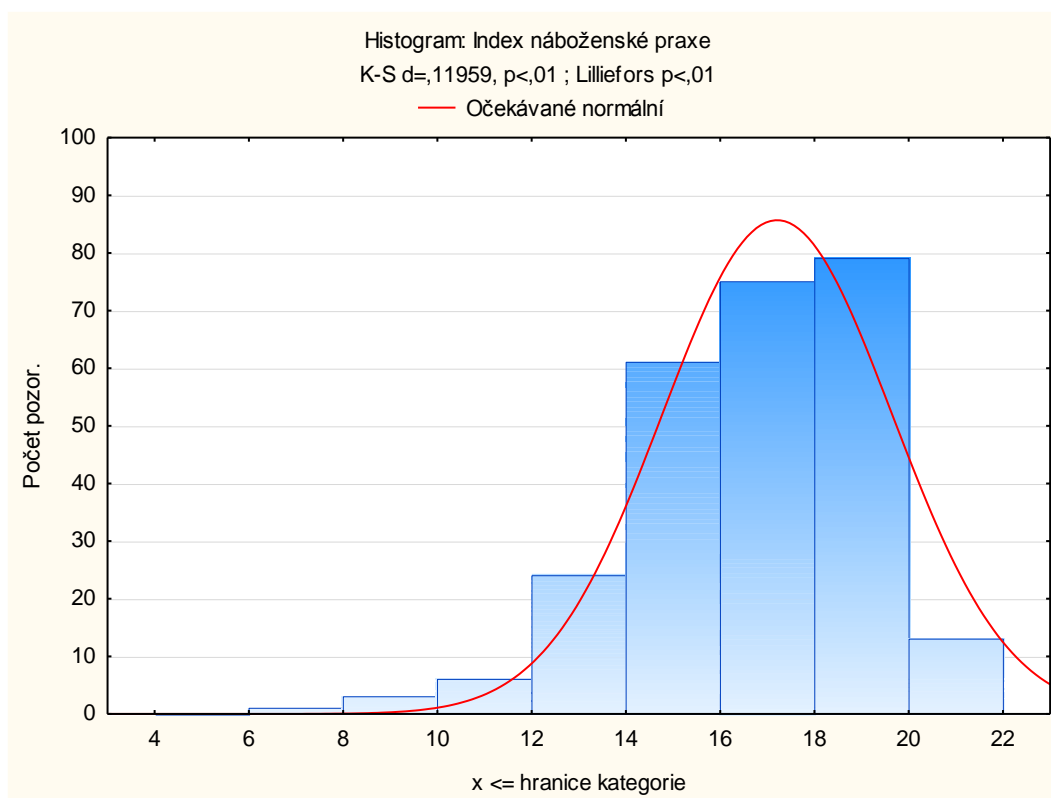
Kategorie		Muži		Ženy		Celkem	
		Abs.*	Rel.**	Abs.*	Rel.**	Abs.*	Rel.**
		77	29,4	185	70,6	262	100
Délka období chození do sboru	Méně než 1 rok	0	0	1	0,5	1	0,4
	1 až 5 let	6	7,8	23	12,4	29	11,1
	6 až 10 let	5	6,5	21	11,4	26	9,9
	Více než 10 let	66	85,7	139	75,1	205	78,2
	Neuvedeno	0	0	1	0,5	1	0,4
Velikost sboru	Do 200 členů	31	40,3	89	48,1	120	45,8
	200 až 500 členů	23	30,0	44	23,8	67	25,6
	Nad 500 členů	20	26,0	51	27,6	71	27,1
	Neuvedeno	3	3,9	1	0,5	4	1,5
Docházka na mládež/ setkání mladých	Pravidelně***	35	45,5	96	51,2	131	50,0
	1x až 2x měsíčně	10	13,0	22	11,9	32	12,2
	Příležitostně	22	28,6	43	23,2	65	24,8
	Nechodí	8	10,4	21	11,4	29	11,1
	Neuvedeno	2	2,6	3	1,6	5	1,9
Docházka na bohoslužby	Pravidelně	70	91,0	156	84,3	226	86,3
	1x až 2x měsíčně	2	2,6	13	7,0	15	5,7
	Příležitostně	5	6,5	13	7,0	18	6,9
	Nechodí	0	0	2	1,1	2	0,8
	Neuvedeno	0	0	1	0,5	1	0,4
Četba Bible	Denně	12	15,6	26	14,1	38	14,5
	Téměř denně	26	33,8	65	35,1	91	34,7
	Občas	33	42,9	81	43,8	114	43,5
	Nečte	6	7,8	12	6,5	18	6,9
	Neuvedeno	0	0	1	0,5	1	0,4
Modlení se	Denně	50	64,9	121	65,4	171	65,3
	Téměř denně	16	20,8	50	27,0	66	25,2
	Občas	10	13,0	12	6,5	22	8,4
	Nemodlí se	1	1,3	2	1,1	3	1,1
	Neuvedeno	0	0	0	0	0	0
Znovuobrácení	Ano	51	66,2	135	73,0	186	71,0
	Ne	25	32,5	48	25,9	73	27,9
	Neuvedeno	1	1,3	2	1,1	3	1,1

* Absolutní četnost ** Relativní četnost (v %) *** Pravidelně (příp. jednou za čas vynechá)

Tabulka č. 9 Index náboženské praxe podle pohlaví (N = 262)

Pohlaví	N platných	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	Min	Max	SD
Muži	77	17,2	18	20	14	10	21	2,645
Ženy	185	17,2	17	17	33	7	21	2,356
Celkem	262	17,2	17	19	42	7	21	2,440

Graf č. 7 Histogram náboženské praxe respondentů (N = 262)

Tabulka č. 10 Kruskal-Wallisova analýza rozdílu mezi náboženskou praxí a charakteristikou původní rodiny respondenta (N = 252)

Původní rodina	N platných	Průměrné pořadí
Úplná	241	132,7303
Neúplná (např. svobodná matka)	9	121,3889
Rozvedená	12	114,3750

Kruskal-Wallisův test: $H_{(2, N=262)} = 0,8510246$, $p < 0,05$

Tabulka č. 11 Mann-Whitney U test vztahu mezi náboženskou praxí a vírou rodičů (N = 252)

Alespoň jeden z rodičů věřící	N platných	Součet pořadí	U	Z	p
Ano	224	29227,5	4027,5	-0,01	0,99
Ne	36	4702,5			

Příloha č. 10: Srovnání preferencí hodnot u mladých věřících s běžnou populací (podle výsledků studie V. Rehana a P. Cakirpaloglu (2000))

Č.	Terminální hodnoty	Medián		Č.	Instrumentální hodnoty	Medián	
		běžná populace	vzorek			běžná populace	vzorek
1	Pohodlný život	14	15	19	Ctižádostivost	11	15
2	Vzrušující život	12	14	20	Svobodomyslnost	11	13
3	Pocit úspěšnosti	12	12	21	Schopnost	9	9
4	Rodinné bezpečí	5	3	22	Veselost	7	6
5	Svoboda	4	6	23	Čistota	8	3
6	Šťěstí	6	10	24	Odvaha	7	6
7	Vnitřní harmonie	8	6	25	Smiřlivost	13	7
8	Zralá láska	6	3	26	Ochota	8	5
9	Bezpečnost národa	10	10	27	Poctivost	6	3
10	Mír ve světě	8	9	28	Fantazie	12	12
11	Krása	13	14	29	Nezávislost	9	11
12	Rovnost	11	10	30	Intelekt	9	10
13	Spokojenost	10	9	31	Logika	11	12
14	Spása duše	16	1	32	Laskavost	8	4
15	Sebeúcta	10	6	33	Poslušnost	16	8
16	Společenské uznání	14	12	34	Přívětivost	11	7,5
17	Uprímné přátelství	6	4	35	Zodpovědnost	6	4
18	Moudrost	8	4	36	Sebekontrola	9	7

Příloha č. 11: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se biblických, církevních a subjektivních názorů podle rodinného stavu

Tabulka č. 13 Hodnocení položky „Bible klade hodnotu Boha před hodnotu Rodiny“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	148	1,45	1	1	106	0,82
Zadaný/zadaná	59	1,86	1	1	32	1,24
Zasnoubený/zasnoubená	15	1,80	1	1	9	1,21
Ženatý/vdaná	40	1,50	1	1	33	1,20
Celkem	262	1,57	1	1	180	1,02

Tabulka č. 14 Hodnocení položky „Církev klade hodnotu Boha před hodnotu Rodiny“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	148	1,96	2	1	57	0,97
Zadaný/zadaná	59	2,31	2	1	21	1,24
Zasnoubený/zasnoubená	15	2,07	1	1	8	1,33
Ženatý/vdaná	40	1,73	1	1	24	1,09
Celkem	262	2,00	2	1	110	1,08

Tabulka č. 15 Hodnocení položky „Souhlasím s tím, aby byla hodnota Boha na prvním místě před hodnotou Rodiny“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	147	1,52	1	1	102	0,91
Zadaný/zadaná	58	1,74	1	1	33	1,05
Zasnoubený/zasnoubená	15	2,00	1	1	8	1,31
Ženatý/vdaná	40	1,18	1	1	35	0,50
Celkem	260	1,54	1	1	178	0,94

Tabulka č. 16 Hodnocení položky „Podle Bible by měl každý křesťan usilovat o uzavření manželství a založení rodiny“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	148	3,60	4	5	53	1,41
Zadaný/zadaná	58	3,47	4	5	22	1,50
Zasnoubený/zasnoubená	15	3,40	3	3	5	1,35
Ženatý/vdaná	40	3,73	4	4	15	1,38
Celkem	261	3,58	4	5	94	1,42

Tabulka č. 17 Hodnocení položky „Podle církve by měl každý křesťan usilovat o uzavření manželství a založení rodiny“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	148	3,18	3	2	39	1,42
Zadaný/zadaná	59	3,39	4	5	18	1,40
Zasnoubený/zasnoubená	15	3,20	3	vícenásob.	4	1,27
Ženatý/vdaná	40	2,95	3	2	11	1,48
Celkem	262	3,19	3	vícenásob.	68	1,41

Tabulka č. 18 Hodnocení položky „Myslím si, že by každý křesťan měl usilovat o uzavření manželství a založení rodiny“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	145	3,50	4	5	47	1,38
Zadaný/zadaná	59	3,46	4	4	18	1,41
Zasnoubený/zasnoubená	15	3,47	3	3	5	1,25
Ženatý/vdaná	40	3,43	4	vícenásob.	11	1,36
Celkem	259	3,48	4	5	79	1,37

Tabulka č. 19 Hodnocení položky „*Bible nepodporuje osamělý život jedince bez partnera*“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	146	3,62	4	5	44	1,23
Zadaný/zadaná	59	3,71	4	5	19	1,19
Zasnoubený/zasnoubená	14	3,79	4	5	5	1,25
Ženatý/vdaná	40	4,13	4	4	17	0,94
Celkem	259	3,73	4	5	84	1,19

Tabulka č. 20 Hodnocení položky „*Církev nepodporuje osamělý život jedince bez partnera*“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	142	3,25	3	2	48	1,23
Zadaný/zadaná	59	3,27	3	3	24	1,05
Zasnoubený/zasnoubená	14	3,57	4	4	7	0,76
Ženatý/vdaná	40	3,63	4	4	14	1,03
Celkem	255	3,33	3	4	68	1,14

Tabulka č. 21 Hodnocení položky „*Souhlasím s tím, aby církev nepodporovala osamělý život jedince bez partnera*“

Rodinný stav	N	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	SD
Svobodný/svobodná	145	3,73	4	5	52	1,25
Zadaný/zadaná	59	3,61	4	5	21	1,33
Zasnoubený/zasnoubená	14	3,86	4	5	6	1,29
Ženatý/vdaná	39	4,05	4	5	18	1,12
Celkem	257	3,76	4	5	97	1,25

Příloha č. 12: Kategorie indexu náboženské praxe a míra shody církevních názorů s biblickými

Tabulka č. 23 Délka období chození do sboru vs. shoda biblických a církevních názorů

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Délka období chození do sboru	Shoda				
Méně než 1 rok	Ano	0,0000	0,6000	-0,60000	0,600000
1 až 5 let	Ano	19,0000	17,0000	2,00000	0,235294
6 až 10 let	Ano	11,0000	15,2000	-4,20000	1,160526
Více než 10 let	Ano	123,0000	119,7000	3,30000	0,090977
Méně než 1 rok	Ne	1,0000	0,4000	0,60000	0,900000
1 až 5 let	Ne	10,0000	12,0000	-2,00000	0,333333
6 až 10 let	Ne	15,0000	10,8000	4,20000	1,633333
Více než 10 let	Ne	82,0000	84,8000	-2,80000	0,092453
Souhrn		261,0000	260,5000	0,50000	5,045917

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 5,045917$; $p > 0,05$).

Tabulka č. 24 Docházení na bohoslužby vs. shoda biblických a církevních názorů

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Docházka na bohoslužby	Shoda				
Pravidelně*	Ano	74,0000	132,4828	-58,4828	25,8164
1x až 2x měsíčně	Ano	19,0000	8,7931	10,2069	11,8480
Příležitostně	Ano	47,0000	10,5517	36,4483	125,9014
Nechodí	Ano	10,0000	1,1724	8,8276	66,4665
Pravidelně*	Ne	57,0000	93,5172	-36,5172	14,2595
1x až 2x měsíčně	Ne	13,0000	6,2069	6,7931	7,4347
Příležitostně	Ne	18,0000	7,4483	10,5517	14,9483
Nechodí	Ne	19,0000	0,8276	18,1724	399,0359
Souhrn		257,0000	261,0000	-4,0000	665,7107

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 665,7107$; $p \leq 0,01$).

* Pravidelně (příp. jednou za čas vynechá)

Tabulka č. 25 Docházení na setkání mládeže vs. shoda biblických a církevních názorů

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Docházka na setkání mládeže	Shoda				
Pravidelně*	Ano	74,0000	76,4591	-2,45914	0,07909
1x až 2x měsíčně	Ano	19,0000	18,6770	0,32296	0,00558
Příležitostně	Ano	47,0000	37,9377	9,06226	2,16472
Nechodí	Ano	10,0000	16,9261	-6,92607	2,83412
Pravidelně*	Ne	57,0000	54,5409	2,45914	0,11088
1x až 2x měsíčně	Ne	13,0000	13,3230	-0,32296	0,00783
Příležitostně	Ne	18,0000	27,0623	-9,06226	3,03465
Nechodí	Ne	19,0000	12,0739	6,92607	3,97306
Souhrn		257,0000	257,0000	-0,00000	12,20993

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 12,20993$; $p > 0,05$).

* Pravidelně (příp. jednou za čas vynechá)

Tabulka č. 26 Četba Bible vs. shoda biblických a církevních názorů

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Četba Bible	Shoda				
Denně	Ano	74,0000	22,4215	51,5785	118,6518
Téměř denně	Ano	19,0000	53,6935	-34,6935	22,4168
Občas	Ano	47,0000	67,2644	-20,2644	6,1049
Nečte	Ano	10,0000	10,6207	-0,6207	0,0363
Denně	Ne	57,0000	15,5785	41,4215	110,1346
Téměř denně	Ne	13,0000	37,3065	-24,3065	15,8366
Občas	Ne	18,0000	46,7356	-28,7356	17,6682
Nečte	Ne	19,0000	7,3793	11,6207	18,2999
Souhrn		257,0000	261,0000	-4,0000	309,1491

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 309,1491$; $p \leq 0,01$).

Tabulka č. 27 Modlení se vs. shoda biblických a církevních názorů

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Modlení se	Shoda				
Denně	Ano	74,0000	100,5115	-26,5115	6,9928
Téměř denně	Ano	19,0000	38,7939	-19,7939	10,0995
Občas	Ano	47,0000	12,9313	34,0687	89,7572
Nemodlí se	Ano	10,0000	1,7634	8,2366	38,4733
Denně	Ne	57,0000	70,4885	-13,4885	2,5811
Téměř denně	Ne	13,0000	27,2061	-14,2061	7,4179
Občas	Ne	18,0000	9,0687	8,9313	8,7960
Nemodlí se	Ne	19,0000	1,2366	17,7634	255,1564
Souhrn		257,0000	262,0000	-5,0000	419,2742

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 419,2742$; $p \leq 0,01$).

Tabulka č. 28 Znovuzrození se vs. shoda biblických a církevních názorů

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Znovuzrození se	Shoda				
Ano	Ano	99,0000	108,4402	-9,44015	0,821804
Ne	Ano	52,0000	42,5598	9,44015	2,093911
Ano	Ne	87,0000	70,3784	16,62162	3,925613
Ne	Ne	21,0000	27,6216	-6,62162	1,587375
Souhrn		259,0000	249,0000	10,00000	8,428703

Test dobré shody ($\chi^2_3 = 8,428703$; $p \leq 0,05$).

Příloha č. 13: Kategorie indexu náboženské praxe a míra shody vlastních názorů s biblickými a církevními stanovisky

Tabulka č. 30 Délka období chození do sboru vs. shoda vlastních názorů s biblickými a církevními názory

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Délka období chození do sboru	Shoda				
Méně než 1 rok	Ano	1,0000	0,6000	0,40000	0,266667
1 až 5 let	Ano	18,0000	17,2000	0,80000	0,037209
6 až 10 let	Ano	18,0000	15,4000	2,60000	0,438961
Více než 10 let	Ano	118,0000	121,7000	-3,70000	0,112490
Méně než 1 rok	Ne	0,0000	0,4000	-0,40000	0,400000
1 až 5 let	Ne	11,0000	11,8000	-0,80000	0,054237
6 až 10 let	Ne	8,0000	10,6000	-2,60000	0,637736
Více než 10 let	Ne	87,0000	83,3000	3,70000	0,164346
Souhrn		261,0000	261,0000	0,00000	2,111646

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 2,111646$; $p > 0,05$).

Tabulka č. 31 Docházení na bohoslužby vs. shoda vlastních názorů s biblickými a církevními názory

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Docházka na bohoslužby	Shoda				
Pravidelně*	Ano	85,0000	134,2146	-49,2146	18,0463
1x až 2x měsíčně	Ano	24,0000	8,9080	15,0920	25,5687
Příležitostně	Ano	37,0000	10,6897	26,3103	64,7574
Nechodí	Ano	8,0000	1,1877	6,8123	39,0716
Pravidelně*	Ne	46,0000	91,7854	-45,7854	22,8392
1x až 2x měsíčně	Ne	8,0000	6,0920	1,9080	0,5976
Příležitostně	Ne	28,0000	7,3103	20,6897	58,5556
Nechodí	Ne	21,0000	0,8123	20,1877	501,7415
Souhrn		257,0000	261,0000	-4,0000	731,1779

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 731,1779$; $p \leq 0,01$).

* Pravidelně (příp. jednou za čas vynechá)

Tabulka č. 32 Docházení na setkání mládeže vs. shoda vlastních názorů s biblickými a církevními názory

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Docházka na setkání mládeže	Shoda				
Pravidelně*	Ano	85,0000	78,4981	6,50195	0,53855
1x až 2x měsíčně	Ano	24,0000	19,1751	4,82490	1,21406
Příležitostně	Ano	37,0000	38,9494	-1,94942	0,09757
Nechodí	Ano	8,0000	17,3774	-9,37743	5,06037
Pravidelně*	Ne	46,0000	52,5019	-6,50195	0,80521
1x až 2x měsíčně	Ne	8,0000	12,8249	-4,82490	1,81519
Příležitostně	Ne	28,0000	26,0506	1,94942	0,14588
Nechodí	Ne	21,0000	11,6226	9,37743	7,56599
Souhrn		257,0000	257,0000	-0,00000	17,24282

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 17,24282$; $p \leq 0,05$).

* Pravidelně (příp. jednou za čas vynechá)

Tabulka č. 33 Četba Bible vs. shoda vlastních názorů s biblickými a církevními názory

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Četba Bible	Shoda				
Denně	Ano	85,0000	22,5670	62,4330	172,7241
Téměř denně	Ano	24,0000	54,0421	-30,0421	16,7005
Občas	Ano	37,0000	67,7011	-30,7011	13,9224
Nečte	Ano	8,0000	10,6897	-2,6897	0,6768
Denně	Ne	46,0000	15,4330	30,5670	60,5422
Téměř denně	Ne	8,0000	36,9579	-28,9579	22,6896
Občas	Ne	28,0000	46,2989	-18,2989	7,2323
Nečte	Ne	21,0000	7,3103	13,6897	25,6358
Souhrn		257,0000	261,0000	-4,0000	320,1236

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 320,1236$; $p \leq 0,01$).

Tabulka č. 34 Modlení se vs. shoda vlastních názorů s biblickými a církevními názory

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Modlení se	Shoda				
Denně	Ano	85,0000	101,8168	-16,8168	2,7776
Téměř denně	Ano	24,0000	39,2977	-15,2977	5,9551
Občas	Ano	37,0000	13,0992	23,9008	43,6091
Nemodlí se	Ano	8,0000	1,7863	6,2137	21,6153
Denně	Ne	46,0000	69,1832	-23,1832	7,7687
Téměř denně	Ne	8,0000	26,7023	-18,7023	13,0991
Občas	Ne	28,0000	8,9008	19,0992	40,9831
Nemodlí se	Ne	21,0000	1,2137	19,7863	322,5534
Souhrn		257,0000	262,0000	-5,0000	458,3613

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 458,3613$; $p \leq 0,01$).

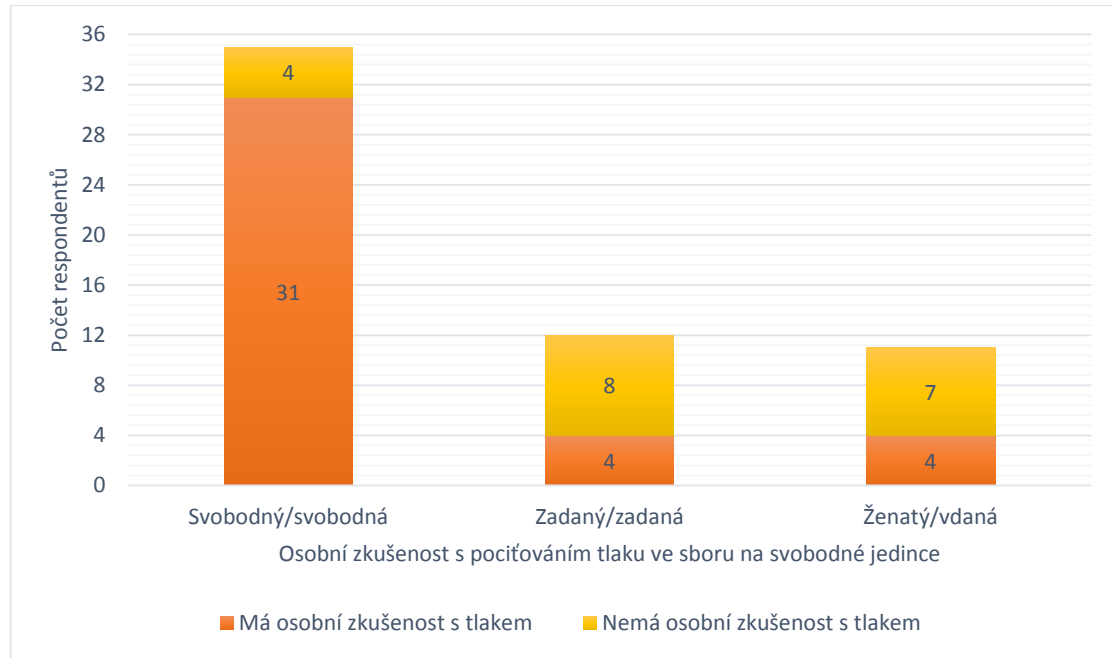
Tabulka č. 35 Znovuzrození se vs. shoda vlastních názorů s biblickými a církevními názory

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Znovuzrození se	Shoda				
Ano	Ano	117,0000	110,5946	6,40541	0,370988
Ne	Ano	37,0000	43,4054	-6,40541	0,945256
Ano	Ne	69,0000	75,4054	-6,40541	0,544115
Ne	Ne	36,0000	29,5946	6,40541	1,386375
Souhrn		259,0000	259,0000	0,00000	3,246734

Test dobré shody ($\chi^2_3 = 3,246734$; $p > 0,05$).

Příloha č. 14: Subjektivní zkušenost s pocíťováním tlaku na svobodné osoby ve sboru, aby navazovaly partnerské vztahy

Graf č. 9 Osobní zkušenosti s pocíťováním tlaku na svobodné (N = 58)

Tabulka č. 37 Rodinný stav a osobní zkušenost s pocíťováním tlaku na svobodné jedince ve sboru (N = 58)

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Rodinný stav	Osobní zkušenost s pocíťováním tlaku				
Svobodný/svobodná	Ano	31,00000	23,53448	7,46552	2,36818
Zadaný/zadaná	Ano	4,00000	8,06897	-4,06897	2,05187
Ženatý/vdaná	Ano	4,00000	7,39655	-3,39655	1,55972
Svobodný/svobodná	Ne	4,00000	11,46552	-7,46552	4,86101
Zadaný/zadaná	Ne	8,00000	3,93103	4,06897	4,21174
Ženatý/vdaná	Ne	7,00000	3,60345	3,39655	3,20153
Souhrn		58,00000	58,00000	0,00000	18,25405

Test dobré shody ($\chi^2_7 = 18,25405$; $p \leq 0,01$)

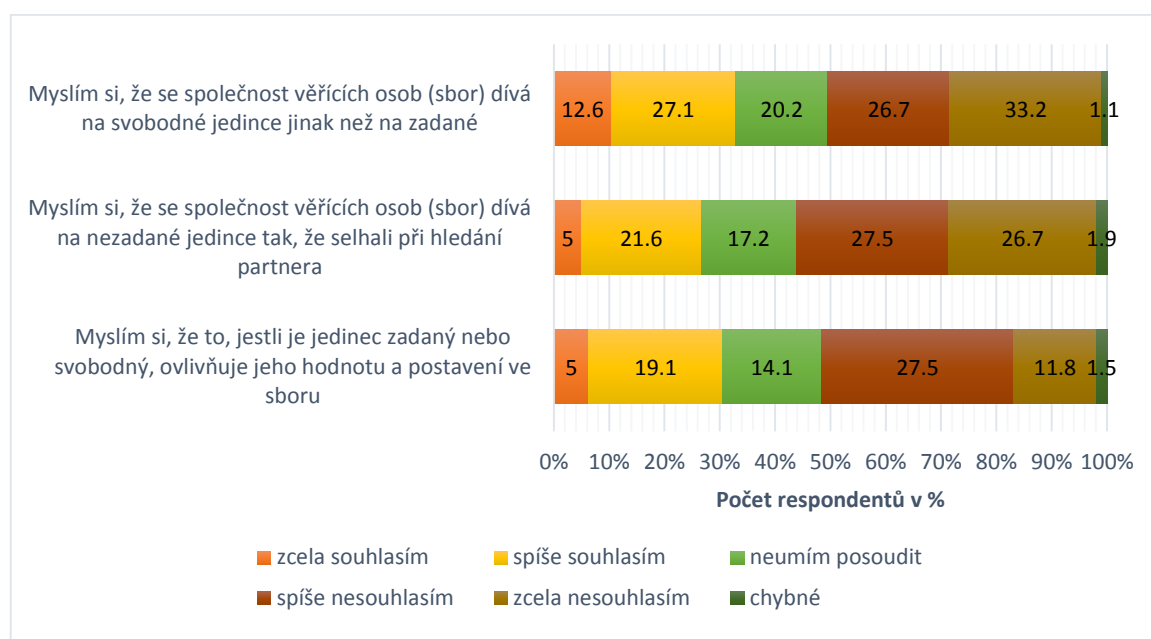
Příloha č. 15: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se postavení svobodného jedince ve sboru v souvislosti s rodinným stavem respondentů

Otázka A: „Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na svobodné jedince jinak než na zadané“

Otázka B: „Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na nezadané jedince tak, že selhali při hledání partnera“

Otázka C: „Myslím si, že to, jestli je jedinec zadaný nebo svobodný, ovlivňuje jeho hodnotu a postavení ve sboru“

Graf č. 11: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se postavení svobodného jedince ve sboru

Tabulka č. 39 Celkové hodnocení tří položek podle rodinného stavu

Rodinný stav	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	SD
Svobodný/svobodná	148	9,878378	0,0	15,0	3,404490
Zadaný/zadaná	59	9,796610	4,0	15,0	2,964035
Zasnoubený/zasnoubená	15	10,933333	0,0	15,0	4,300609
Ženatý/vdaná	40	10,300000	4,0	15,0	3,005977
Celkem	262	9,984733	0,0	15,0	3,302118

Pozn.: Celkové hodnocení všech tří položek se pohybuje na škále od 3-15, s přizpůsobeným hodnocením: 3-5,6 zcela souhlasím; 5,7-8,5 spíše souhlasím; 8,6-11,4 neumím posoudit; 11,5-14,3 spíše nesouhlasím; 14,4-15,0 zcela nesouhlasím.

Tabulka č. 41 Rodinný stav a hodnocení otázky A

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / /O
Rodinný stav	Hodnocení				
Svobodný/svobodná	Zcela souhlasím	19,0000	18,5465	0,45349	0,011088
Zadaný/zadaná	Zcela souhlasím	7,0000	7,5465	-0,54651	0,039578
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela souhlasím	2,0000	1,7907	0,20930	0,024464
Ženatý/vdaná	Zcela souhlasím	5,0000	5,1163	-0,11628	0,002643
Svobodný/svobodná	Spíše souhlasím	42,0000	39,9031	2,09690	0,110192
Zadaný/zadaná	Spíše souhlasím	16,0000	16,2364	-0,23643	0,003443
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše souhlasím	1,0000	3,8527	-2,85271	2,112271
Ženatý/vdaná	Spíše souhlasím	12,0000	11,0078	0,99225	0,089442
Svobodný/svobodná	Neumím posoudit	28,0000	29,7868	-1,78682	0,107186
Zadaný/zadaná	Neumím posoudit	15,0000	12,1202	2,87984	0,684274
Zasnoubený/zasnoubená	Neumím posoudit	2,0000	2,8760	-0,87597	0,266805
Ženatý/vdaná	Neumím posoudit	8,0000	8,2171	-0,21705	0,005734
Svobodný/svobodná	Spíše nesouhlasím	42,0000	39,3411	2,65891	0,179706
Zadaný/zadaná	Spíše nesouhlasím	14,0000	16,0078	-2,00775	0,251820
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše nesouhlasím	5,0000	3,7984	1,20155	0,380082
Ženatý/vdaná	Spíše nesouhlasím	9,0000	10,8527	-1,85271	0,316285
Svobodný/svobodná	Zcela nesouhlasím	14,0000	17,4225	-3,42248	0,672314
Zadaný/zadaná	Zcela nesouhlasím	7,0000	7,0891	-0,08915	0,001121
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela nesouhlasím	4,0000	1,6822	2,31783	3,193691
Ženatý/vdaná	Zcela nesouhlasím	6,0000	4,8062	1,19380	0,296524
Souhrn		258,0000	258,0000	0,00000	8,748661

Test dobré shody ($\chi^2_{19} = 8,748661$; $p > 0,05$).

Tabulka č. 42 Rodinný stav a hodnocení otázky B

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / /O
Rodinný stav	Hodnocení				
Svobodný/svobodná	Zcela souhlasím	8,0000	7,2840	0,71595	0,07037
Zadaný/zadaná	Zcela souhlasím	5,0000	2,9844	2,01556	1,36123
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela souhlasím	0,0000	0,7082	-0,70817	0,70817
Ženatý/vdaná	Zcela souhlasím	0,0000	2,0233	-2,02335	2,02335
Svobodný/svobodná	Spíše souhlasím	39,0000	31,9377	7,06226	1,56165
Zadaný/zadaná	Spíše souhlasím	8,0000	13,0856	-5,08560	1,97647
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše souhlasím	2,0000	3,1051	-1,10506	0,39328
Ženatý/vdaná	Spíše souhlasím	8,0000	8,8716	-0,87160	0,08563
Svobodný/svobodná	Neumím posoudit	18,0000	25,2140	-7,21401	2,06401
Zadaný/zadaná	Neumím posoudit	13,0000	10,3307	2,66926	0,68968
Zasnoubený/zasnoubená	Neumím posoudit	3,0000	2,4514	0,54864	0,12279
Ženatý/vdaná	Neumím posoudit	11,0000	7,0039	3,99611	2,28000
Svobodný/svobodná	Spíše nesouhlasím	38,0000	40,3424	-2,34241	0,13601
Zadaný/zadaná	Spíše nesouhlasím	21,0000	16,5292	4,47082	1,20927
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše nesouhlasím	3,0000	3,9222	-0,92218	0,21682
Ženatý/vdaná	Spíše nesouhlasím	10,0000	11,2062	-1,20623	0,12984
Svobodný/svobodná	Zcela nesouhlasím	41,0000	39,2218	1,77821	0,08062
Zadaný/zadaná	Zcela nesouhlasím	12,0000	16,0700	-4,07004	1,03081
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela nesouhlasím	6,0000	3,8132	2,18677	1,25405
Ženatý/vdaná	Zcela nesouhlasím	11,0000	10,8949	0,10506	0,00101
Souhrn		257,0000	257,0000	-0,00000	17,39506

Test dobré shody ($\chi^2_{19} = 17,39506$; $p > 0,05$).

Tabulka č. 43 Rodinný stav a hodnocení otázky C

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / /O
Rodinný stav	Hodnocení				
Svobodný/svobodná	Zcela souhlasím	7,0000	7,3282	-0,32819	0,01470
Zadaný/zadaná	Zcela souhlasím	4,0000	2,9614	1,03861	0,36426
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela souhlasím	0,0000	0,7027	-0,70270	0,70270
Ženatý/vdaná	Zcela souhlasím	2,0000	2,0077	-0,00772	0,00003
Svobodný/svobodná	Spíše souhlasím	27,0000	28,1853	-1,18533	0,04985
Zadaný/zadaná	Spíše souhlasím	14,0000	11,3900	2,61004	0,59810
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše souhlasím	1,0000	2,7027	-1,70270	1,07270
Ženatý/vdaná	Spíše souhlasím	8,0000	7,7220	0,27799	0,01001
Svobodný/svobodná	Neumím posoudit	21,0000	20,8571	0,14286	0,00098
Zadaný/zadaná	Neumím posoudit	12,0000	8,4286	3,57143	1,51332
Zasnoubený/zasnoubená	Neumím posoudit	2,0000	2,0000	0,00000	0,00000
Ženatý/vdaná	Neumím posoudit	2,0000	5,7143	-3,71429	2,41429
Svobodný/svobodná	Spíše nesouhlasím	39,0000	40,5869	-1,58687	0,06204
Zadaný/zadaná	Spíše nesouhlasím	14,0000	16,4015	-2,40154	0,35164
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše nesouhlasím	4,0000	3,8919	0,10811	0,00300
Ženatý/vdaná	Spíše nesouhlasím	15,0000	11,1197	3,88031	1,35407
Svobodný/svobodná	Zcela nesouhlasím	52,0000	49,0425	2,95753	0,17836
Zadaný/zadaná	Zcela nesouhlasím	15,0000	19,8185	-4,81853	1,17154
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela nesouhlasím	7,0000	4,7027	2,29730	1,12224
Ženatý/vdaná	Zcela nesouhlasím	13,0000	13,4363	-0,43629	0,01417
Souhrn		259,0000	259,0000	0,00000	10,99798

Test dobré shody ($\chi^2_{19} = 10,99798$; $p > 0,05$).

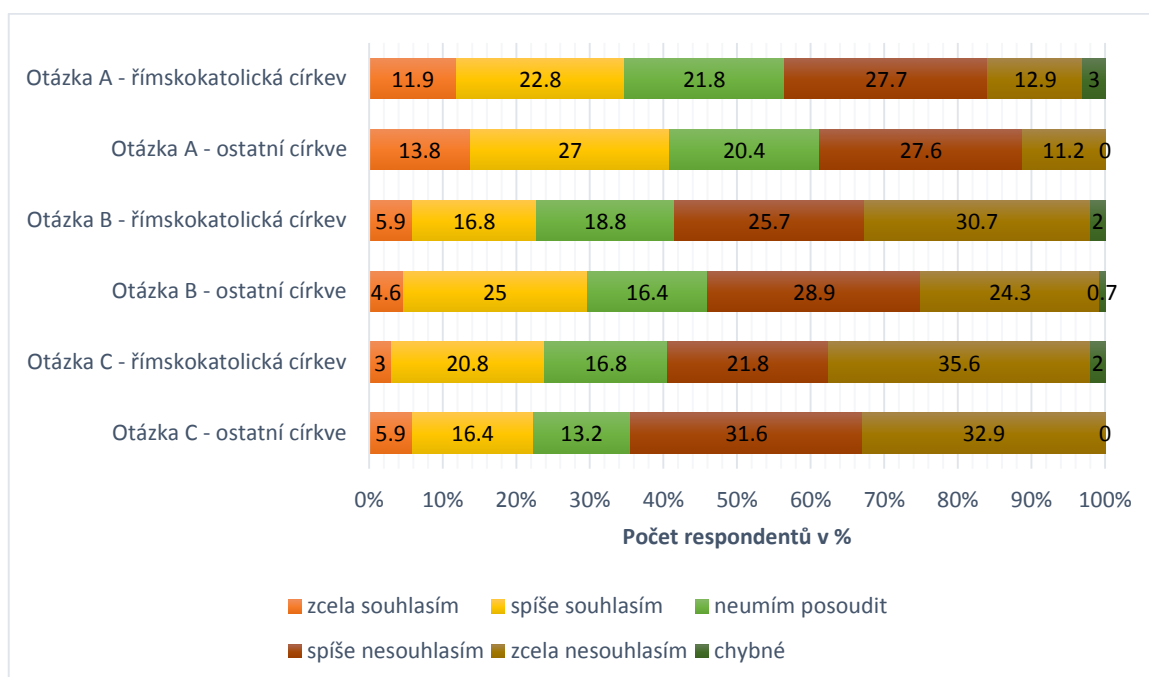
Příloha č. 16: Hodnocení vybraných položek dotazníku týkajících se postavení svobodného jedince ve sboru v souvislosti s církevní příslušností respondentů

Otázka A: „Myslím si, že se společnost věřících osob (sbor) dívá na svobodné jedince jinak než na zadané“

Otázka B: „Myslím si, že to, jestli je jedinec zadaný nebo svobodný, ovlivňuje jeho hodnotu a postavení ve sboru“

Otázka C: „Myslím si, že to, jestli je jedinec zadaný nebo svobodný, ovlivňuje jeho hodnotu a postavení ve sboru“

Graf č. 12 Hodnocení položek týkajících se postavení svobodného jedince ve sboru ve srovnání s jejich církevní příslušností v % (N_{římskokatolická} = 101; N_{ostatní církve} = 152)

Tabulka č. 45 Církevní příslušnost a hodnocení otázky A

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Církevní příslušnost	Hodnocení				
římskokatolická církev	Zcela souhlasím	12,0000	12,9360	-0,93600	0,067725
ostatní církve	Zcela souhlasím	21,0000	20,0640	0,93600	0,043665
římskokatolická církev	Spíše souhlasím	23,0000	25,0880	-2,08800	0,173778
ostatní církve	Spíše souhlasím	41,0000	38,9120	2,08800	0,112041
římskokatolická církev	Neumím posoudit	22,0000	20,7760	1,22400	0,072111
ostatní církve	Neumím posoudit	31,0000	32,2240	-1,22400	0,046493
římskokatolická církev	Spíše nesouhlasím	28,0000	27,4400	0,56000	0,011429
ostatní církve	Spíše nesouhlasím	42,0000	42,5600	-0,56000	0,007368
římskokatolická církev	Zcela nesouhlasím	13,0000	11,7600	1,24000	0,130748
ostatní církve	Zcela nesouhlasím	17,0000	18,2400	-1,24000	0,084298
Souhrn		250,0000	250,0000	0,00000	0,749657

Test dobré shody ($\chi^2_9 = 0,7496567$; $p > 0,05$).

Tabulka č. 46 Církevní příslušnost a hodnocení otázky B

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Církevní příslušnost	Hodnocení				
římskokatolická církev	Zcela souhlasím	7,0000	7,8520	-0,85200	0,092448
ostatní církve	Zcela souhlasím	6,0000	5,1480	0,85200	0,141007
římskokatolická církev	Spíše souhlasím	38,0000	33,2200	4,78000	0,687790
ostatní církve	Spíše souhlasím	17,0000	21,7800	-4,78000	1,049054
římskokatolická církev	Neumím posoudit	25,0000	26,5760	-1,57600	0,093459
ostatní církve	Neumím posoudit	19,0000	17,4240	1,57600	0,142549
římskokatolická církev	Spíše nesouhlasím	44,0000	42,2800	1,72000	0,069972
ostatní církve	Spíše nesouhlasím	26,0000	27,7200	-1,72000	0,106724
římskokatolická církev	Zcela nesouhlasím	37,0000	41,0720	-4,07200	0,403710
ostatní církve	Zcela nesouhlasím	31,0000	26,9280	4,07200	0,615760
Souhrn		250,0000	250,0000	-0,00000	3,402475

Test dobré shody ($\chi^2_9 = 3,402475$; $p > 0,05$).

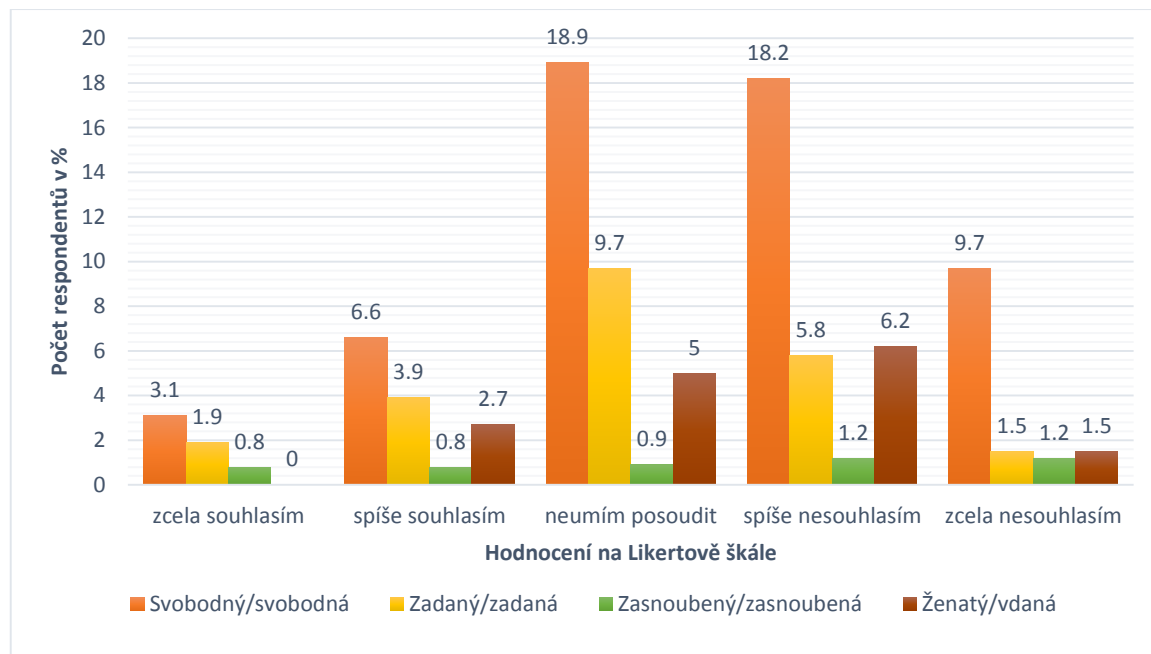
Tabulka č. 47 Církevní příslušnost a hodnocení otázky C

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / O
Církevní příslušnost	Hodnocení				
římskokatolická církev	Zcela souhlasím	3,0000	4,7520	-1,75200	0,645939
ostatní církve	Zcela souhlasím	9,0000	7,2960	1,70400	0,397974
římskokatolická církev	Spíše souhlasím	21,0000	18,2160	2,78400	0,425486
ostatní církve	Spíše souhlasím	25,0000	27,9680	-2,96800	0,314968
římskokatolická církev	Neumím posoudit	17,0000	14,6520	2,34800	0,376270
ostatní církve	Neumím posoudit	20,0000	22,4960	-2,49600	0,276939
římskokatolická církev	Spíše nesouhlasím	22,0000	27,7200	-5,72000	1,180317
ostatní církve	Spíše nesouhlasím	48,0000	42,5600	5,44000	0,695338
římskokatolická církev	Zcela nesouhlasím	36,0000	34,0560	1,94400	0,110968
ostatní církve	Zcela nesouhlasím	50,0000	52,2880	-2,28800	0,100118
Souhrn		251,0000	252,0040	-1,00400	4,524317

Test dobré shody ($\chi^2_9 = 4,524317$; $p > 0,05$).

Příloha č. 17: Hodnocení položky „Myslím si, že by církev měla svou práci zaměřovat více na páry a manželé, než na svobodné jedince“ v souvislosti s rodinným stavem respondentů

Graf č. 14 Hodnocení otázky v % (N = 259)

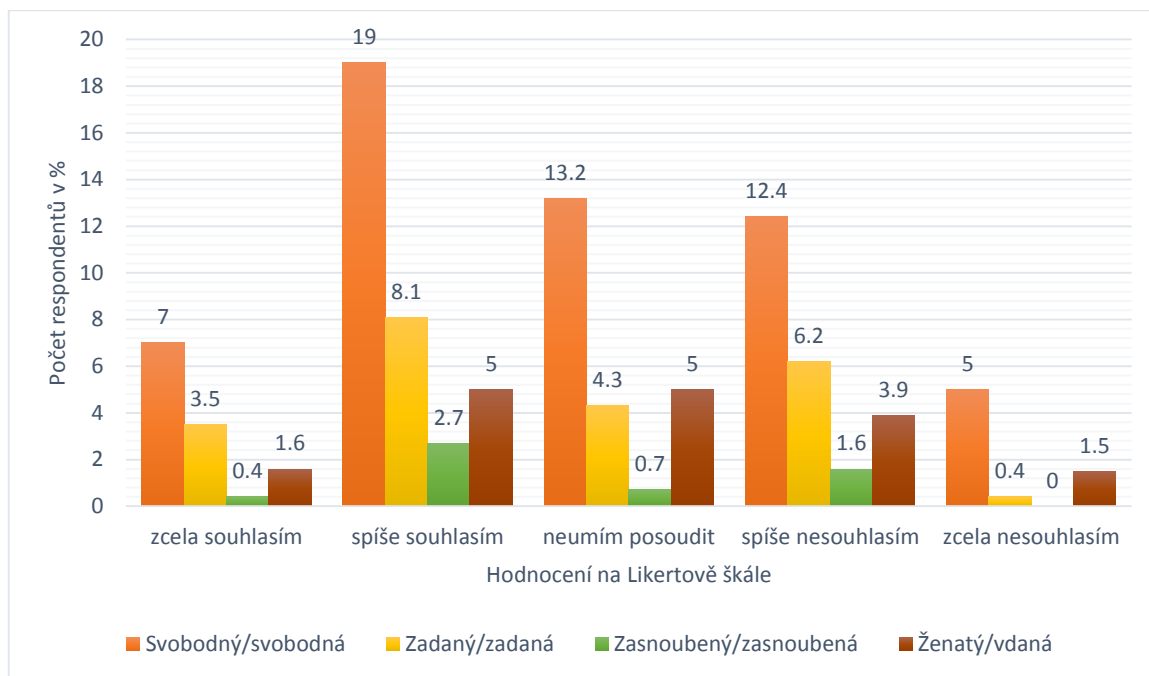
Tabulka č. 49 Rodinný stav a hodnocení otázky

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² /O
Rodinný stav	Hodnocení				
Svobodný/svobodná	Zcela souhlasím	8,0000	8,4556	-0,45560	0,02455
Zadaný/zadaná	Zcela souhlasím	5,0000	3,4170	1,58301	0,73337
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela souhlasím	2,0000	0,8108	1,18919	1,74414
Ženatý/vdaná	Zcela souhlasím	0,0000	2,3166	-2,31660	2,31660
Svobodný/svobodná	Spíše souhlasím	17,0000	20,2934	-3,29344	0,53449
Zadaný/zadaná	Spíše souhlasím	10,0000	8,2008	1,79923	0,39475
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše souhlasím	2,0000	1,9459	0,05405	0,00150
Ženatý/vdaná	Spíše souhlasím	7,0000	5,5598	1,44015	0,37304
Svobodný/svobodná	Neumím posoudit	49,0000	51,2973	-2,29730	0,10288
Zadaný/zadaná	Neumím posoudit	25,0000	20,7297	4,27027	0,87966
Zasnoubený/zasnoubená	Neumím posoudit	4,0000	4,9189	-0,91892	0,17167
Ženatý/vdaná	Neumím posoudit	13,0000	14,0541	-1,05405	0,07905
Svobodný/svobodná	Spíše nesouhlasím	47,0000	45,6602	1,33977	0,03931
Zadaný/zadaná	Spíše nesouhlasím	15,0000	18,4517	-3,45174	0,64571
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše nesouhlasím	3,0000	4,3784	-1,37838	0,43393
Ženatý/vdaná	Spíše nesouhlasím	16,0000	12,5097	3,49035	0,97385
Svobodný/svobodná	Zcela nesouhlasím	25,0000	20,2934	4,70656	1,09157
Zadaný/zadaná	Zcela nesouhlasím	4,0000	8,2008	-4,20077	2,15181
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela nesouhlasím	3,0000	1,9459	1,05405	0,57095
Ženatý/vdaná	Zcela nesouhlasím	4,0000	5,5598	-1,55985	0,43762
Souhrn		259,0000	259,0000	-0,00000	13,70047

Test dobré shody ($\chi^2_{19} = 13,70047$; $p > 0,05$).

Příloha č. 18: Hodnocení položky „Myslím si, že církev/sbor výrazně zasahuje do toho, jak by měly partnerské vztahy vypadat“ v souvislosti s rodinným stavem respondentů

Graf č. 15 Hodnocení otázky v % (N = 258)

Tabulka č. 50 Rodinný stav a hodnocení otázky

Případ		Pozorovaná	Očekávaná	P - O	(P-O) ² / /O
Rodinný stav	Hodnocení				
Svobodný/svobodná	Zcela souhlasím	18,0000	18,0386	-0,03861	0,00008
Zadaný/zadaná	Zcela souhlasím	9,0000	7,1660	1,83398	0,46936
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela souhlasím	1,0000	1,7297	-0,72973	0,30785
Ženatý/vdaná	Zcela souhlasím	4,0000	4,9421	-0,94208	0,17958
Svobodný/svobodná	Spíše souhlasím	49,0000	50,7336	-1,73359	0,05924
Zadaný/zadaná	Spíše souhlasím	21,0000	20,1544	0,84556	0,03547
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše souhlasím	7,0000	4,8649	2,13514	0,93709
Ženatý/vdaná	Spíše souhlasím	13,0000	13,8996	-0,89961	0,05823
Svobodný/svobodná	Neumím posoudit	34,0000	33,8224	0,17761	0,00093
Zadaný/zadaná	Neumím posoudit	11,0000	13,4363	-2,43629	0,44175
Zasnoubený/zasnoubená	Neumím posoudit	2,0000	3,2432	-1,24324	0,47658
Ženatý/vdaná	Neumím posoudit	13,0000	9,2664	3,73359	1,50433
Svobodný/svobodná	Spíše nesouhlasím	32,0000	34,9498	-2,94981	0,24897
Zadaný/zadaná	Spíše nesouhlasím	16,0000	13,8842	2,11583	0,32243
Zasnoubený/zasnoubená	Spíše nesouhlasím	4,0000	3,3514	0,64865	0,12554
Ženatý/vdaná	Spíše nesouhlasím	10,0000	9,5753	0,42471	0,01884
Svobodný/svobodná	Zcela nesouhlasím	13,0000	7,8919	5,10811	3,30628
Zadaný/zadaná	Zcela nesouhlasím	1,0000	3,1351	-2,13514	1,45410
Zasnoubený/zasnoubená	Zcela nesouhlasím	0,0000	0,7568	-0,75676	0,75676
Ženatý/vdaná	Zcela nesouhlasím	0,0000	2,1622	-2,16216	2,16216
Souhrn		258,0000	257,0039	0,99614	12,86558

Test dobré shody ($\chi^2_{19} = 12,86558$; $p > 0,05$).